Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt med 170 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om engangsskat for personer for skatteåret 1968-69.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 62) findes i tidenden sp. 2332).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Tredje behandling af forslag til lov om ændret dyrtidsregulering af lønninger m. v.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 61) findes i tidenden sp. 2332).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagene sattes til forhandling.

Per Hækkerup: Udvalget har holdt et møde mellem anden og tredje behandling, og udvalgsflertallet, socialdemokratiets og socialistisk folkepartis medlemmer, indstiller de to lovforslag til vedtagelse i den skikkelse, de fik ved anden behandling. De øvrige partiers repræsentanter motiverer deres stilling her i salen.

Hermed skulle vi være nået til vejs ende med behandlingen af de to lovforslag, der resterer i den politik, som regeringen har lagt til rette som følge af den britiske devaluering. Jeg vil gerne gentage, hvad jeg sagde ved første behandling, at den lovgivning, der her er tale om, er ene og alene fremkaldt af den kendsgerning, at England devaluerede, en beslutning, som måtte få konsekvenser for Danmark, som måtte stille os over for en afgørelse af, på hvilken måde vi ville reagere over for denne devaluering, og på hvilken måde vi ville søge at fordele det tab eller de byrder, som den britiske devaluering under alle omstændigheder måtte påføre landet som følge af den ændring i bytteforholdet, devalueringen fremkaldte.

I diskussionen har det, ikke mindst fra partiet venstres side, men også fra de konservatives side, været sagt, at det skulle være den almindelige økonomiske situation, der førte til, at regeringen vedtog at følge England delvis ad devalueringens vej. Jeg skal igen fastslå, at dette er absolut ikke i overensstemmelse med virkeligheden; de ærede medlemmer fra venstre og de konservative ved godt, at der ikke var antydning af tanke hos regeringen eller andre om at foretage en selvstændig dansk devaluering, at den danske delvise devaluering altså alene skyldes den tvangssituation, vi blev stillet i ved den britiske devaluering.

Når regeringen valgte at følge det engelske pund et stykke ad devalueringsvejen, skyldtes det for det første hensynet til at opretholde beskæftigelsen i Danmark. Vi ved alle sammen, at en delvis devaluering betyder, at eksporterhvervene får gunstigere vilkår, i hvert fald i det korte løb, end hvis man ikke devaluerer, og omvendt at importen bliver dyrere som følge af en devaluering, og at de hjemmeproducerende erhverv derved stilles gunstigere i konkurrencen med importen. Ud fra dette synspunkt fandt regeringen, at det var rigtigt at følge den britiske devaluering et stykke ad vejen for at opnå en samlet virkning i forholdet til produktion og beskæftigelse, som ikke ville stille os ugunstigere, men tværtimod virke til at stimulere såvel produktion som beskæftigelse.

Beslutningen var endvidere fremkaldt af hensyn til betalingsbalancen, hvor en britisk devaluering måtte give os vanskeligheder; en fastholden af den danske kronekurs ville have betydet, at vi ville have stået over for et øget pres på betalingsbalancen og de problemer, der følger deraf.

For det tredje skyldtes regeringens beslutning om en delvis devaluering hensynet til også på længere sigt at opretholde de danske erhvervs konkurrenceevne i forhold til udlandet, et synspunkt, som jo har spillet en stor rolle i vor almindelige økonomiske diskussion herhjemme, og som vi må tillægge overordentlig stor betydning i socialdemokratiet.

[Per Hækkerup.]

Endelig skal jeg nævne, at den måde, hvorpå regeringen ikke blot fastlagde kronekursen, men også fulgte denne fastlæggelse op med forskellige lovforslag, indeholdt en socialt rimelig fordeling af de byrder, som den britiske devaluering uundgåeligt påførte vort samfund. Det er velkendt, at regeringens forslag til videre lovgivning som følge af såvel den britiske devaluering som vor egen delvise devaluering for det første omfattede det lovforslag om avancestop, som vi vedtog for en 3 ugers tid siden, og som nu er lov, at den anden bestanddel i denne lovgivning var indefrysningen af en dyrtidsportion — den anden dyrtidsportion, som kan forventes efter januarpristallet — i et år, hvilket vil sige, at i et år kommer denne anden dyrtidsportion ikke til udbetaling, mens den, når året er udløbet, træder i funktion og for den efterfølgende periode kommer til udbetaling, og den tredje bestanddel var den engangsskat på ikke-lønmodtagere, der skulle svare til den byrde, som lønmodtagerne påtog sig ved ikke at få den dyrtidsportion, de havde ret til i henhold til de overenskomster, som de selv har indgået med deres modpart. For det fjerde blev der givet et tilsagn om støtte til de erhverv, der trods den danske delvise devaluering alligevel rammes hårdest af den britiske devaluering.

Denne politik, som vi finder er både sagligt rigtig og socialt vel afbalanceret, har vi desværre ikke kunnet få den fornødne tilslutning til under udvalgsarbejdet, og jeg vil gerne have lov til at slå fast, at der ikke under dette udvalgsarbejde eller i de drøftelser, vi har haft her i tinget, er udformet nogen som helst anden politik, der kan optræde som et alternativ, som et modstykke til eller som en erstatning for de foranstaltninger, regeringen her har foreslået, og som et flertal i udvalget har tilsluttet sig. Jeg ved naturligvis godt fra de diskussioner, vi har haft, at de forskellige partier her i salen og også under udvalgsarbejdet har anført forskellige betragtninger, men i forhold til den situation, der er opstået, og som skal klares nu, foreligger der ingen politik, der kan indtræde som en erstatning for det, regeringen har foreslået.

Vi kender venstres holdning — ja, vi kender ikke rigtig venstres holdning til, hvor meget vi skulle have devalueret, og det vil vel nok forblive en hemmelighed for menneskeheden også fremover; det er jo karakteristisk for det mod og den beslutsomhed, der præger venstres gruppe, at man ikke tør meddele, hvad man mener havde været rigtigt i den givne situation; man turde det ikke, før regeringen traf beslutningen om, hvor niveauet skulle være, og man har ikke kunne mande sig op til at fortælle her i salen eller fortælle den danske befolkning, hvad man mente var rigtigt eller ikke rigtigt med hensyn til devalueringsgraden. Jeg har opgivet håbet om at få venstre til at udtale sig om, hvad de fandt havde været en rigtig politik, hvis den var anderledes end regeringens.

Men så har man fra venstres side sagt, at denne delvise devaluering må følges op med andre foranstaltninger. Man har talt om besparelser. Det diskuterede vi også under anden behandling, og venstre bliver jo fornærmet, blot man spørger dem om, på hvilke områder det er, besparelserne skal foretages, selv om man må erkende, at man skylder dog offentligheden en meddelelse om, på hvilke områder man agter at foretage besparelser. Man har talt besparelser uden at kunne anvise nærmere, hvor det er, der skal sættes ind.

Man har dernæst talt om, at afskrivningsreglerne burde bringes tilbage til det, de var før den lovgivning, vi gennemførte i foråret — som om noget menneske tror, at en ændring af afskrivningsreglerne tilbage til det, vi havde gældende indtil for et halvt års tid siden, overhovedet ville have nogen som helst indflydelse på den aktuelle situation, vi befinder os i efter den britiske og den delvise danske devaluering. Det er der jo ikke et menneske med kendskab til erhvervslivet der overhovedet forestiller sig. Derfor er det ikke en politik i forhold til den aktuelle situation.

Man taler om opsparingsreglerne, om skattebegunstigelsen af opsparingen; en genindførelse af kapitalbindingskonti skulle på tilsvarende måde, som man siger, rette den økonomiske situation op. Heller ikke her kan der være ét eneste medlem af venstres gruppe, der tror, at det vil have nogen som helst indflydelse på den nærmeste tids problemer, og det er dem, vi skal tage stilling til. *(Afbrydelse)*. Det er muligt — jeg

[Per Hækkerup.]

tvivler om det — det er muligt, at det kunne føre til en påvirkning af opsparingen på længere sigt, men det har intet med den øjeblikkelige økonomiske politik og den øjeblikkelige økonomiske problematik at gøre. Jeg tror derfor, vi må have lov til at sige, at venstre er fortsat blevet os svar skyldig på det spørgsmål: hvilken anden politik, der skulle forsøge på at klare de problemer, vi står over for, har man?

Fra det konservative folkeparti, hvor man jo har været, skal vi sige påfaldende tavs i denne situation, får vi nu formentlig ved tredjebehandlingen her tilstrækkelig klare udtalelser. Det konservative folkeparti stillede sig på det standpunkt, at man ikke ønskede, at kronen skulle devalueres. Det er naturligvis et standpunkt, som man kan argumentere for, og som man også kan argumentere imod. Men nu er kronen delvis devalueret, og heller ikke det konservative folkeparti kan derfor som et stort og ansvarligt parti undlade at tage stilling til den situation, der er opstået, efter at beslutningen om den delvise danske devaluering er foretaget. Man har lov til at sige, at det var en forkert beslutning; men nu er den taget, og man kan ikke komme bort fra, at det rejser visse spørgsmål om en efterfølgende lovgivning, og dér vil det være interessant at få en redegørelse for, hvad de konservative vil sætte i stedet for den efterfølgende lovgivning, som regeringen har foreslået, og som man har taget afstand fra.

I den forbindelse vil jeg ganske særlig understrege, at når vi erindrer os den diskussion, vi har ført om den økonomiske politik — og disse bemærkninger gælder såvel venstre som det radikale venstre og liberalt centrum — så ved man, at det ustandselig er blevet sagt, at det, der er akilleshælen i den danske økonomiske politik, det, der fremmer inflationsudviklingen, og det, det gælder om at få bremset, er denne vekselvirkning imellem lønstigninger og prisstigninger, som man siger hænger sammen med den automatiske dyrtidsregulering. Nu foreligger der det, at regeringen foreslår, at vi i denne aktuelle situation indefryser én dyrtidsportion for at undgå omkostningsstigningens virkninger, og at alle de betydende lønmodtagerorganisationer har givet tilslutning til denne politik. Ingen kan være i tvivl om, at hermed bringer lønmodtagerne og lønmodtagerorganisationerne et offer. Ingen er heller i tvivl om, at det er en rigtig politik. Jeg tror ikke, man kan finde én eneste med kendskab til dansk erhvervsliv, der ikke vil sige, at dette er en rigtig fremgangsmåde i den nuværende situation. Alligevel skal vi opleve, at venstre, de konservative, de radikale og liberalt centrum — efter det, der hidtil er antydet — vil stemme imod denne politik, som de ved er sagligt rigtig, og som de ved at erhvervslivet er interesseret i. Det er en lidt paradoksal situation, som jeg skal vende tilbage til om lidt. Men man skal altså vide, at hvis dette bliver nedstemt, så skyldes det beslutninger hos de borgerlige partier, hjulpet af en lille gruppe dernede, som vil forøge omkostningsniveauet i Danmark og dermed svække landets konkurrenceevne. Man skal vide, at det er den beslutning, de borgerlige partier tager.

Med hensyn til de radikale, ja, så må jeg beklage, at de radikale har indtaget den holdning, de har. Jeg må måske have lov til at minde om, at da vi behandlede loven om avancestop, drøftede vi også disse problemer, og det var ikke ubekendt, at regeringen ville komme med forslag både om indefrysning af en dyrtidsportion og om en engangsskat for ikke-lønmodtagere. I den betænkning, vi afgav fra udvalget om avancestop, fremhævede det radikale medlem af udvalget, det var hr. Hilmar Baunsgaard, at

> „da den af regeringen besluttede devaluering uden ledsagende lovgivning over for pris- og omkostningsproblemerne kan medføre en uheldig økonomisk udvikling, vil man stemme for lovforslaget med de af handelsministeren stillede ændringsforslag".

Det vil sige, at det radikale venstre i sin mindretalsudtalelse — sådan må det opfattes — betingede sin tilslutning til avancestoploven af, at regeringen fulgte dette op med de bebudede indgreb over for omkostningsniveauet.

Hvis man nu i dag skal opleve, at det radikale venstre desuagtet stemmer imod, så spørger jeg: hvor er den saglighed henne, som hr. Hilmar Baunsgaard ellers i tide og utide og med urette mener at repræsentere i det høje ting? Hvor er den henne, når man over for en politik, man selv har forlangt,

[Per Hækkerup.]

over for en politik, man ved er rigtig, af rent partipolitiske grunde beslutter at stemme imod, fordi man håber, man kan slippe af med den regering, som man altså ikke anser for at være tilstrækkelig effektiv til at kunne varetage sine opgaver?

Men jeg vil gerne understrege én ting til. I denne mindretalsudtalelse siger hr. Hilmar Baunsgaard videre:

„Det radikale venstre har taget sin stilling ud fra en forventning om, at de af statsministeren bebudede indgreb over for de direkte prismæssige virkninger af devalueringen vil blive gennemført så hurtigt, at virkningerne ikke tidsmæssigt forskydes i forhold til nærværende lovforslag."

Det var det radikale venstres repræsentant, der stod på denne talerstol og sagde: nu må regeringen være forpligtet til at komme med sine forslag, så de kan træde i kraft på et tidspunkt, så virkningerne falder sammen med avancestoploven. Nu ligger de her. Kan det radikale venstre så virkelig stemme imod disse lovforslag? Jeg må sige, at det er for mig højdepunktet af en usaglig indstilling, det radikale venstre her præsterer — hvis de virkelig gør det.

Så har vi fået at vide, at løsningen fra de radikales side skulle være den, at der skulle gennemføres besparelser. Jeg vil gerne spørge igen — for det var jo ikke muligt at få et svar af hr. Hilmar Baunsgaard forleden dag —: når hr. Hilmar Baunsgaard siger, at de foreliggende lovforslag hænger sammen, er en helhed — og det er vi enige i — og når han derefter siger: af denne helhed vil jeg tage det ene forslag ud, nemlig forslaget om engangsskatten, og erstatte det med nogle besparelser, som hr. Hilmar Baunsgaard godt ved enten er luftige eller er skadelige i forhold til den jordprisstigning, vi oplever her i landet — hvad bliver der så tilbage, hvad har hr. Hilmar Baunsgaard, hvad har det radikale venstre så at byde?

Hvis man gik ind på disse ideer om besparelser, ville det radikale venstre så stemme for dyrtidsreguleringens indefrysning? Kan vi få et klart svar? Og ville det ikke være ensbetydende med, at det, det radikale venstre i denne situation ville gøre, var at gennemføre en ensidig foranstaltning imod lønmodtagerne, medens den kompenserende engangsbeskatning for ikke-lønmodtagere, som ligger i regeringens forslag, ikke skulle gennemføres?

Hr. Hilmar Baunsgaard har spurgt: er regeringen villig til at droppe engangsskatten? Og det spørgsmål må kun kunne forstås således — og det er altså dér, jeg gerne vil have et svar — at hvis det sker, vil hr. Hilmar Baunsgaard stemme for, at dyrtidsportionen indefryses. Hr. Hilmar Baunsgaard ved, at lønmodtagerorganisationerne — og det drejer sig dog om organisationer, der repræsenterer ca. halvanden million mennesker i Danmark — har sagt: vi er villige til at give afkald på dyrtidsportionen, men så må andre borgere i Danmark være med til at bære tilsvarende byrder. Og nu siger hr. Hilmar Baunsgaard, at det vil han ikke være med til. Det er en ensidig politik vendt imod lønmodtagerne, som jeg må sige at jeg undrer mig over at hr. Hilmar Baunsgaard og det radikale venstre vil være med til.

Jeg hører til de optimistiske her i samfundet, så jeg tror stadig, at hr. Hilmar Baunsgaard, når han besinder sig, og at hans parti, når de besinder sig, alligevel, når afstemningen skal foretages her i salen lidt sernere på dagen, vil lade det saglige hensyn være afgørende og stemme for regeringens forslag, og jeg tror ikke, det radikale venstre vil lægge navn eller stemme til en ensidig politik, der alene forlanger, at lønmodtagerne skal ofre, medens andre ikke skal det, for at klare den nuværende situation.

Så har vi liberalt centrum — ja, vi kommer efterhånden ned i de små størrelser. Se, liberalt centrum har jo et standpunkt i dette spørgsmål, som i og for sig er interessant, for liberalt centrum siger: principielt er det rigtigt, hvad regeringen foreslår:

[Per Hækkerup.]
indefrysning af en dyrtidsportion og en engangsbeskatning på ikke-lønmodtagere, men det er for lidt; det skal være halvanden portion og ikke én portion, det skal være 4½ pct. og ikke 3 pct. Ja, ja, nu er det lykkedes at opnå en overenskomst med lønmodtagerorganisationerne og en forståelse fra deres side om, at det skal være én dyrtidsportion. Hvis der er noget som helst sagligt i liberalt centrums stillingtagen, så vil de sige: godt nok kan vi ikke få denne elendige regering med til at tage lige så meget, som vi gerne vil, men da det principielt er rigtigt, hvad de foreslår, og da de går to tredjedele af den vej, som vi mener er den rigtige, så stemmer vi naturligvis for regeringens forslag, selv om vi kritiserer det for at være for lidt. Ellers er der ingen mening i liberalt centrums politik — det er der mange der tvivler på i forvejen, men skal det fastslås ved en afstemning her i tinget? Det er det, vi også får at se i eftermiddag.

Ja, og så kommer vi til det tristeste kapitel, socialistisk folkeparti. Jeg hentyder naturligvis ikke til flertallet i dette parti eller flertallet i folketingsgruppen, men jeg hentyder til mindretallet i folketingsgruppen. Jeg har tidligere sagt, hvad jeg mener om denne gruppe; jeg tror ikke, jeg skal gentage det. Når vi har hørt alle fem på et senere tidspunkt på dagen stå her og åbenbare deres samvittighed og deres forpligtelser over for grundloven og SFs hovedbestyrelse, og hvem der ellers bestemmer deres stillingtagen, så tror jeg, vi har fået en klar demonstration af en uansvarlighedens politik, som er ganske usædvanlig i dansk politisk historie, ganske usædvanlig. Jeg behøver ikke at gentage, at jeg er overbevist om, at når det er lykkedes de borgerlige partier, alle fire, med støtte af fem eller seks fra SFs teoretiske fløj at vælte regeringen og vælte arbejderflertallet, og når vi så kommer til det valg, som man så varmt stiler efter i højre side af salen — og det er karakteristisk, at venstrefløjen sidder i højre side af salen — så vil der komme en dom over den politik; men jeg er klar over, at det har man naturligvis overvejet i venstrefløjen inden for socialistisk folkeparti, og jeg skal ikke sige flere ord. Jeg har indtryk af, at over SFs hovedbestyrelsesmøde kunne der stå ligesom over Dantes helvede: Her lades alt håb ude!

Og lad mig så slutte med at sige: vi har gennemført en delvis devaluering; ingen tænker på at lave den om, ingen. Alle erkender, at det er nødvendigt, at den følges op med en lovgivning, først og fremmest for at forhindre hurtigere omkostningsstigninger, for at fastholde den forbedring i vor konkurrenceevne, som devalueringen på kort sigt giver os, for at fastholde den så længe som muligt. Vi står med et erhvervsliv, som, hvis disse forslag bliver forkastet i dag og vi så får valg engang i slutningen af januar måned, tidligst engang i februar kan vide, på hvilket grundlag det skal arbejde. Jeg er overbevist om, at dette erhvervsliv vil foretrække en positiv afgørelse i dag, så det ved, hvad det har at disponere efter.

Jeg mener ikke, at det, vi trænger til i denne situation, er valg. Jeg mener, at det, vi trænger til i denne situation, er en ansvarsbevidst, konsekvent økonomisk politik. Hvis man foretrækker at spilde tiden for erhvervslivet med et valg, kan jeg dertil sige, at så er vi i socialdemokratiet parat. Vi har en fast, konsekvent politik; den bliver fastholdt, indtil afstemningerne i denne sal er færdige og det dermed er afgjort, om det bliver denne politik, der skal være landets, eller om vi skal ud i en valgkamp. Bliver det det sidste, så kan jeg kun sige: vi glæder os!

Formanden: Hr. Niels Westerby har ordet for en kort bemærkning.

(Afbrydelse fra tilhørerpladserne, hvorfra en plakat blev rullet ned).

Formanden: Hr. Niels Westerby har ordet for en kort bemærkning.

Niels Westerby: Hr. Per Hækkerup sagde i indledningen af sin store tale, at der var intet parti her i tinget, der havde opstillet et alternativ til regeringens forslag, at der var ikke noget parti, der havde stillet forslag, der kunne være en erstatning for regeringens kriselovgivningsforslag. Må jeg her have lov til at minde hr. Per Hækkerup om, at liberalt centrum under første behandling stillede et konkret alternativt

[Niels Westerby.]
forslag. Vi var ikke halsstarrige; vi var åbne over for forhandling; vi syntes ikke, der var opfindsomhed under tingets arbejde. Under anden behandling af denne lovgivning pegede vi på 2 andre muligheder, som kunne forfølges for at løse de foreliggende problemer. Der var altså et alternativ; der er endog flere saglige alternativer til regeringens forslag.

Må jeg ganske kort sige til hr. Per Hækkerup, at når han bebrejder os, at vores forslag er mere vidtgående end regeringens forslag, så er det, fordi hr. Per Hækkerup ikke ser sagen i dens fulde konsekvens. Nu har vi op til mange gange i de sidste 20 år oplevet, at en kriselovgivning herinde i tinget har været utilstrækkelig og er blevet kompromitteret i befolkningen ved ikke at have virket. Vi vurderer regeringens lovgivningskompleks til ikke at ville virke og derigennem kompromittere det, som regeringen agter at gennemføre, og derfor kan vi ikke medvirke til det.

(Kort bemærkning).

Per Hækkerup: Hvis jeg husker ret, så nævnede liberalt centrum under førstebehandlingen, at det rigtige sikkert ville være at indefryse 2 dyrtidsportioner. Fra første til anden behandling har man bevæget sig fra 2 til 1½; kan vi så ikke fra anden til tredje behandling bevæge os fra 1½ til 1?

(Kort bemærkning).

Niels Westerby: Jeg har altid værdsat hr. Per Hækkerups humor og slagfærdighed, men må jeg gøre opmærksom på, at liberalt centrum sagde nøjagtig det samme under både første og anden behandling. Under første behandling pegede vi på 2 dyrtidsportioner — det er rigtigt — men den ene i ét år, den anden i et halvt år, og det er 1½ dyrtidsportion. Det var nøjagtig det samme, der blev sagt under første og anden behandling; det tror jeg også hr. Per Hækkerup må indrømme ved nærmere eftertanke.

Henry Christensen: Det saglige tema og grundlag for denne tredjebehandling og for de højspændte politiske forhandlinger, der nu har været i de seneste uger, er jo, når alt kommer til alt, spørgsmålet om genrejsningen af balancen i dansk økonomi. Hr. Per Hækkerup ville ganske vist heller ikke i dag erkende, at dette er den afgørende problemstilling. Efter venstres opfattelse står det bl. a. så galt til med Danmarks økonomi, fordi regeringen ikke har evnet at føre hverken en rigtig eller en tilstrækkelig modig politik. Den er veget tilbage for at sætte tæring efter næring. Den har sammen med sin intime samarbejdspartner, SF, et principielt forkert syn på betydningen af et frit erhvervsliv og dermed de forudsætninger for dettes trivsel, som må være til stede. Resultaterne: den voldsomme inflation i Danmark og det kolossale betalingsbalanceunderskud på tredje år i træk og igen i år voksende, er i høj grad selvforskyldte følger af Danmarks politik. Den alvorlige følge er en voksende arbejdsløshed og en arbejdsløshed specielt i den række af produktive virksomheder, der her i landet og i udlandet skal konkurrere med fremmede landes virksomheder.

Den engelske devaluering satte Danmarks vanskeligheder i relief og føjede, hvad vi har erkendt, nye problemer til, gjorde det også nødvendigt, hvad vi også har erkendt, at Danmark i et vist omfang måtte tage hensyn til den engelske devaluering og følge den engelske devaluering. Vi har ikke taget afstand fra regeringens vurderinger på det punkt. Men regeringen har manglet mod til at erkende, at der var tale om netop en kombination af den forkert førte danske økonomiske politik og de vanskeligheder, der kom til os udefra. Så længe landets regering mangler modet til denne erkendelse, vil den heller ikke evne at føre den tilstrækkelige og nødvendige sammenhængende politik.

Hvad har nu i disse uger været argumentationen for nedfrysningen af den ene dyrtidsportion? Ikke at den danske inflation i sig selv var for voldsom, men et postulat om, at vi ville få en ny dyrtidsportion til januar som følge af den engelske devaluering. Det er, hvad man har postuleret igennem de sidste uger; det er, hvad man har lagt frem som grundlaget; det er, hvad man har fået det økonomiske sekretariat til at skrive under på i oplægget til folketingsudvalget. Men i dag foreligger novemberpristallet, som endnu ikke er påvirket af devalueringen. Og hvad viser dette

[Henry Christensen.]
novemberpristal? Det viser, at pristallet allerede nu er kommet op på 127,0. Det viser, at problemstillingen ikke var følgerne af den engelske devaluering, men følgerne af den i forvejen for voldsomme indenlandske inflation. Og så længe man ikke vil erkende vores indre afgørende fejl i den økonomiske politik, så længe kan man ikke forvente, at denne regering egner sig til at løse de opgaver, der ligger for.

De to forslag, som i dag er til tredje behandlig, kan hverken aktuelt eller på længere sigt stå alene, og de har efter venstres opfattelse endda en urimelig indbyrdes sammenhæng. Behandlingen sker under det postulat, at det er en særlig arbejderpolitik, eller at det er en særlig lønmodtagerpolitik, der skal føres. Denne agitation er efter venstres opfattelse både fortidig og usaglig. I det moderne samfund gavner det alle borgere bedst, at det ikke er klassesynspunkter, men samfundssynspunkter og helhedssynspunkter, der lægges til grund. Det er gode vilkår for det samlede erhvervsliv, som er den bedste samfundspolitik og dermed også den bedste arbejder- og lønmodtagerpolitik. Del jer efter anskuelser og ikke efter klassesynspunkter, hed det allerede for længst i det danske demokrati. Og det gør den danske befolkning i stigende grad, og netop fordi man i stigende grad deler sig efter anskuelser om, hvad der tjener helheden bedst, er lønmodtagernes stemmer i dag også bredt fordelt over alle danske partier. Det er ikke så mange dage siden, den højtærede arbejdsminister var en kær gæst ved en lønmodtagerkonference, vi holdt i venstre. Jeg tror, det gjorde et stærkt indtryk på arbejdsministeren dér på venstres lønmodtagerkonference at møde en meget stor kreds af lønmodtagere. Jeg tror, det er noget godt, at dansk politik kommer til at bygge på anskuelser og ikke på de klassesynspunkter, som man nu usagligt forsøger at live op her. Det, som forener de to partier, S og SF, for så vidt der altså efterhånden er noget, der forener dem, er derfor ikke, at de har monopol på arbejderstemmerne; det er derimod noget andet, nemlig at de i deres grundprincipper bekender sig til det socialistiske system, selv om farven er betydelig mere falmet — det vil jeg da gerne erkende — i det ene parti end i det andet og især naturligvis i en vis fløj af det andet parti.

Vi kan også kun løse de nuværende problemer ud fra en helhedsanskuelse, men den er ikke lagt til grund i regeringens to lovforslag. Jeg har ved de tidligere behandlinger her i det høje ting påvist, hvorledes borgere med endog meget høje indtægter fortsat sikres betydelig indtægtsfremgang uden ekstraskat, medens andre borgere med meget små og endda faldende indtægter skal betale en særskat.

Lad mig prøve at belyse dette på en anden måde: hvis vi tænker os en pressefotograf, som er selvstændig, og som lever af at sælge sine billeder til et blad, så er han nu ramt af det indgreb, avancestoppet er, uanset hvilke aftaler om reguleringer han havde haft om salget af sine billeder. Han må nu ikke tjene mere end før den 18. november; han er klart ramt af indgrebet. Men en anden pressefotograf er i den situation, at han er ansat på et blad. Derved har han lønmodtagerfradrag. Han vil få udbetalt den ene af de to aftalesikrede portioner, han vil til marts få udbetalt en forøget løn også som følge af anden del af overenskomstsituationen. Han er altså også gennem lovgivningen nu sikret en forøget indtægt, men han slipper for at betale særskat. Hvilken indbyrdes rimelighed er der i det? Det er hverken lighed for loven eller frihed eller broderskab, der ligger heri; men så urimelig er regeringens politik jo nu.

Jeg føjer til, at særskatten på erhvervslivet oven i købet betyder yderligere likviditetsindskrænkning for de erhverv, hvor man jo ellers har erkendt at en likviditetsforbedring var nødvendig. Man modvirker altså beskæftigelsen. Det er altså også en usaglig politik, man fører på denne måde — så selvmodsigende er regeringens politik i dag.

Regeringen forlanger nu, at folketinget skal tage stilling til og gennemføre særskatten på danske landbrugere, som nu på ny har måttet opleve en yderligere indtægtsnedgang på 2.000-3.000 kr. årlig i arbejdsfortjeneste. Man fører samtidig forhandlinger om at søge modvirket de tab, som den engelske devaluering særlig påfører landbruget. På hvilket sagligt grundlag kan et folketing begynde med at gennemføre en særskat på dette erhverv uden at kende

[Henry Christensen]

noget afgørende til det resultat, som skal komme af de andre forhandlinger? Men så usaglig er den af regeringen valgte fremgangsmåde altså også.

Det er naturligvis klart, at regeringens byrdefordeling eller forsøg på en byrdefordeling må ses i sammenhæng med forslaget om nedfrysningen af den ene dyrtidsportion. Der er ved lønmodtagerorganisationernes indstilling her vist en positiv forståelse for, at hvis vi sætter befolkningens indtægter i vejret uden en øget produktion som baggrund, får ingen, måske bortset fra spekulanter og den slags, glæde heraf, fordi det så alt sammen kun fører til yderligere prisstigninger. Det var også, hvad der blev slået fast i inflationsudvalgets betænkning for et års tid siden.

Når der nu gøres et første forsøg på en indkomstpolitik, må man dog samtidig spørge om dets omfang. Så vidt vi på grundlag af det foreliggende materiale i dag er i stand til at bedømme udviklingen, kommer der altså til udbetaling en dyrtidsportion nu til januar; der kommer en dyrtidsportion yderligere til udbetaling efter juli som følge af devalueringen, og disse to vil jo i sig selv omsætte sådanne prisstigninger, at de sammen med den nedfrosne vil udløse mindst yderligere 2 dyrtidsportioner efter januar 1969. Det vil altså sige, at inden for den resterende del af overenskomstperioden vil der på dette grundlag på årsbasis blive udløst 3.500 mill. kr. i indkomststigning. Dertil kommer anden del af overenskomstforliget, og dertil kommer resultaterne af den næsten faste lønglidning, vi kender. Jeg spørger hr. Per Hækkerup og finansministeren: mener regeringen, at der hermed er skabt en indkomstpolitik, som for alvor og sikkert kan begrænse inflationen, sikre befolkningens fremgang og genskabe den fulde beskæftigelse i det danske samfund? Det er også på baggrund af denne forventede indkomstudvikling, særskatten på de befolkningsgrupper, hvis indtægter går ned, må betegnes som urimelig.

Som jeg allerede sagde under anden behandling, havde det været noget helt andet, om den resterende afbalancering havde rettet sig mod de ikke-lønmodtagere, som også får indkomststigninger på linje med eller ud over lønmodtagerne, i stedet for i så stort omfang mod dem med de lave indtægter og med indtægter, som endda går nedad.

Når venstre derfor stemmer imod i dag, er det, fordi regeringen ikke har tilvejebragt den fornødne aktuelle sammenhæng hverken mellem de to forslag, der foreligger, eller mellem det, der aktuelt mangler, og fordi sammenhængen i de to lovforslag, som i dag er til afgørelse, efter vor opfattelse er urimelig og usaglig.

Jeg vil derudover gerne yderligere føje til, at den politiske situation jo er den, at regeringen ensidigt har bundet sit parlamentariske grundlag til SF og til samarbejdsaftalen. Jeg tror, enhver vil forstå, at i en afgørende politisk situation kan det ikke være de øvrige partier, der skal sikre regeringens parlamentariske eksistens og dens fortsatte liv med den viden, at så snart det var sket, var regeringen fortsat parat til at bygge sin magt på samarbejde med SF, herunder magten til at hindre rimelig indflydelse fra alle øvrige kræfter her i det høje ting — de øvrige partier, som efter alle nyere undersøgelser må formodes at repræsentere nu mere end halvdelen af den danske befolkning.

Efter venstres opfattelse løses dansk økonomis problemer derfor naturligvis ikke blot tilnærmelsesvis gennem disse to lovforslag. Det er en helt anden og langt mere omfattende politik, der skal til. Regeringen må jo selv erkende dette; det er vel derfor, den i ugevis har indladt sig i indgående forhandlinger med SF, med dette partis højrefløj og med dette partis venstrefløj. Efter hvad der er tilflydt offentligheden, har landets statsminister jo endda ment, at det var nødvendigt at drøfte disse indgribende foranstaltninger, regeringen måske kunne tænke sig, forstår jeg, med en hr. stud. polit. Thomas Lund. Det er naturligvis statsministerens egen ret, hans fulde ret at afgøre, hvem det er, han foretrækker at føre politiske forhandlinger med.

I det udvalg, som folketinget nedsatte til at behandle de lovforslag, der i dag er til behandling her i tinget, bad vi, om statsministeren kunne oplyse os om, hvilke overvejelser og indstillinger disse forhandlinger havde ført til for regeringens vedkommende, men statsministeren var ikke i stand til at

[Henry Christensen.]

give nogen oplysninger herom. Det er også statsministerens egen ret, helt og fuldt — det kan jeg ikke parlamentarisk bebrejde ham — men så må man vel også forstå, at en regering og et parti, der så ensidigt har bundet sig, som tilfældet er, og som ikke er i stand til tilsvarende åbent at lægge resultaterne af disse forhandlinger frem for det øvrige folketing, heller ikke kan vente tillid fra det øvrige folketing.

Jeg vil herefter gerne her ved tredje behandling, også af hensyn til hr. Per Hækkerup, i overensstemmelse med hvad jeg allerede gjorde gældende ved første behandling, fremhæve nogle af de synspunkter i den økonomiske politik, vi i venstre mener må lægges til grund.

Desværre må vi se i øjnene, at uden betydelige byrder vil den for beskæftigelse og produktion nødvendige økonomiske balance ikke kunne genskabes. Vi tror for det første, at det bliver nødvendigt at anlægge en mere fast og mere langsigtet indkomstpolitik end hidtil. Hvis vi fortsætter med at bevilge hinanden langt større indkomststigninger, end produktionsstigningen betinger, så fortsætter pengeforringelsen, så fortsætter betalingsbalanceunderskuddet, så forringes produktions- og afsætningsmuligheder, så vokser arbejdsløsheden. Derfor må landets regering nu erklære sig villig til igen forud for de næste overenskomstforhandlinger, der jo stunder til i det nye år, at gøre arbejdsmarkedets og andre implicerede parter klart bekendt med sin vurdering af, hvilke indkomststigninger der er mulige, hvis vi skal undgå, at disse indkomststigninger fører til forøget og fornyet inflation og forringer balancen. Regeringen må ligeledes efter venstres opfattelse tage initiativ til en forhandling med arbejdsmarkedets parter om formen for lønregulering mellem overenskomstperioderne gældende fra næste overenskomst. Den særlige danske form for dyrtidsregulering, der nu efterhånden dækker 85 pct. af den danske befolkning, har bevirket, at vi giver dækning også til dem med de større indtægter, når Danmark bliver fattigere. Vi holder måske 15 pct. udenfor. Vi har en inflationskilde her, som man ikke har i andre lande; det bør derfor ændres, og her må efter venstres opfattelse det, man har kaldt den halvautomatiske lønreguleringsmetode, komme ind i billedet. Heri kan jo netop indføres det, som også efter vor opfattelse både er nødvendigt og rigtigt: at i det omfang pristalsudsvingene er udtryk for øget velstand, fordi produktiviteten øges her i landet, eller fordi vores eksport stiger i værdi på grund af et forbedret bytteforhold, må lønmodtagerne være sikret deres rimelige andel af den reelle fremgang, der sker i vores økonomi. Dette er samfundspolitik; det er også lønmodtagerpolitik; det gavner alle, og det er ikke mindst egnet til at fremme beskæftigelsen. Jeg beder også om, at man vil lægge mærke til, at i andre lande, hvor man jo ikke har haft det særlige danske dyrtidsreguleringssystem, dér har man haft en ikke mindre stigning i reallønnen end i Danmark, men man har haft en betydelig mindre inflation.

Det andet punkt, jeg gerne vil underbygge og fremhæve, er nødvendigheden af — jeg siger det igen — at stigningen i de offentlige udgifter kommer til at stå i et rimeligt forhold til produktionsstigningen. Det gør regeringens fremlagte budget med en stigning på 3 milliarder kr. ikke, og det betyder, at derved sikres der ikke den fornødne andel dels til befolkningen selv, dels — hvad der er afgørende vigtigt i øjeblikket — til den udbygning, dansk erhvervsliv trænger til. Statsbudgettet må derfor ud fra disse synspunkter nok være mindst 500 mill. kr. mindre, end regeringen har foreslået. Er regeringen ikke selv i stand til at afpasse sit budget herefter, så må vi have en anden regering og en anden ledelse, der kan og vil det. Da SAS var i knibe, måtte man også her gribe til dette at sætte en anden ledelse til, der evnede at sætte tæring efter næring.

Det tredje punkt er problemet om en hurtig og positiv erhvervspolitik. Det var fejlagtigt af regeringen, at den forringede erhvervslivets vilkår igennem de forringelser af afskrivningsreglerne, som skete. Disse forringelser må derfor snarest og omgående fjernes dels for derved at øge erhvervslivets likviditetsmuligheder, dels for at genskabe en øget tillid i erhvervslivet til den økonomiske politik.

Det er jo i det hele taget nødvendigt, at erhvervenes likviditet også på anden vis forbedres. Den udenlandske gældsætning,

[Henry Christensen.]

vi måske også i de kommende år bliver nødt til at foretage i mindre omfang end hidtil, må til gengæld forbeholdes erhvervslivets likviditet fremfor stat, kommune og koncessionerede selskaber. I fiskeri, i landbrug, i gartneri vil det være rimeligt at efterkomme opfordringen til en likviditetsforbedring igennem de ændringer af momsloven, som var forudsat, dengang man drøftede momsens indførelse i Danmark med de pågældende erhverv. Et led i en erhvervspolitik er det da også at sikre et frit arbejdsmarked gennem ophævelse af urimelige og produktionshæmmende faggrænser.

Det fjerde, jeg vil nævne, er den private opsparings fremme. Hr. Per Hækkerup reducerer de forskellige led i en sådan politik. Han tager et enkelt led ud og siger: kan det hjælpe? Eller kan det hjælpe? Der er intet enkelt tryllemiddel, der kan hjælpe. Det er kun ved at sammenholde de forskellige nødvendige elementer i en økonomisk politik, at vi kan genrejse den økonomiske balance. Derfor bør kapitalbindingsreglerne gennemføres, medmindre man kan foreslå noget bedre. Derfor bør inflationen også her begrænses af hensyn til opsparingens fremme. Derfor bør de regler i kildeskatteloven, der yderligere begrænser incitamentet til lønmodtagernes opsparing, også afvikles.

Det femte, jeg vil nævne, er en generel erhvervsvenlig skattepolitik. Den omkostningsforøgende skat på produktionsmidlet dyrket jord og dækningsafgift m. v. må afvikles og begrænses. I indkomstskatteloven bør der sikres et sådant skatteloft, at indtjeningslysten bevares. Den produktionshæmmende sambeskatning må fjernes i overensstemmelse med de principper, venstre konkret har lagt frem under skatteforhandlingerne.

Må jeg for det sjette nævne planlægningslovene, for der er vel videre grund til i den økonomiske politik at minde om den planlægningsskitse til genskabelse af en langt bedre balance mellem udbud og efterspørgsel af jord, som venstre forleden offentliggjorde.

Se, det er en økonomisk politik efter sådanne retningslinjer, venstre opfordrer til. Men vi har jo for længst forstået, at i et folketing med den nuværende sammensætning og socialdemokratiets ivrige binding til SF er muligheden for at føre en sådan politik ikke til stede.

Efter alt at dømme står vi vel nu i en politisk situation over for den socialdemokratiske regerings sammenbrud. At sammenbruddet sker netop på grundlag af den økonomiske politik, var, hvad der kunne forudses. Sammenbruddet er vel, når alt kommer til alt, også en logisk konsekvens af regeringens eget valg siden 22. november 1966. For hvad var det, regeringen valgte? Den valgte ensidighedens vej. Det lød fra den truende til os andre, at nu havde den flertal sammen med SF, og nu skulle dette flertal bruges. Det var truslen over for de andre partier og over for den liberalt indstillede befolkning. Og samtidig var det lige så åbenbart for enhver, at indadtil mellem de to samarbejdende, intimt samarbejdende, partier havde socialdemokratiet et hedt, brændende ønske om at bringe, som man kaldte det, SF under åget og at knuse partiet. Det har været et ganske usædvanligt dobbeltspil i dansk politik, vi her har oplevet, hvor indsatsen har været det danske folks interesser. Vi vil derfor i venstre hilse et valg velkommen, hvor denne politik kan blive lagt frem til befolkningens og vælgernes dom.

Formanden: Hr. Aksel Møller har ordet — undskyld, hr. Poul Møller.

Poul Møller: Jeg vil gerne sige til formanden, at han behøver ikke at undskylde; jeg betragter det kun som en stor kompliment.

Med hensyn til de lovforslag, der her er til tredje behandling, skal jeg henvise til de udtalelser, som jeg på mit partis vegne har fremsat såvel ved første som ved anden behandling. Vi har den opfattelse, at disse forslag fører nye uretfærdigheder ind over os til at supplere de uretfærdigheder, som regeringen besluttede sig for, da den gennemførte kronesænkningen.

Vi stemmer imod disse forslag, og vi gør det ud fra det synspunkt, at dyrtidsportionerne bør respekteres, så længe en overenskomst er indgået. Jeg ved godt, at hr. Per Hækkerup var stærkt inde på pristalsmekanismen og havde hørt megen kritik for den, men hr. Per Hækkerup har altid fortalt os, at når en overenskomst er indgået, så er det farligere for arbejdsfreden at

[Poul Møller.]
bryde den, så er det farligere af hensyn til roen på arbejdsmarkedet at blande sig i de indgåede overenskomster, og det er sagt gang på gang til os, at har vi ikke pristalsreguleringen, så er lønglidningsfaktoren så meget stærkere. Derfor kan socialdemokratiet ikke i dag stå og sige, at alle de argumenter, de har fremført tidligere, skal gælde til Wandsbek. Derfor må socialdemokratiet erkende, at alle deres tidligere argumenter efterhånden også har overbevist os om, at en 2-årig overenskomst skal respekteres.

Og med hensyn til engangsskatten er det jo klart, at den rammer fuldstændig i flæng dem, der har tabt, og dem, der har vundet på den uretfærdige kronenedskæring.

Der tales om, at vor afstemning kan eller vil få politiske konsekvenser, og når man hørte hr. Per Hækkerup i dag til morgen, havde man jo bestemt den opfattelse, at valget allerede var udskrevet. Det var jo en rigtig valgtale, og det var jo ikke en, der var særlig venlig over for andre partier i det høje ting.

Se, denne trussel om valg, den må vi jo se at bære fra denne side. Jeg tror, vi kan det — hr. justitsminister. Vi har aldrig haft tillid til, at den regering, der blev siddende efter valgnederlaget i fjor, skulle kunne klare problemerne. Det var regeringen, der prøvede på at flikke et arbejdsdygtigt, et bæredygtigt flertal sammen. Imod vore advarsler og imod vore råd skabte man dette flertal, som man betragtede som bæredygtigt. 12 måneder kunne det bære, men så gik det til bunds, længere var det ikke i stand til at holde statsministeren oppe. Men jeg vil gerne sige til trøst for dem, der er ubehageligt til mode ved et valg, at det værste for et folkestyre er slet ikke at appellere til vælgerne. Det siges så tit, at det vil være en ulykke, hvis vælgerne skal tale, men det er jo folkestyrets idé. Hvis der ikke kan skaffes et flertal her i det høje ting, som regeringen kan være tilfreds med, så er det folkestyrets idé, at folket afgør tvisten imellem partierne, og det er et godt og et demokratisk princip. Det er langt værre at opretholde den nuværende uværdige tilstand, som vi har oplevet i den sidste tid, hvor fraktionsstriden inden for socialistisk folkeparti lammer et parlament og lammer en regerings handleevne.

Der tales så tit om parlamentslede. Kommer der parlamentslede i Danmark, så kommer den ved at se landets regering med statsministeren i spidsen forhandle med og appellere til et virvar af forskellige anskuelser uden om folketinget; så kommer den ved at fortsætte en tilstand, hvor en partihovedbestyrelse, der ikke er valgt af vælgerne, bestemmer, hvad de folkevalgte må gøre og ikke må gøre. Det er langt værre, om denne tilstand skal opretholdes; og disse foranstaltninger, regeringen her har lagt på folketingets bord, vil være ganske forgæves, hvis det røde kabinet og dets virksomhed skal fortsætte. De bebudelser og de krav, der når os derfra, viser, at disse foranstaltninger vil blive efterfulgt af nye ulykker, som vil lægge nye byrder på alle, på produktionen, på erhvervene — og når jeg taler om erhvervene, taler jeg om dem i videste forstand som alle mennesker, der er beskæftiget i dansk produktions- og erhvervsliv. Derfor: skulle flertallet bryde sammen, så græder vi tørre tårer, for dette flertal har været et kostbart eksperiment, et dyrt fejlgreb.

Hr. Per Hækkerup fremstillede det på den måde, at landets økonomiske vanskeligheder, som man her vil tackle, alene stammer fra den engelske devaluering. Men er det da ikke sandt, at vi havde enorme rentestigninger inden den britiske devaluering? Er det ikke sandt, at vi havde Europarekorden i rentestigninger? Er det ikke sandt, at vi inden den britiske devaluering havde en kraftigere prisstigning end andre EFTA-lande? Et det ikke sandt, at vores industri var ved at stagnere? Er det ikke sandt, at vi dag for dag måtte læse om, at virksomheder lukkede eller måtte indstille deres produktion? Er det ikke sandt, at vi også stod over for et problem om øget ledighed inden den britiske devaluering? Og er det ikke sandt, at vi i dag har fået et pristal, der viser, at siden juli i år er priserne steget så meget, at det udløser 2 pristalsportioner, uden at devalueringen endnu er indregnet i disse priser? En af de største prisstigninger, vi har oplevet i vort folks historie — inden devalueringen!

Og hvad har der været i vejen i det år? Der har været det i vejen i det år, at regeringen på grund af et taktisk spil, fordi man har sat det taktiske, dette at knuse

[Poul Møller.]

socialistisk folkeparti eller at knuge det til sig, ind som det første og det primære mål for landets politik. Hele vejen igennem, i hvert eneste træk, vi har oplevet siden den 22. november i fjor, har det været aldeles afgørende: forholdet til socialistisk folkeparti.

Den første fejl, statsministeren begik, var, at han ikke gik efter valget den 22. november 1966, at han ikke demissionerede, og at han dermed ikke åbnede for almindelige politiske og parlamentariske forhandlinger mellem partierne for at se, hvilket regeringsflertal der kunne skabes.

Den anden fejl var, at statsministeren, trods det at han den 20. november i fjor i fjernsynet havde sagt: Aksel Larsen får ikke en chance, indledte forhandlinger med samme hr. Aksel Larsen om en fælles regering og fik et protokollat ud af det. Herved devaluerede statsministeren værdien af en statsministers ord. Da han skulle forklare det, rystede han yderligere tilliden i det danske folk til en statsministers ord, da han sagde: man har et standpunkt, til man tager et nyt. Hvad en sådan udtalelse betyder ude omkring i det danske folk, er man vist ikke helt klar over. Hvilken tillid kan man have til en regering, hvis chef starter en ny regeringsperiode med at sige: man har et standpunkt, til man tager et nyt?

Ved denne forhandling og ved dette brud på valgløftet gjorde statsministeren sig afhængig af et parti, som havde vundet valget ved at gå imod hans udenrigspolitik, ved at gå imod hans forsvarspolitik og ved at gå imod hans boligpolitik. Han gik sammen med et parti, hvis politik han havde fordømt, hvis personer han igennem år havde vist foragt, eller som var ham ganske fremmede.

Den tredje fejl. Da vi kom ind i skatteforhandlingerne, fraveg statsministeren og finansministeren det løfte, der var givet om, at vi kunne få en skattereform med et nyt skatteloft. Det har skabt utryghed og usikkerhed, at vi har oplevet snart et år med uvished om, hvor høj beskatningen kan blive i det kommende år.

Fejl nummer 4. Statsministeren sluttede et ensidigt skatteforlig med socialistisk folkeparti, afviste forhandlinger med det radikale venstre og det konservative folkeparti, valgte dermed sin side og afviste det brede forlig, som kunne have givet hans regering en friere position; dermed skabte man i vide kredse frygt for den nye skatteordning, Danmark skal leve under.

Fejl nummer 5. Statsministeren indførte merværdiafgiften, momsen, uden at skabe sikkerhed for en tilsvarende nedsættelse af de direkte skatter og øgede derved utrygheden.

Fejl nummer 6. I samme moment indgik regeringen samarbejdsaftalen, der instituerede det såkaldte røde kabinet. Denne samarbejdsaftale var ufornøden og belastende for regeringens evne til at lede arbejdet i parlamentet.

Fejl nummer 7. Man skærpede sammen med socialistisk folkeparti afskrivningsreglerne og fjernede kapitalbindingsordningerne, hvorved man mindskede investeringslysten og opsparingsviljen i det danske folk.

Fejl nummer 8. Man udarbejdede et nyt statsbudget med store nye statsudgifter, hvor man bl. a. indførte udgifter til 400 mill. kr., som man alene havde socialistisk folkepartis tilslutning til.

Fejl nummer 9. Man gjorde intet for at få løst det stadig mere påtrængende problem: at få orden i det administrative system, i økonomien, få fjernet refusionsordningerne, få dem afløst af faste tilskud.

Fejl nummer 10. Man afviste i dette efterår alle de forslag, oppositionen fremsatte om afskrivningsregler, om opsparingsregler, afviste enhver tanke, enhver idé, som kom fra den side af salen.

Fejl nummer 11. Man forhastede sig med en kronesænkning. Samme dag som man vidste, at Sverige havde besluttet ikke at følge England, samme dag som man vidste,

[Poul Møller.]
at Norge ikke havde truffet sin beslutning, traf regeringen sin beslutning uden at bringe sine parlamentariske forhold i orden, uden at sikre sig den parlamentariske støtte til denne beslutning.

Næste dag diskuterede man procenterne for kronesænkningens størrelse. Kronesænkningen bragte efter vor opfattelse uretfærdigheder ind over folk, medførte, at vi på én gang stod over for, at kontrakter fik andre virkninger, end man havde regnet med, da de blev indgået, skabte usikkerhed yderligere i dispositionerne, ny utrygghed i befolkningen og kastede over Danmark prisstigninger til en værdi og en størrelse af 1.500 mill. kr. på årsbasis.

Se, denne kronesænkning, som man hastede så meget med, førte til, at man derefter måtte prøve på at skaffe sig en parlamentarisk basis for de foranstaltninger, der skulle ledsage og følge kronesænkningen. Og siden den tid og siden det tidspunkt har vi da oplevet det mest sindsoprivende og det mest gale, vi vel har set i dansk parlamentarisk historie, hvor en regering må føre forhandlinger både med et partis folketingsgruppe og med et partis hovedbestyrelse, hvor en regering til sidst måtte kaste 60 mill. kr., hvilket yderligere forøgede udgifterne ved kronesænkningen, ind for at se, om ikke man kunne redde sin parlamentariske støtte.

Se, alt dette og hele dette forløb viser efter min opfattelse, at disse tolv fejl har været skæbnesvangre, og at det, vi skal have, er et opgør med den politik, som disse tolv fejl er udtryk for.

Det først fornødne er at genskabe tilliden til fremtiden. Der er ikke efter dette års socialistiske eksperimenter nogen som helst tillid til fremtiden i det danske folk, og man får ikke gang i tingene igen, hvis ikke man kan genskabe tilliden. Og nu er det staten, der må gå i spidsen. År for år har vi oplevet disse kriseindgreb, disse nye skatter, disse nye byrder på befolkningen, som har medført, at statens udgifter kunne stige ubrudt; men nu må staten gå med og staten gå i spidsen. Man kan ikke foretage en forbrugsbegrænsning af dette omfang, uden at staten selv går i spidsen. Hvis man vil neddæmpe efterspørgselspresset, så må man gennemføre besparelser i budgettet. Også en stat må forstå, at man kan ikke bage et større brød, end man har dej til. Og som jeg sagde ved anden behandling: skatterne er nu med regeringens udskrivningslovforslag og med gennemførelsen af merværdiafgiften nået til selve bristepunktet. Der kan ikke bæres mere, hvis ikke man vil lamme initiativet. Når man er kommet op på skatteprocenter på over 60 for indtægter over 30.000 kr. i skalaindkomst, så kan der simpelt hen ikke bæres mere ad den vej. Og derfor må man nu prøve på at klare sig med budgetindskrænkning. Vi har under første behandling peget på 400 mill. kr. ved en indskrænkning på 250 mill. kr. af den byggefond, som man besluttede sig til sammen med socialistisk folkeparti, og ved en begrænsning af de offentlige vejudgifter. Jeg vil gerne sige her, at i begge tilfælde drejer det sig om, at selv om vi tager disse 400 mill. kr. ud af budgettet, så vil disse poster alligevel stige, så vil det alligevel være muligt at udføre det samme, som man har udført i dette finansår, og for byggefondens vedkommende noget mere. Og man kommer til at se i øjnene, at man kan ikke hvert år lade aktiviteten stige.

Derfor må man også bremse den planlagte personaleudvidelse. Vi fik et forfærdende tal fra økonomiministeren forleden dag, nemlig at staten beskæftigede 300.000 personer, staten og de institutioner, der finansieres af staten. Mere end den danske industri beskæftiger, langt mere, end det danske landbrug beskæftiger! Vi kan ikke nedlægge nogen post, og vi kan ikke pege på, hvilke poster der kan nedlægges, men vi kan sige: brems nu op for udvidelsen! Man foreslår nu i finanslovbudgettet 5.000 flere ansatte. Hvis vi nu tænkte os, at vi ville nøjes med halvdelen, med 2.500, så lå der dog her en gevaldig besparelse, og alligevel kunne vi forøge aktiviteten. Nedsæt dog antallet af ministerier! Udskyd ikrafttræden af visse love, som skaber nye udgifter! Det vil ikke være besparelser, som folk mærker, for det er ting, de endnu ikke har fået. Lad os gennemføre den administrative reform, der er snakket så meget om og gjort så lidt ved! Alle peger på, at refusionsordningerne er urimelige, er belastende for al orden i den offentlige økonomi, belastende for dette folketings mulig-

[Poul Møller.]

hed for overhovedet at styre den offentlige økonomi, fordi kommunerne i kraft af disse ordninger kan trække penge til forskellige formål uden at spørge dem, der skal skaffe pengene. Igennem år har vi rejst disse spørgsmål, og man har lovet os undersøgelser, og man har lavet undersøgelser på departemental basis, men vi har ikke set nogen som helst resultater af disse undersøgelser.

Og skattepolitikken. Det er nødvendigt med et skatteloft. Det er nødvendigt også for at skabe tillid, for at skabe tryghed, når man skal investere og disponere. Det er nødvendigt, hvis man vil have egnsudvikling, at man så har ret til at fradrage de høje kommunale skatter, der næsten altid er i de fattige egne, der skal have egnsudvikling.

Det er nødvendigt at genskabe afskrivningsreglerne, som de var, før vi fik det socialistiske flertal. Hr. Per Hækkerup siger, det vil ikke have nogen betydning øjeblikkeligt. Jo, det vil øjeblikkeligt betyde, at investeringslysten vil stige og lysten til at beskæftige mennesker vil vokse. Det er nødvendigt at gennemføre det forslag til kapitalbindingsordninger, som venstre og det konservative folkeparti har fremsat her i tinget.

Og jeg tror også, det er nødvendigt, at man nu gennemfører en løsning på spørgsmålet om hustrubeskatningen for at få tingene i gang. Som en overgangsregel til et nyt system foreslog vi en beskeden forhøjelse af hustrufradraget. Det kunne have givet større arbejdsindsats, større arbejdslyst, men det blev jo afvist af flertallet. Det er nødvendigt på et tidspunkt, hvor vi har obligationsrenter, der nærmer sig 11 pct., at gennemføre kreditpolitiske lempelser. Det er nødvendigt at forøge eksportgarantibeløbene og nedsætte præmierne for eksportgarantierne. Det er sikkert også nødvendigt at anmode arbejdsmarkedets parter om at optage indgående forhandlinger om en nedbrydning af faggrænserne.

Der er mange ting, der er nødvendige for at rette det op, som vi i dag står over for. Men det er ikke nødvendigt at gribe ind i aftalefriheden, at forkaste tilliden til og værdien af trufne dispositioner, af indgåede overenskomster. Skulle det ske, at regeringen bliver væltet, falder regeringen, så tror jeg, tilliden vokser, tilliden vil vokse til, at det kan betale sig og det kan nytte. Fortsætter regeringen, er det hele ingen nytte til, heller ikke disse forslag. Viser det sig ved afstemningen, at regeringen har flertal for sine forslag, så har den vundet, men den har kun vundet nogle måneders henstand.

Aksel Larsen: På sin vis skulle der ikke være så meget at sige, for spørgsmålet om devalueringen, dens nødvendighed og arbejdet for dels at afbøde dens følger, dels at udnytte den bedst muligt har jo været diskuteret før. Men i betragtning af situationen så er det jo nok nødvendigt alligevel at sige noget om den.

Jeg ønsker at slå fast som min opfattelse, at i den situation, Danmark var bragt i ved den engelske devaluering, var der intet andet at gøre end at følge England på vej. Hvorvidt man har ramt nøjagtigt den rigtige procent, kan jeg ikke udtale mig om, men jeg vil tro, det er sandsynligt, at man har det, fordi man naturligvis lettere kan holde udviklingen under kontrol, når man ikke går for langt ned.

Det er samtidig min opfattelse, at en begrænset dansk devaluering ville give os særdeles store muligheder for at forbedre dansk erhvervslivs stilling, forøge vore eksporterhvervs konkurrencemuligheder, begrænse arbejdsløsheden, forbedre beskæftigelsesgraden — alt naturligvis forudsat, at man samtidig traf egnede foranstaltninger, så devalueringens gunstige virkninger ikke blev kortvarige, men blev mest muligt langvarige, og hertil krævedes såvel øjeblikkelige foranstaltninger som foranstaltninger med mere langsigtet virkning. Hvad det sidste angår, måtte det anses for nødvendigt, at vi fik plan og system over dette lands økonomiske politik, sådan at samfundshensyn og ikke profithensyn bliver sat i højsædet, og givetvis skulle det være muligt at udarbejde en sådan politik på basis af de tretten punkter, statsministeren på regeringens vegne har fremlagt her i folketinget. Og som man ved, har vi jo også vores særdeles udmærkede ideer om, hvad der i øvrigt burde gøres for at tilføre dansk erhvervsliv den nødvendige kapital, for at sikre, at investeringer sker med størst mulig samfundsmæssig hensyntagen, og om

[Aksel Larsen.]

alt dette måtte der kunne forhandles og er der jo for øvrigt blevet forhandlet. Man måtte sikre sig de gunstigste sociale virkninger af en sådan langtidspolitik, og det ville være uundgåeligt, at den efterhånden ville få et socialistisk sigte. Regeringen har selv forberedt sig på en sådan mere langsigtet politik, men anså det for nødvendigt hurtigt at få truffet visse foranstaltninger, og hertil havde den en plan i 3 punkter: et øjeblikkeligt avancestop — det er vedtaget af folketinget — indefrysning, bortfald eller suspension af en dyrtidsportion for lønmodtagere og udskrivning af en engangsskat, som skulle have til formål at skaffe statskassen de fornødne pengemidler, der kunne blive brug for i devalueringens følge.

Formålet med disse foranstaltninger skulle altså være mest muligt at bremse pris- og omkostningsstigninger og fastholde denne bremsende virkning så længe som muligt og samtidig sikre penge til løsning af visse statsopgaver. Hvad det sidste angår, er det min opfattelse, at de nødvendige midler ikke ville kunne skaffes og ikke vil kunne skaffes ved øjeblikkelige besparelser, selv om sådanne naturligvis er mulige og nødvendige; jeg har tit nok peget på nødvendigheden af sådanne besparelser og peget på, at intet område kan være fredet, men at dette naturligvis også gælder militærbudgettet.

Hvad angår bortfald af en dyrtidsportion, har vi bestandig været og må bestandig være principielt betænkelige ved, at man fra lovgivningsmagtens side griber ind i afsluttede overenskomster for arbejdsmarkedets parter. Vi ser på den anden side ikke bort fra, at i den givne situation vil en sådan foranstaltning ubestrideligt have virkninger, som må antages at være gunstige til at bremse prisstigninger, og naturligvis kan man sige, som det er sagt fra mange kredse i fagbevægelsen, at nytten af denne dyrtidsportion i denne situation var problematisk, hvis den derefter hurtigt indhentedes af nye prisstigninger.

Fagbevægelsen er altovervejende gunstigt indstillet over for denne forholdsregel, og det er stillet som et spørgsmål fra faglige lederes side, om tiden ikke var inde til overhovedet at opgive denne automatiske dyrtidsregulering, idet dette skulle give gunstige muligheder ved selve overenskomstafslutningerne. Jeg kan ikke bestride, at der er muligheder her; i hvert fald minder jeg om, at nu til marts skal der i medfør af de overenskomster, der afsluttedes i foråret, gennemføres visse lønforhøjelser; det vil altså sige, at man inden for en 2-årig overenskomsts rammer kan gennemføre 1-årige forbedringer, og at man til juni måned skal have nedsat arbejdstiden med 1½ time ugentlig med økonomisk kompensation. Det er muligt, at fagbevægelsen vil stå stærkere i overenskomstforhandlingerne, hvis den ikke har en dyrtidsordning; det er ikke sikkert; jeg anfører det kun, fordi de argumenter, der er kommet frem, nu engang skal frem. Naturligvis er det i høj grad fagbevægelsens sag at tage stilling, og det er min mening, at hvis dansk fagbevægelse her havde sat sig imod en dyrtidsportions bortfald, så burde det ikke kunne gennemføres.

Nu er der jo for øvrigt sket det, at den oprindelige tanke om totalt bortfald er forladt, og det, vi her skal stemme om, er, hvorvidt en dyrtidsportion skal suspenderes og derpå træde i kraft om et år, og det gør naturligvis en vis forskel. Ikke desto mindre — betænkeligheder er der i hele arbejderbevægelsen, i hele arbejderklassen, også i mit parti og i vor folketingsgruppe, og vi har da længst muligt undersøgt, om man ikke kunne undgå sådanne indgreb og ved andre egnede foranstaltninger klare situationen. Jeg erkender, at vi ikke har været i stand til at foreslå noget egentligt, øjeblikkeligt virkende alternativ, og derfor var vor folketingsgruppe eller dens flertal indstillet på at gå i alvorlige politiske forhandlinger om, hvad man kunne supplere disse øjeblikkelige foranstaltninger med.

Vi har naturligvis også interesseret os for spørgsmålet om visse socialt ubehagelige virkninger af indefrysningern af en dyrtidsportion og af engangsskatten. Vi var opmærksom på, at for de særlig lavtlønnede lønmodtagere ville tabet blive forholdsvis langt større end for dem med bedre lønninger, og vi har jo fået tilsagn fra regeringens side om en skattemæssig kompensation, som hr. Poul Møller tror ville ruinere statskassen og samfundet, hvad den aldeles ikke ville, men som faktisk ville skabe ligelighed og retfærdighed, så at sige en art

[Aksel Larsen.]

social balance, mellem de lavtlønnede grupper, der rammes af dyrtidsportionens suspension, og de indkomstgrupper, der i særlig grad ville rammes, hvis man ikke havde afbødende foranstaltninger indbygget i lovforslaget om engangsskatten.

Vi har fremsat ønske om, at der blev taget særligt hensyn til søfolkene, dem, der sejler i udenrigsfart og derved får værdien af deres lønninger forringet, og herom forhandles der. Men jeg vil sige, hvad jeg har sagt før, at det forekommer mig, at man i første omgang må henvende sig til skibsrederne og forhandle med dem; ligervis som man i sin tid fik Amerikatillægget, må det være muligt her at opnå noget, og det kan ikke i første omgang være staten og samfundet som sådant, der skal holde for, men jeg er naturligvis ikke blind for, at det kan være nødvendigt, at man her via revision af sømandsskattelovens takster eller på anden måde også fra samfundets side giver nogen kompensation.

Hvad efterfølgende foranstaltninger med langtidsvirkning angår, er jeg af den opfattelse, at der er vidtgående enighed mellem regeringspartiet og socialistisk folkeparti. Jeg må i den forbindelse have lov til at sige, at hele socialistisk folkepartis folketingsgruppe har opgivet den principielle modstand mod suspension af en dyrtidsportion og dermed den principielle modstand mod indgreb i overenskomsterne i overenskomstperioden. Anderledes kan det jo ikke forstås, når folketingsgruppens mindretal forhandler med statsministeren og stiller i udsigt, at man er villig til at stemme for lovforslaget, hvis man kan få visse forholdsregler gennemført; her har man peget på lovmæssig fastsat ligeløn og lovmæssig fastsat mindsteløn.

Jeg har studeret de udtalelser, formanden for LO, hr. Thomas Nielsen, har fremsat i aftes, og jeg må sige, at jeg tror, hr. Thomas Nielsen har ret i, at dette er ikke et lovgivningsanliggende i et land med en så stærk fagbevægelse som Danmark. Vi skal naturligvis i folketinget og regeringen interessere os for det, men jeg tror ikke, det var noget, man burde koble sammen med situationen her. Jeg konstaterer kun, at de, der gik til statsministeren og sagde: hvis vi kan få disse to foranstaltninger gennemført, så er vi villige til at stemme for indgrebet i overenskomsterne — at de dermed har forladt deres principielle standpunkt.

Men hvad angår disse forhandlinger, der har været med socialistisk folkepartis folketingsgruppe, og som til forargelse for de borgerlige partier har medført, at stud. polit. Thomas Lund kom til at deltage i et kontaktudvalgsmøde — jeg formoder ellers, at en regering selv må bestemme, hvem den vil forhandle med, men her vil altså oppositionen bestemme, hvem regeringen vil forhandle med — nå, ja, bag disse forhandlinger lå jo spørgsmålet om hele den fremtidige økonomiske politik, og hvordan den kunne sikres, og det er ganske klart, at den kan ikke sikres, medmindre der står et flertal i folketinget bag de aftaler, der måtte blive truffet. Dette måtte igen medføre, at aftaler ikke kunne træffes, og det er situationen, som har ført os dertil, hvor vi står i dag, hvor vi er klar over regeringens vilje til at gennemføre visse kompensationsbestemmelser, til at interessere sig for besparelser på såvel civile som militære budgetter og forskellige andre ting, men længere har det givetvis været umuligt at komme, så længe socialistisk folkepartis folketingsgruppes forhandlere kun kunne forhandle med sikkert mandat fra 15 stemmer i folketinget og ikke fra 20 stemmer.

Indflydelse på vor stillingtagen får det naturligvis, at Dansk Arbejdsgiverforening ved sin formand, hr. Heineke, klart har udtrykt den mening, at regeringens foranstaltninger ikke må gennemføres. Jeg tillader mig at sammenholde hr. Heinekes modstand mod devalueringen med hr. Heinekes tidligere fremsatte ønske om at regulere den økonomiske udvikling ved hjælp af en passende vækst i arbejdsløsheden, og jeg er ikke i tvivl om, at hvis man ikke havde devalueret, ville vi allerede nu have oplevet en betydelig vækst i arbejdsløsheden, der i forvejen var for stor.

Jeg ser ikke bort fra, at Arbejdsgiverforeningen og hr. Heineke, som hidtil har været de stærkeste kritikere af den automatiske pristalsregulering, nu hævder, at de vil forsvare pristalsreguleringen af lønninger med liv og blod i denne situation. Jeg er ganske klar over, at det betyder, at man har vurderet, at gennemførelsen af de foranstaltninger, vi forhandler om nu, kan med-

[Aksel Larsen.]

virke til at forøge beskæftigelsesgraden i dette land, og det passer ikke med Arbejdsgiverforeningens snæversynede politik. Men det er jo noget, vi tager i betragtning, når vi nu skal til at stemme.

De borgerlige partier her i salen vil vel givetvis stemme imod begge lovforslag — ja, hr. Per Hækkerup har jo stadig væk et mere eller mindre falmet håb om, at de radikale skulle besinde sig. Jeg ved ikke, hvad han bygger det på, men for mig ser det ud, som om de borgerlige partier er fast besluttet på her muligvis at indtage et sagligt standpunkt, fordi de vil have en helt anden politik gennemført end den, der kunne gennemføres af arbejderflertallet, men i hvert fald også er indstillet på at tage et politisk standpunkt for at udnytte mulighederne for et regeringsskifte i dette land.

Det er ikke blevet klart for mig efter de to taler, jeg har hørt her, hvad de borgerlige partier vil sætte i stedet. Jeg har hørt en hel masse kritik, og jeg har hørt en hel masse forskellige punkter, men hvor er den fælles bærebølge? De konservative ville overhovedet ikke devaluere, venstre ville devaluere og formodentlig helst i bund. Man kunne se på andre betydningsfulde problemer i situationen, jeg skal ikke remse dem op, men jeg kan ikke lade være med at tænke på i denne situation, hvor mange gotter sig over, at socialistisk folkepartis folketingsgruppe ikke er så værst enig, at det er vel også sådan med de fire borgerlige partier, at de i nogen grad ligner det, Hartvig Frisch engang fra denne talerstol kaldte bandarfolket: de laver en forfærdelig larm. De er i den givne situation enige om ét, at de vil have regeringen væk og selv til fadet, men hvad i alverden de så vil gøre, hvad de vil sætte i stedet, hvilken politik de har, det er de formodentlig ikke mere enige om, end venstre og de konservative var under den sidste valgkamp, hvor de proklamerede, at nu var al uenighed lagt til side, nu var de fuldkommen enige, og da man spurgte dem: har I så ikke et eller andet konkret at fremlægge, så sagde de: jo, kristendomsundervisningen i seminarierne!

Hr. Hilmar Baunsgaard erklærer, at han er absolut modstander af ekstraskatten, og at han vil foretrække besparelser. Han siger samtidig, at de to lovforslag hænger sammen, de har en uløselig sammenhæng, og da han ikke vil stemme for engangsskatten, kan han ikke stemme for dyrtidsportionens bortfald. Og så taler han om besparelser og slutter sig til de konservatives krav om, at det skal navnlig være hvad angår boligspørgsmålet og boligfonden, men taler også om besparelser på militærbudgettet, som selv jeg, der er meget aggressiv over for militærbudgettet, i den givne situation må betegne som fantasteri, medmindre hr. Hilmar Baunsgaard virkelig vil gøre alvor af det, han dog har ladet sine vælgere få indtrykket af at han skulle være villig til, at få sprængt forsvarsforliget af 1960.

Men hvor er sammenhængen, når hr. Hilmar Baunsgaard nok vil stemme for dyrtidsreguleringens bortfald, men ikke for engangsskatten, og samtidig siger, at disse to lovforslag hænger uløseligt sammen, de kan ikke skilles? Hr. Hilmar Baunsgaard må jo være opmærksom på, at ikke alene LO og talrige fagforbunds hovedbestyrelser, men også samtlige tjenestemandsorganisationer er gået ind for dyrtidsportionens suspension for 1 år på betingelse af, at de befolkningsgrupper, der ikke skal afgive en dyrtidsportion, kommer til at bære en tilsvarende byrde gennem engangsskatten. Nu tjener engangsskatten jo sit eget selvstændige formål, nemlig at skaffe penge bl. a. til de kompensationer til landbruget, som vi ved at venstre jo vil være svære fortalere for skal ydes, men det ligger altså sådan, at lønmodtagernes tilslutning er betinget af engangsskatten. De ser også sammenhængen, og man skal ikke være i tvivl om, at det ser vi i allerhøjeste grad i socialistisk folkeparti. Det er ganske givet, at vi kan stemme for begge lovforslagene, men kun i sammenhæng, og hvis man forsøger at rive det ene ud og sige, at engangsskatten skal ikke gennemføres, så er vi ikke hjemme for det andet; men det formoder vi heller ikke regeringspartiet ville være.

Nu vel, de borgerlige partier vejrer morgenluft, de vil fremtvinge valg i håb om borgerligt flertal og en borgerlig regering, og de forventer hertil at få hjælp fra en side, hvor de ikke burde have det. Trods de borgerlige partiers uenighed om væsentlige spørgsmål, og den ved vi eksisterer, kan vi jo i hvert fald godt regne ud, hvad det i første omgang ville betyde, om de kom til. Det

[Aksel Larsen.]

ville betyde, at man lod skattereformen standse på halvvejen, at opsparingsfiduserne skulle genindføres, at afskrivningsreglerne skulle tilbageføres, og enhver tanke om differentierede afskrivningsregler skulle begraves. Det ville betyde, at man svækkede ligningen, som vi ellers er i færd med at forbedre herhjemme, at man udsatte kildeskattens ikrafttræden, at man barberede boligfonden hårdhændet, og at man søgte at klare de økonomiske problemer ved hjælp af større arbejdsløshed og de statsfinansielle problemer ved en forhøjelse af momsprocenten.

Det er det, man kan vente sig, det er det resultat, man kan få ud af at fremtvinge valg nu, hvis dette valg skulle resultere i et borgerligt flertal her i tinget. Og hvad udenrigspolitik og markedspolitik angår, ja, dér behøver jeg jo kun at henvise til, hvad hr. Poul Møller har sagt i gentagne diskussioner herinde, og til det standpunkt, hr. Anders Andersen har, der taler på venstres vegne i disse spørgsmål, så ved man, hvordan det ville gå. Så ville der for en længere periode ikke alene være lukket af for et arbejderflertal i tinget, men også lukket af for en ordnet økonomisk politik.

Jeg går ud fra, at hvis de standpunkter, der foreløbig er signaliseret, og dem, vi kan vente signaliseret, opretholdes, er der ingen vej uden om et valg, men dermed er det sidste ord jo ikke sagt. Jeg tror ikke, at de vælgere, der forandrede folketingets flertal i 1966, er indstillet på, at nu skal vi have de gamle tilstande tilbage, og jeg er af den opfattelse, at de, der tror, at de tjener arbejderklassens interesser, eller at principper i visse henseender er så umådelig meget værd, så de må løbe en kolossal risiko ved at fremtvinge et valg, de vurderer stemningen i arbejderbefolkningen fuldstændig forkert.

Vi får mange henvendelser, resolutioner og besøg af deputationer i denne tid, og hvad siger man gennemgående fra landets arbejdspladser? Man siger, at selv om vi ikke er begejstret ved tanken om det med dyrtidsportionen, så er der noget, der er altoverskyggende for os, nemlig arbejderflertallets og den socialdemokratiske regerings bevarelse; det har langt, langt større betydning i alle henseender, men også direkte økonomisk for os end bevarelse af en dyrtidsportion. Jeg kunne nævne en hel del af sådanne henvendelser, jeg står med nogle af dem her, men jeg skal kun tage et par stykker. Her kommer et lille håndskrevet brev den 8. november 1967 til SFs folketingsgruppe:

„Dette er ikke værd at miste arbejderflertallet for!

I kan jo lige prøve, om I tør. Ligegyldigt om LO har ret eller ej, så er det en bedre måde for arbejderne at betale en ekstraskat, når den nu skal betales.

Hilsen fra sypigerne på „Starmount“.“

Og jeg står her med underskriftslister med 545 håndskrevne underskrifter fra arbejderne på centralværkstederne i Århus. Der er i alt knap 1.000 beskæftigede på statsbanernes centralværksteder i Århus, og på 1½ dag, en fredag eftermiddag og en lørdag formiddag, har man indsamlet 545 underskrifter på lister, hvor der står:

„Undertegnede medarbejdere på DSBs centralværksted i Århus anmoder herved SFs folketingsgruppes venstrefløj om endnu en gang at tage deres stilling i den givne politiske situation op til overvejelse og ikke sætte det folketingsflertal over styr, som blev skabt ved valget i november 1966.“

Naturligvis har den såkaldte venstrefløj fået originalen af denne henvendelse overleveret; det lader jo ikke til, at det virker, men jeg er ganske sikker på, at en sådan henvendelse dækker den mening, som praktisk talt alle arbejdere i dette land har.

Jeg anbefaler at stemme for de to lovforslag. Og jeg advarer dem, der tror, at man kan lave politik og gøre noget godt for befolkningen i dette land ved at ville løfte fanen så højt, så ens egne fødder ikke kan nå jorden. Jeg synes ikke, det er ideelt, det, der gøres, men i den givne situation anser jeg det for det rigtigste, for det øjeblikkeligt mest virkende, for det eneste mulige og samtidig for det, som kan åbne op for en kommende udvikling med en rigtig økonomisk politik, og som kan sikre, at den skattereform, vi tog fat på at gennemføre i foråret, bliver ført igennem, sådan som vi har ønsket det og aftalt.

Uanset hvad socialistisk folkepartis hovedbestyrelses flertal måtte have vedtaget, er det givet, at ethvert folketingsmedlem her har sit personlige ansvar, må gøre sin

[Aksel Larsen.]
personlige stilling op; det skal man tænke på før afstemningen. Jeg tror, det var hr. Poul Møller, der talte om uværdige tilstande. Det ville efter min opfattelse være uværdige tilstande, hvis de borgerlige partier i deres iver efter at få regeringsmagten i dette land får assistance fra nogle af dem, der var med til at skaffe os et arbejderflertal i folketinget i november i fjor.

Jeg anbefaler at stemme ja ved den endelige afstemning.

Hilmar Baunsgaard: Sådan som debatten er forløbet, føler jeg det rigtigt, at også jeg lige ganske kort ridser op, hvad der er det radikale venstres holdning både til de foreliggende lovforslag og til den situation, der ligger som baggrund for disse lovforslag.

Vi tog, som vi føler man måtte gøre det, fordi det nu engang er regeringen, der skal afgøre det, til efterretning, at regeringen havde besluttet at devaluere. Vi erkendte, at når man havde besluttet at devaluere, skulle andre indgreb nødvendigvis gennemføres. Det radikale venstre stemte i konsekvens af denne indstilling for loven om det midlertidige avancestop. Vi var indstillet på, at andre forslag var nødvendige, men vi gjorde allerede ved første behandling af loven om avancestop opmærksom på, at den form, regeringen havde antydet at man ville lade engangsskatten få, ikke kunne få vor tilslutning.

Og hvorfor kunne den ikke det? Det kunne den ikke, fordi der i modstrid med det, det ærede medlem hr. Per Hækkerup siger, ikke er tale om en social-økonomisk rimelig afbalancering disse forslag imellem. Jeg understregede ved første behandling udtrykkeligt, at vi ville ikke komme og sige til alle næringsdrivende, store som små, med indtægtsfremgang eller indtægtstilbagegang, at vi havde begrænset deres fortjenstmuligheder, at vi havde taget en lille del af deres kapital, og som tak for det skulle disse mennesker så oven i købet have en ekstra skat, uanset deres økonomiske situation i øvrigt. Vi gjorde opmærksom på, at det erhverv, der generelt bedømt må siges at have lidt det største tab ved devalueringen, landbruget, ud fra den samme rimelighedsbetragtning ikke burde pålægges en engangsskat. Vi gjorde opmærksom på, at den gruppe af befolkningen, der uden sammenligning må indkassere den fulde virkning, og altså stærkere end andre befolkningsgrupper, af den værdiforringelse, der sker i kraft af en devaluering, var selvpensionisterne, folk, der selv havde sparet op, og at det ikke kan være rimeligt uden hensyn til deres økonomiske situation at sige, at disse folk skal betale en ekstra skat.

Det radikale venstre havde altså på forhånd gjort opmærksom på, at medmindre man ændrede den af regeringen udtalte tendens til en efter vor opfattelse mere rimelig afbalancering, så kunne man ikke få det radikale venstres tilslutning.

Så langt var vi for snart 4 uger siden. Og hvad er det så, der er sket i mellemtiden? I mellemtiden har der været ført små 4 ugers forhandlinger mellem regeringen og socialdemokratiet og fløje og dele af fløje inden for SF. Vi har fået at vide, som det ærede medlem hr. Aksel Larsen gjorde opmærksom på det ved anden behandling af disse lovforslag, at man havde drøftet en række økonomiske områder, hvor man ville ting, som statsministeren har meddelt at man ikke er i stand til at offentliggøre, men altså ting, som vi måtte indstille os på ville komme til at øve en afgørende indflydelse på den videre økonomiske udvikling. Det var alt sammen forhandlinger, der gik ud på dette ene at tilvejebringe en aftale mellem socialdemokratiet og SF, der kunne få hele SFs gruppe til at stemme for dette forslag.

Når man derfor taler om sammenhæng mellem de to lovforslag, er det derudover nødvendigt at tale om den sammenhæng, der er mellem disse forhandlinger og de områder, man har siddet og forhandlet om, en sammenhæng mellem det, man skal beslutte sig til i dag, og de virkninger, der vil komme af det, man har siddet og aftalt, og som vi andre kun kender det til, som hr. Aksel Larsen gjorde opmærksom på ved anden behandling. Og dér må jeg gentage, hvad jeg sagde ved anden behandling, at bedømt på grundlag af det, som hr. Aksel Larsen refererede, var der også ting imellem, som efter det radikale venstres opfattelse ville trække bort fra den økonomiske sanering, der lå i denne lovgivning. Derfor må

[Hilmar Baunsgaard.]

det radikale venstre alt gjort op sige, at sådan som det i øjeblikket ser ud, kan vi ikke tage medansvar for denne lovgivning.

Så siger man: der har ikke været anvist alternativer. Man har ret så langt, at alternativer i den forstand, at der er stillet ændringsforslag til disse to lovforslag, er der ikke kommet, men det er ikke det samme, som at der ikke er anvist alternativer. Det radikale venstre har både under udvalgsarbejdet og i hvert fald meget klart ved anden behandling understreget, at vi var villige til at finde en anden form, der kunne føre til en efter vor opfattelse mere rimelig økonomisk afbalancering.

Vi har konkret peget på to områder, hvorigennem det skulle være muligt at opnå besparelser på det forelagte statsbudget på omkring en 400-450 mill. kr. Vi har sagt, at skønner man, at der stadig er et behov for en afbalancering over for lønmodtagerne, var vi villige til for alle, der har et lønmodtagerfradrag, at drøfte et yderligere nedslag i skatten, og vi har endelig gjort opmærksom på med hensyn til den almindelige budgetmæssige ansvarsfølelse, det finanspolitiske ansvar, at udskrivningsloven for det kommende år endnu ikke var færdigbehandlet. Man må erkende, at det er ikke ændringsforslag til de to fremsatte lovforslag, men man kan ikke hævde, som hr. Per Hækkerup gjorde det, at der ikke har været alternative tanker fremme.

Jeg må sige, at sådan som den politiske udvikling har været gennem de sidste små 4 uger, må min konklusion være, at regeringen har selv styret mod den situation, der foreligger i dag. Så kan man sige, at der indgår fra alle partier i situationen en politisk bedømmelse. Ja, det må der gøre, fordi det er jo en politisk vurdering, en politisk hensigt og en politisk bedømmelse, der ligger bag de sidste 4 ugers handlingsforløb. Det, man i virkeligheden i dag ville sige til os, var, at nu skal I stemme for dette her, og så skulle vi tage til efterretning, hvad man derudover ved forhandlinger var blevet enig om skulle gælde. Jeg tror oprigtigt, at enhver kan forstå, at på den måde kan intet parti tage et økonomisk medansvar.

Hr. Per Hækkerup fremførte i sin tale, at nu havde jo alle partier — og han fremhævede vist i særlig grad venstre og det radikale venstre — talt om, at ulykken ved vor økonomiske situation var kapløbet mellem priser og lønninger, og at vi skulle have sagt, at det skyldes den automatiske pristalsregulering. Jeg er nødt til at sige til hr. Per Hækkerup, at det har det radikale venstre mig bekendt aldrig sagt. Vi har aldrig sagt, at det skyldes den automatiske pristalsregulering. Vi har rigtigt peget på, at svaghederne ved dansk økonomi er den økonomiske spiral, hvor lønninger og priser ustandselig gør en større omgang, hver gang den drejer. Men vi har aldrig sagt, at dette skyldes den automatiske pristalsregulering. Det ville efter vor opfattelse være forkert at sige, at det først og fremmest er pristalsreguleringen, der er skyld i det. Jeg tror ikke, man kan finde noget enkelt år inden for den fremgangsperiode, vi jo har haft gennem de sidste 8-10 år, hvor ikke den lønstigning, der er sket uden om den automatiske pristalsregulering, har været større end den, der er kommet gennem pristalsreguleringen. Sådan forholder det sig, så vidt jeg på dette tidspunkt er i stand til at bedømme 1967, også for indeværende år. De lønstigninger, der er kommet uden om den automatiske pristalsregulering, har været større end dem, der er kommet i kraft af pristalsreguleringen, og derfor ville det ikke være rimeligt at sige, at det er pristalsreguleringen der har skylden.

Det er klart, at man i ethvert ekspansivt samfund, sådan som også det danske er det, må være villig til, alt under hensyn til de forandringer, der sker i samfundet, at tage lønsystemer, indtægtssystemer, op til vurdering; derfor har jeg ikke med dette sagt, at jeg ikke har forståelse for, hvad begge arbejdsmarkedets parter har sagt, at der er ting, man kan drøfte vedrørende dyrtids-

[Hilmar Baunsgaard.]

reguleringen. Og det er vel noget af det, vi har forstået klarest ved de forhandlinger, hvori LO har været inddraget, at man også fra LOs side siger: nu vel, det er vi da parat til at se på, når vi næste gang skal have overenskomstfornyelse.

Hr. Per Hækkerup siger videre til mig, at jeg i betænkningen fra udvalgsarbejdet vedrørende loven om avancestop selv har peget på, at der nødvendigvis måtte være en tidsmæssig sammenhæng mellem de øvrige økonomiske indgreb, man ville foretage, og det, der skulle foretages i kraft af avanceloven. Og det er rigtigt, det havde hr. Per Hækkerup ikke engang haft nødig at citere, for det er jo netop derved, at jeg har skrevet det i betænkningen, tilgængeligt både for folketingets medlemmer og for offentligheden.

Men når hr. Per Hækkerup så går videre og siger, at dermed havde vi altså stillet som betingelse, at det, der blev bebudet fra regeringens side, blev gennemført, så må jeg for det første sige, det er jo undergået ændringer. Det sagde hr. Per Hækkerup jo selv ved anden behandling. Oprindelig blev det sagt næsten ultimativt af statsministeren, at det, der var tale om, det var destruktion af en dyrtidsportion. Det er det jo ikke længere. Jeg har erkendt, at det kan diskuteres, hvilken af de to udveje der i den givne situation er den rigtige, men at der er sket noget, siden vi den aften måtte hastebehandle avanceloven, det må selv hr. Per Hækkerup kunne indse.

Så siger hr. Per Hækkerup igen, at de to lovforslag hænger sammen. Ja men hvorfor havde hr. Per Hækkerup så slet ikke sin opmærksomhed henvendt på, at det radikale venstre udtrykkelig havde understreget, at med de urimelige virkninger, som en engangsskat på alle, der ikke havde lønmodtagerfradrag, ville få, ville det radikale venstre ikke være med? Det var jo også bebudet i forbindelse med loven om midlertidigt avancestop.

Og til alt dette kommer jo så, at man har ført disse forhandlinger, og at vi i dag må vide, at vi ved en positiv stillingtagen til disse to lovforslag indirekte kommer til at tage et medansvar for aftaler, som vi ikke kender noget til. Det kan ikke være holdbart.

Jeg kan ikke tage det ene lovforslag ud, siger man, når jeg i øvrigt er enig i, at der er en sammenhæng og en helhed. Nej, det kan der være meget rigtigt i, men jeg kan lige så rigtigt sige, at hvis disse to lovforslag er to sider af samme sag og den ene side er så urimelig, at vi ikke kan tage medansvar, så kan vi heller ikke tage medansvar for den anden. Det er den samme konsekvens, vi påberåber os, og jeg tror i øvrigt, at det er en logisk konsekvens.

Jeg lagde godt mærke til, at hr. Per Hækkerup havde tilrettelagt sin tale sådan, at når det hele kom op i den store konklusion, skulle det i særlig grad være et angreb på det radikale venstre. Det er ikke overraskende for os, det er heller ikke overraskende for os, at hr. Per Hækkerup valgte den form, han gjorde, men må jeg ikke stilfærdigt sige til hr. Per Hækkerup, at stokkemetoden gør ikke indtryk i den radikale gruppe.

Når man endvidere siger, at dette er en handling fra det radikale venstres side ensidigt vendt mod lønmodtagerne, så er vi ude på det overdrev, man godt ved man nu og da kan komme ud på i en valgkamp, men hvor jeg alligevel synes at hr. Per Hækkerup ikke skulle have taget forskud på valgkampen. Det radikale venstre har peget på, at om nødvendigt kunne man ved at give et nedslag i skatten for folk med lønmodtagerfradrag skabe en mere rimelig ligestilling; det er da i hvert fald ikke vendt mod lønmodtagerne.

Og må jeg så ikke sige en ting, at det radikale venstre vil altid være en garanti for en socialt forstående politik. Der kan ikke fra nogen side i folketinget forventes radikal tilslutning til en politik, der ikke er socialt forstående. Jeg synes oprigtig talt ikke, at socialdemokratiets ordfører skulle benytte den slags angrebsformer over for det radikale venstre. Er der noget, der har kendetegnet samarbejdet mellem socialdemokratiet og det radikale venstre under forskellige former gennem årtier, har det vel været en fælles og aldrig svigtende forståelse for, at der skulle gennemføres en socialt forbedrende lovgivning, og den er blevet gennemført. Der har, så vidt jeg kan erindre det, på intet tidspunkt nogetsteds været stillet et principielt afgørende socialt forbedrende forslag, som det radikale ven-

[Hilmar Baunsgaard.]

stre enten ikke har været medforslagsstiller til, eller som det radikale venstre ikke har stemt for. Det er simpelt hen vor grundindstilling i politisk forstand, at vi vil denne socialt forstående politik.

Men vi vil også, at der skal være en økonomisk sammenhæng, og hvis jeg måtte bede det ærede medlem hr. Per Hækkerup om at slå op på Folketingstidende for dette år, sp. 1459-60, så vil han dér se, at vi allerede ved behandlingen af avanceforslaget udtrykkelig gjorde opmærksom på, at en videre sammenhæng end blot disse to lovforslag måtte man også se. Jeg sagde dér, at det er klart, at i bestræbelserne for at tilpasse vort omkostningsniveau og hele økonomiske klima til den nye situation må de offentlige udgifter ind i bedømmelsen. Jeg føjede senere til, at disse besparelser måtte nødvendigvis omfatte både det militære og det civile budget, samtidig med at vi ønskede at understrege, at vor principielle holdning er den, at vi ikke vil foretage tilfældige indgreb over for investeringsbudgettet, så at alt det, vi gerne vil have skal fremmes af offentlige investeringer, kommer til at lide skade. Vi havde valgt i vort forslag om besparelser netop en vej, hvorved vi undgik det. Men hvad var det, hr. Per Hækkerup sagde? Han sagde til os med en for ham typisk betegnelse: nul. Men det hjælper ikke at angribe den økonomiske situation på den måde. Én ting ved alle, der kender det radikale venstre: vi vil den socialt forstående politik, men én ting burde alle vide, der kender det radikale venstre, at den økonomiske sammenhæng får man os ikke til at opgive, så kan vi simpelt hen ikke styre landets fremtid, heller ikke de økonomiske vanskeligheder, vi alle ved, vi har over os i øjeblikket.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet til kl. 14.

Mødet udsat kl. 12⁵.

Mødet genoptaget kl. 14.

Forhandlingen genoptoges.

Niels Westerby: Det skulle være overflødigt at nævne, at den britiske devaluering med ét slag gjorde Danmark 600 mill. kr. fattigere, fordi vort bytteforhold derved blev forringet. Det skulle vel i og for sig også være overflødigt at nævne, at den delvise danske devaluering vil sætte en kraftig pris- og omkostningsbølge i gang, og det skulle vel også være overflødigt at nævne, at vi i forvejen, altså inden den britiske devaluering og vor egen delvise devaluering, havde økonomiske vanskeligheder. Jeg tænker her på den begyndende arbejdsløshed; beskæftigelsen var truet; jeg tænker på de vanskeligheder, der var i erhvervslivet, og som truer med at blive forstærket; jeg tænker på den pris- og omkostningsbølge, vi i forvejen havde, idet vi i flere år havde haft et pris- og omkostningsniveau, der steg mere end de landes, som vi handler med.

Sådan kunne jeg blive ved med at nævne en række jobsposter inden for det danske økonomiske liv. Jeg tror, det er gået op for hele befolkningen, hvordan billedet tegner sig, og det er ganske givet også gået op for folketingets medlemmer. Man måtte jo i og for sig sige, at billedet ser meget mørkt ud; nogle kunne måske oven i købet sige, at det ser håbløst ud, men det vil nok være at tegne billedet i for mørke farver. Vi må jo alligevel have lov at tænke på, at i de sidste 10 år er produktionen og levefoden i Danmark steget med ca. 50 pct. Der er måske mange, som overraskes over et sådant tal, men ikke desto mindre er det en kendsgerning, at den gennemsnitlige danske levefod er en halv gang højere nu end for 10 år siden. Der er naturligvis enkelte grupper, f. eks. landbruget, som er ladt bagud, men i almindelighed er det gået ganske stærkt frem i de sidste 10 år.

Det, der for så vidt er problemstillingen i dag og i den kommende tid, det er, om denne fremgangslinje fra de sidste 10 år kan blive fortsat og forstærket, eller om denne fremgangslinje vil blive brudt, om der nu vil blive slået noget i stykker og vi måske ligefrem på en række punkter kan komme til at mærke direkte tilbageskridt.

[Niels Westerby.]

Det er i og for sig den problemstilling, som vi står over for; og hvorvidt vi klarer dette problem, er for så vidt et spørgsmål om, om vi kan føre en fast og forstandig økonomisk politik her i landet. Det er blevet nævnt af alle partiers ordførere og blevet nævnt i den offentlige politiske debat, at det er nødvendigt, at befolkningen påtager sig byrder, for at vi kan komme ud over de nuværende vanskeligheder. Det er også blevet nævnt fra adskillige sider, at disse byrder må bæres ligeligt, for at vi kan komme over de nuværende vanskeligheder. Herom er der i vidt omfang enighed. Der er måske bare ikke altid den helt store forståelse for, at det er nødvendigt at bære byrder. Byrderne er selvfølgelig ikke noget mål i sig selv, de er et nødvendigt, et uundgåeligt middel til, at vi kan komme videre og få bragt orden i Danmarks økonomi. Dette middel, at bære byrder, hvordan skal det forstås? Kan man nu virkelig være sikker på, at dette middel vil tjene til at opnå det attrådede mål: at få fortsat og forstærket den fremgangslinje, vi har haft i de sidste 10 år?

Her er det, jeg gerne vil have lov til at pege på, at sådan som billedet tegner sig nu, må den danske befolkning forvente meget stærke prisstigninger, inflation, om man vil, større arbejdsløshed, fortsat en del krak i erhvervslivet, og jeg kunne nævne andre ting i den forbindelse. Det er det, der sker, hvis vi herinde i folketinget, i dansk politik, ikke foretager os noget.

Når vi siger, at der skal bæres byrder, så er det altså for at undgå alle disse ting. Det, vi fra liberalt centrums side mener med det, er altså, at man skal tage det mindre onde at bære disse byrder for at undgå det meget større onde at komme i en situation og tilstand som den, jeg lige før beskrev. Og så er det, man kigger tilbage på dansk økonomisk politik i efterkrigstiden, og lad mig bare tage nogle af de senere faser.

Jeg tror, at alle her i tinget vil være enige i, at det ikke er lykkedes endnu i dansk politik at blive i stand til at føre den rigtige økonomiske politik. Lad mig bare som eksempel fra 60erne nævne, hvordan man indførte engrosomsætningsafgiften i 1962 ved et stort økonomisk kriseforlig, og at dette i virkeligheden kun hjalp et kort stykke tid; allerede i 1964-1965 var vi inde i en ny økonomisk krisetilstand.

I 1965 samlede man sig så om at føre en strammere finanspolitik. Der var et par partier her i tinget, der overhovedet ikke ville være med til det, og det var en meget afgørende betragtning for hr. Diderichsen og mig, at nu måtte man samle sig om at føre den fornødne stramme finanspolitik. Vi mente, at det var det rigtige som et led i en forstandig dansk økonomisk politik, og vi ville gøre det, jeg havde nær sagt: koste, hvad det i øvrigt ville. Vi gik dér ind i samarbejde med andre partier. Selv om disse partier i princippet var indforstået med, at der måtte føres en strammere finanspolitik, herskede der i disse partier en betydelig ængstelse for at gøre det tilbundsgående og i det tilstrækkelige omfang. Vi gik ind for et kasseoverskud på 1.500 mill. kr., og da to store partier i salen var imod det og to andre partier var ængstelige, blev resultatet et kasseoverskud på 800 mill. kr. Erfaringen har nu vist, at dette ikke var tilstrækkeligt; mange af de vanskeligheder, vi senere har haft at tumle med i dansk politisk liv, skyldes, at man ikke dengang, i marts 1965, fik taget sig sammen til at få ført en tilbundsgående sanering igennem. Situationen mindede altså meget om det, der skete i 1962, da man gennemførte et utilstrækkeligt forlig om en engrosomsætningsafgift med det som et hovedtræk.

Og så er vi i denne nye situation nu i 1967-68, hvor det er så vigtigt, at vi erkender her i tinget, at nu må der en tilbundsgående sanering til, nu må der virkelig blive gjort en indsats for at få rettet op på tingene. Dette er såvel et sagligt problem, som det også er et psykologisk problem ude i befolkningen.

Jeg har lagt mærke til, at der hersker en slags nederlagsstemning ude i befolkningen; man siger: disse politikere kommer med korte mellemrum med forskellige byrder og forskellige kriseforlig og forskellige foranstaltninger; de lægger dem på os, og så hjælper det alligevel ikke; det var altså uden mening, det var altså forgæves; vi har ikke nogen tillid til folketinget og dets partier og politikerne; vi har ikke nogen tillid til, at det er muligt at føre en forstandig og perspektivfyldt økonomisk politik.

[Niels Westerby.]

Det, jeg gerne vil have lov til at understrege i den nuværende situation, er, at målet er ved at være fuldt. Det er meget vigtigt for dansk folkestyres evne til at leve, at vække tillid i befolkningen, at man nu også er i stand til at løse befolkningens praktiske problemer. Ethvert folkestyres, ethvert demokratis, levedygtighed vil altid blive målt på, om det er i stand til at løse den almindelige borgers problemer i den praktiske hverdag. Er vi ikke i stand til det, så vil demokratiet på længere sigt blive truet og i hvert fald svækket.

Der hænger altså mange andre vigtige sider sammen med, om vi nu er i stand til at føre den rigtige økonomiske politik, og må jeg her have lov til at nævne, at der i dag er blevet offentliggjort et nyt pristal for november måned 1967, og det viser, at der nu, allerede før devalueringens pris- og omkostningsstigninger sætter ind, er udløst 2 dyrtidsportioner. Jeg må naturligvis tage et forbehold: hvis det skulle vise sig i den kommende tid, at priserne skulle falde, således at vi i de kommende par måneder fik lavere pristal, ja, så ville det selvfølgelig påvirke reguleringspristallet i januar i nedadgående retning, og så ville dette pristal ikke udløse to pristalsportioner. Men det er der jo slet ikke nogen chance eller mulighed for. Allerede i denne måned og i næste måned vil devalueringens pris- og omkostningsstigninger sætte ind, og vi må regne med, at der også af andre årsager vil blive pris- og omkostningsstigninger, så det er helt sikkert, at der bliver to portioner på grundlag af reguleringspristallet for januar, og at dette ville være sket, ganske uanset om devalueringen var blevet foretaget. Devalueringens pris- og omkostningsstigninger skal lægges ovenpå, og det fører mig frem til at sige, at man herinde i tinget og partierne imellem bliver nødt til at se i øjnene, at det meget nemt kan udvikle sig derhen, at vi allerede til efteråret 1968 vil komme til at opleve en situation, hvor reguleringspristallet vil udløse to nye portioner.

Sammenhold alt dette med væsentligheden i, at vi af så mange forskellige grunde bør holde igen på vort pris- og omkostningsniveau som et led i at holde den fulde beskæftigelse, som et led i at fremme eksporten og udviklingen på vor valutabalance, som et led i næsten alle de gode sider af dansk økonomisk liv, som vi alle tragter efter at opnå. Det tror jeg man skal holde fast ved i den foreliggende situation.

Jeg har sagt, at regeringens forslag er i forhold til den problemstilling, der ligger foran os, halvgjort arbejde. Vi har foreslået meget mere vidtgående indgreb, ikke som et mål i sig selv, men som et middel til at opnå de mål, som vi alle ønsker vi skal nå frem til. Men jeg må ærligt erkende, at det, vi har foreslået fra liberalt centrums side, i hvert fald ikke ligger i overkanten af det, der er nødvendigt og vil vise sig at blive nødvendigt. Hvis jeg skal give en karakteristik af det, så bliver det i hvert fald nærmest den, at det ligger en lille smule i underkanten af det, der er det nødvendige. Det er den problemstilling, som vi står over for, og som vi bør erkende, og som vi alle, befolkning såvel som partier og politikere, kommer til at betale en høj pris for ikke at erkende.

Hr. Per Hækkerup sagde under sin store tale i formiddags, at det var et socialt afbalanceret forslag, regeringen var kommet med, og jeg må da naturligvis give ham ret i, at der er en vis social balance i det i forholdet mellem lønmodtagere og ikke-lønmodtagere. Lønmodtagerne har i øjeblikket efter gældende regler krav på, ret til, at få udbetalt de to dyrtidsportioner til marts-april 1968. Hvis vi nu fra folketingets side kommer og siger — og det har folketinget ret til at gøre, det åbner grundloven fuld mulighed for — til lønmodtagerne: nu skal I afgive den ene portion til marts-april måned, så er dette i forhold til de gældende regler en forringelse af lønmodtagernes stilling. Hvis man går ud fra, at det, man foreslår, skal være socialt afbalanceret — og det lægger vi stor vægt på at det bliver — må man naturligvis også lægge tilsvarende byrder på ikke-lønmodtagerne, og det er her, spørgsmålet om en engangsskat kan komme ind i billedet.

Man tager i ét år dyrtidsportion eller dyrtidsportioner fra lønmodtagerne; så må man også i ét år tage en tilsvarende engangsskat fra ikke-lønmodtagerne. Men når jeg siger, at jeg må give hr. Per Hækkerup ret i, at det til en vis grad er socialt afbalanceret, så må jeg også lægge tryk på ordene „til en vis grad", for imellem ikke-lønmodtagerne,

[Niels Westerby.]

altså den gruppe af befolkningen, man vil lægge en engangsskat på, er der jo ikke tale om en ligestilling. Der er grupper, som vil blive gavnet af devalueringen; der er andre grupper af ikke-lønmodtagere, der vil blive skadet af devalueringen; der er f. eks. selvpensionisterne og obligationsejerne, som vil lide tab på grund af devalueringen; men mange andre grupper, som man vil henregne til de selvstændige, eller måske folk uden for disses kreds, vil komme ind under engangsskatten. Derfor gælder det om også at være socialt retfærdig, være ligelig over for denne befolkningsgruppe af ikke-lønmodtagere. For at rette op på den sociale balance her har vi fra liberalt centrums side foreslået, at de ikke-lønmodtagere, der får en mindre indtægtsfremgang end gennemsnittet af lønmodtagere i året 1968, i 1969 skal have tilbagebetalt den af dem erlagte engangsskat. På den måde kan man med en forholdsvis begrænset administrativ byrde klare problemet om ligestilling mellem de meget uensartede og forskelligartede grupper inden for den del af befolkningen, der er ikke-lønmodtagere, og som derfor skal have pålagt en engangsskat.

Vi er ikke sådan i liberalt centrum, at vi låser os fast og siger, at der skal være én bestemt løsning og ikke kan blive tale om andet. Naturligvis er der i den foreliggende situation mange mulige tekniske løsninger, men det, der er det helt afgørende i denne forbindelse, er klart at se i øjnene de nødvendige byrders omfang, for at byrden skal blive meningsfyldt og ikke skal bæres forgæves af befolkningen. Og her er det, vi peger på, at den størrelsesorden, byrderne må have, bør være 1½ portion inden for ét år og en tilsvarende engangsskat, altså på 4½ pct.

Men det er som sagt ikke den eneste løsning. Under anden behandling her i folketinget pegede vi fra liberalt centrums side på, at der kunne komme mange andre løsninger på tale; jeg pegede på to muligheder, som jeg uddybede i ret udførligt omfang, og det skal jeg ikke gentage her. Det afgørende er altså byrdernes omfang, at de bliver ligeligt fordelt på alle, og at de på den måde bliver retfærdige, og dernæst, at vi finder en teknisk, praktisk måde at gøre det på. Vi har altså, oprindelig ved første behandling, stillet ét forslag og senere peget på to andre muligheder, og det vil vi da også være parat til at gøre i fremtiden, når problemerne skal tages op til løsning.

Det er vel efter alle tegn at dømme således, at denne tredjebehandling af de foreliggende lovforslag ikke vil resultere i en vedtagelse, men at situationen vil udløse sig i et folketingsvalg. Nu løser et folketingsvalg i sig selv jo ikke nogen problemer, men et folketingsvalg kan give et nyt folketing, som måske bedre vil være i stand til at løse de foreliggende problemer. Men vi må gøre os klart her i tinget i dag, at de problemer, vi har nu, vil også ligge der efter et valg. De vil ligge der stadig væk, og de vil blive vanskelige at løse. Jeg vil gerne have lov til at pege på, at det har jo ikke været muligt i det folketing, vi har haft hidtil, virkelig at være arbejdsdygtig.

Det var jo således efter valget, at regeringen eller statsministeren kom med det forslag, at der burde dannes en regering af socialdemokratiet og socialistisk folkeparti, det radikale venstre og liberalt centrum. Det radikale venstre og liberalt centrum svarede nej tak hertil, og derefter indledte statsministeren forhandlinger med socialistisk folkeparti om dannelsen af en S-SF regering. Disse forhandlinger brød sammen, men allerede igennem disse forhandlinger var der sket det, at de to partier, S — altså socialdemokratiet — og SF — socialistisk folkeparti — ensidigt bandt sig for stærkt til hinanden og dermed hindrede, at der kunne blive et bredere samarbejde her i tinget. Dengang vi sammen med de radikale svarede nej tak til at indtræde i regeringen, pegede vi over for statsministeren på, at det ønskelige i situationen ville være dannelsen af en bred samarbejdsregering. Statsministeren afviste ikke forslaget, og der skete en betydelig skade derved, at formanden for den konservative folketingsgruppe, hr. Poul Sørensen, offentligt udtalte, at han måtte afvise en sådan mulighed. Jeg kan ikke i dag stå og sige, at det ville have været muligt dengang at få dannet en bred samarbejdsregering, men jeg kan i hvert fald sige, at efter denne erklæring fra formanden for det konservative folkepartis folketingsgruppe lå denne mulighed på jorden; den kunne ikke føres ud i livet.

I de følgende måneder nærmede S og SF

[Niels Westerby.]

sig mere og mere til hinanden, og i marts, i forbindelse med gennemførelse af et forlig om en skattereform, besluttede de to partier sig til at oprette en samarbejdsaftale. Hermed havde socialdemokratiet ensidigt bundet sig til socialistisk folkeparti. Vi stillede, straks efter at dette var sket, et dagsordensforslag fra liberalt centrums side, hvori vi pegede på, at regeringen nu ikke længere havde den fornødne frihed til at lede lovgivningsarbejdet. Den havde ikke friheden, efter at den havde bundet sig til SF i et kontaktudvalg, som fra mange sider bliver kaldt det røde kabinet. Dette dagsordensforslag blev stemt ned af socialdemokratiet og SF igennem en afværgedagsorden, medens radikale, konservative og venstre undlod at stemme.

Men hermed var vi kommet længere ind i denne situation med den ensidige binding til venstre side i salen, hvor et meget lille flertal, bestående af socialdemokratiet og SF, faktisk i praksis holdt de 4 partier, radikale, liberalt centrum, venstre og konservative, uden for det praktiske arbejde på væsentlige områder. Det førte også til, at regeringen på mange områder måtte vente på udviklingen i SF og ikke kunne gøre det, som den fandt var ønskeligt og forsvarligt.

Jeg skal ikke begynde at holde lange taler om og give vurderinger af udviklingen i SF i de foregående måneder, men man kan måske sige, at det ikke har vist sig at være noget parti, man kunne samarbejde med, højst en række synspunkter.

Men det førte altså til uarbejdsdygtighed i folketinget, og det førte til en ensidighed i arbejdet, som ikke var ønskelig. Vi sagde fra liberalt centrums side forud for det foregående folketingsvalg, at vi ønskede, at der skulle føres en politik, hvor ikke et lille flertal satte sig på et stort mindretal og holdt det udenfor. Vi ønskede, at der skulle gives en garanti til hele befolkningen for, at der blev arbejdet herinde i folketinget ud fra ligelige hensyn til alle befolkningsgrupper. Det er vel nok således, at man må sige, at valget ikke gav os den fornødne indflydelse til at føre disse synspunkter igennem. Men det vil fortsat være en ledetråd i liberalt centrums arbejde — og det manglede vi kun 20.000 stemmer i at have kunnet føre ud i livet allerede efter det foregående folketingsvalg — at vi ønsker et bredt samarbejde herinde i folketinget, og at så vidt muligt alle de afgørende partier er med i dette samarbejde, for at vi kan nå frem til en politisk situation, hvor befolkningsgrupperne ikke behøver at frygte, at der bliver regeret imod deres forskellige interesser, og hvor de forskellige partier heller ikke længere kaster sig ud i en usaglig kamp og agitation for at samle stemmer for på den måde at klare sig bedre end de partier, som de konkurrerer med.

Vi vil altså gerne understrege, at det vil blive meget vigtigt — hvis den nuværende situation udløser sig i et folketingsvalg, og det er der meget, der tyder på — at man efter valget samler sig om de problemer, der fortsat vil ligge der, og på grundlag af et bredt samarbejde, hvor alle partier, naturligvis også det nuværende socialdemokratiske regeringsparti, er med til at løse de problemer, som skal og må løses, hvis vi skal komme videre i dansk politisk liv.

Jeg vil altså gerne understrege: der er saglige synspunkter, der taler for, at man ikke støtter regeringens krisekompleks, nemlig dette, at det er halvgjort og ikke helgjort arbejde, og at det vil skade mulighederne for på længere sigt at få befolkningens forståelse for og tillid til nødvendigheden af at gennemføre en tilbundsgående sanering, når dette er nødvendigt. Men der er også politiske synspunkter i den nuværende situation, der taler stærkt for, at man ikke kan støtte det kompleks, som regeringen har lagt frem. Vi er i en situation, hvor man ikke kan skille det politiske og det økonomiske ad. Man har ikke nogen som helst garanti for, hvad det nuværende flertal af SF og S vil kunne gennemføre, hvis det foreliggende krisekompleks blev vedtaget i dag i det høje ting. Man har i aviserne og andre steder set en række tilløb til eller muligvis aftaler mellem S og SF, som ikke just ligger på linje med gennemførelsen af en økonomisk sanering af forholdene her i landet — og hvad ved jeg om, hvad der er foregået mellem de to partier i de senere hektiske uger.

Det er vel således, at man må se i øjnene, at det, der måske kunne bygges op som et lille stykke på vejen i dag, meget hurtigt ville kunne blive slået i stykker af det flertal, som råder, når en socialdemokratisk regering fortsat vil blive presset af SF til at gøre

[Niels Westerby.]
noget, der ikke er særlig forstandigt — sammenholdt med at mulighederne efter et folketingsvalg for at gennemføre en virkelig tilbundsgående sanering, baseret på et bredt politisk flertal, må synes at være til stede, når vi bærer os forstandigt ad, hvis situationen udløses i et folketingsvalg.

Det er vel nok vigtigt, hvis vi får et folketingsvalg, at vi under valgkampen ikke taler os fra hinanden, men søger at overgå hinanden i at bibringe denne valgkamp saglige synspunkter af en sådan art, at det vil være muligt for folketinget også efter et folketingsvalg at nå frem til den løsning af problemerne, som befolkningen vil være tjent med at få.

Knud Hertling: Jeg tror, det er rigtigt på nuværende tidspunkt at motivere den stilling, som jeg ønsker at tage i forbindelse med behandlingen af disse lovforslag.

Jeg har i den seneste tid i et læserbrev i et blad set en påstand gående ud på, at det er meget belastende for forholdet mellem Danmark og Grønland, at de upolitiske grønlandske vælgeres stemmer skal være afgørende for den økonomiske politik i Danmark.

Når jeg tager mit udgangspunkt i denne tåbelige påstand under debatten i dag, er det for at sige, at det netop ville være overordentlig belastende for forholdet mellem Danmark og Grønland, hvis de grønlandske politikere aldrig turde tage et standpunkt i en politisk situation som denne. Man skal være noget småtkørende, hvis man vil påstå, at det grønlandske samfund og dette samfunds trivsel ikke påvirkes af, hvilken økonomisk politik der føres her i landet. Jeg tror nemlig, at lige det modsatte er tilfældet. Jeg vover at påstå, at udviklingen i Grønland i højere grad end i noget andet amt her i riget er afhængig af statsfinansernes stilling. I Grønland har vi jo ikke i nær så høj grad andre midler at hente til investeringer, som det er tilfældet hernede, hverken private eller kommunale midler. Alene af den grund må man som politisk repræsentant for Grønland have pligt til at tage standpunkt, når statens finansielle situation er til debat her i folketinget.

Men dette alene siger jo ikke noget som helst om, hvorvidt jeg ved at ville stemme for regeringens to lovforslag om ændret dyrtidsregulering af lønninger m. v. og engangsskat for personer for skatteåret 1968-69 også handler rigtigt, altså til fordel for statsfinanserne. Der er jo dem, der oven i købet påstår, at man ved at stemme for disse forslag vil skade dansk økonomi. Jeg er ikke enig med dem, der påstår dette. Disse lovforslag er jo ikke andet end nødvendige følger af kronens devaluering, forslag, der forsøger at fastholde de fordele, devalueringen har skabt for dansk eksporterhverv. Erhvervenes omkostningsniveau forsøges holdt nede, og det er dog noget, der har været fremsat ønske om fra alle sider i dette høje ting, hver gang dansk økonomi og dansk konkurrenceevne diskuteres. Når så regeringen kommer med forslag, der tilgodeser dette forhold, oplever man en modstand, hvis saglighed det kan være meget svært at se. Dér sættes den partipolitiske magtkamp i højsædet, og den parlamentariske styreform udsættes for svære rystelser.

Det er min opfattelse, at regeringens forslag — også set i sammenhæng med regeringens 13 punkts plan til hjælp for erhvervene — sagligt set er rigtige. Denne opfattelse bestyrkes af lønmodtagerorganisationernes tilbud om at bringe et offer i forbindelse med dyrtidsreguleringen. Det må da være af bevis for, hvad der samfundsmæssigt set er gavnligt.

Ønsket om at holde omkostningsniveauet nede er stærkt forbundet med ønsket om ikke at skabe større arbejdsløshed. Vi ved, at dette motiv har været altafgørende for LOs stillingtagen til forslaget om ændring af dyrtidsreguleringen, og derfor er det nærliggende at ræsonnere på den måde, at de medlemmer af folketinget, der går imod dette forslag, ønsker at skabe større arbejdsløshed her i landet med ganske katastrofale følger for hele rigets økonomi og mange arbejderes private økonomi.

Jeg vil gerne minde om, at de to lovforslag, som vi behandler i dag, intet har at gøre med spørgsmål om socialisme eller ikke-socialisme. Det drejer sig om forslag, der udelukkende har til formål at være med til at stabilisere landets økonomi, og eftersom vi hverken i Danmark eller i Grønland kan være tjent med ustabile økonomiske forhold, vil jeg ud fra rent saglige grunde være med til at hjælpe regeringen med at

[Knud Hertling.]
skabe denne ønskelige økonomiske stabilitet.

Derfor vil jeg gerne stemme for disse lovforslag uden at tænke på, hvorvidt min stemme bliver afgørende for regeringens eksistens eller ej.

Sigsgaard: Under anden behandling beklagede jeg, at regeringen helt enøjet pressede sine forslag frem, til trods for at vi bl. a. fra SFs side advarede kraftigt. Man devaluerede trods advarsler fra mange sider. Man foreslog indgreb i overenskomsterne trods meget kraftige advarsler. Man var på et tidligt tidspunkt klar over, at der næppe ville være et flertal i folketinget for forslaget. Alligevel kørte man på, så mange fik en mistanke om, at regeringen ligefrem søgte en mulighed for at fralægge sig ansvaret eller søgte en mulighed for at frigøre sig for samarbejdet med socialistisk folkeparti.

Man ville forhandle, siger man. Ja, det ville man, på betingelse af at regeringens forslag, som man vidste vi var imod, skulle gennemføres. Man stillede os over for krav af ultimativ karakter. Har nogen egentlig tænkt over, hvordan reaktionen ville være, hvis en borgerlig regering havde grebet ind i lønmodtagernes dyrtidsregulering? Så ville en storm af protester, strejker osv. have rejst sig imod en så traditionel borgerlig politik, og med rette.

Jeg kan ikke se andet, end at man fører politik imod lønmodtagerne, imod de befolkningsgrupper, hvis interesser det burde være socialdemokratiets fornemste pligt at varetage, og man har måske troet, man kunne tvinge SF ind i en sådan politik. Det er forståeligt, hvis man har troet det, for samarbejdet har jo hidtil været meget ensidigt. Socialdemokratiet og regeringen har fremsat forslag efter sit eget hoved, og så har man haft let ved, alt for let ved, at få SFs hovedforhandlere til at indordne sig.

Så sent som i onsdags udtalte jeg mig optimistisk om forhandlingsmuligheder til trods for den meget skarpe udtalelse fra socialdemokratiets folketingsgruppe, hvor man faktisk gik imod enhver indrømmelse til andre partier, altså også til SF. Uden indrømmelser, uden hensyntagen, kan et samarbejde ikke fungere, og jeg vægrede mig i onsdags ved at tro, at socialdemokratiet virkelig kunne mene sin skarpe udtalelse alvorligt. Derfor forsøgte vi en sidste gang ved at stille nogle for lønmodtagerne så centrale forslag som forslag om ligeløn og mindsteløn plus fuld erstatning for tabt fortjeneste ved ledighed.

Vi forsøgte med sådanne forslag at bane vej for enighed mellem partierne. Vore forslag blev afvist igen, ligesom SFs alternativ tidligere var blevet det — for der var jo alternative muligheder i stedet for indgrebet i dyrtidsreguleringen. Vi kan ikke acceptere, at det er for høje lønninger, der er årsag til landets økonomiske vanskeligheder. Borgerlige politikere har hævdet det i årevis, men det var lidt af et chok at høre socialdemokrater og visse SFere bruge det samme argument. Det er helt andre steder, der først og fremmest skal sættes ind. Inflationen er et alvorligt problem, jordspekulationen er inflationens værste kilde. Her kunne man gribe ind, endda med udsigt til langsigtede virkninger, for de nu foreslåede indgreb er jo yderst kortsigtede. Man vil gennemføre kompensationer til landbruget. Det betyder øgede udgifter for statskassen. Hvad var mere naturligt i denne situation end at skære ned på militærudgifterne, som alligevel er unyttige? Men virkelige besparelser her er man ikke villig til at gennemføre, det er jo sandheden. Højst finder man et halvt hundrede mill. kr. her, som man gør det på andre poster.

Vi har stillet andre forslag som led i et alternativ. Det kan være, at regeringen ikke kunne lide dem; det kan være, at man fandt dem utilstrækkelige, men så kunne man jo have suppleret dem, eller man kunne have foreslået andre muligheder. Ingen skal bilde os ind, at den eneste mulige vej går over indgreb i lønningerne. Oven i købet griber man antagelig ind over for en portion — det

[Sigsgaard.]
ligger jo helt klart efter oplysningen i dag om det nye pristal — der i alt væsentligt er kompensation for prisstigninger, der for længst og før devalueringen er indtrådt, prisstigninger, som lønmodtagerne længe har lidt under uden kompensation. Men der var ikke tilstrækkelig forhandlingsvilje fra regeringens side. Det var vist hr. Per Hækkerup, der udtrykte sig sådan, at ikke en tøddel ville man give.

Nu foregiver man stor forargelse i visse kredse over, at en del af SFs gruppe vil stemme imod regeringens forslag; men man har jo hele tiden vidst, at vi var imod forslagene, man har hele tiden vidst, at vort parti ved sin hovedbestyrelse var imod forslagene, men man har ikke reelt villet forhandle og give indrømmelser for at nå til enighed. Derfor er forargelsen malplaceret. Og hvad er det, man i det hele taget forventer? At vi til trods for alt det skulle stemme for indgrebet imod vor overbevisning, imod en overbevisning om en opfattelse af den økonomiske situation, som vi lige fra starten af denne situation har givet udtryk for. Det er et helt igennem urimeligt forlangende.

Vi har intet ønske om at vælte regeringen, vi har intet ønske om valg; det løser ingen problemer. Kommer der valg alligevel, er det socialdemokratiets og regeringens ansvar; den har hele tiden været fuldt klar over, hvad den gjorde, og hvordan SFs stilling var.

Man taler om, at et valg vil sætte arbejderflertallet over styr. Det er nok muligt. Men hvorfor er man så sikker på, at vælgerne har svigtet vore to partier? Føler man trods alt, at der ikke helt er ført den politik, som man lovede vælgerne? Føler man, at vælgerne har grund til at være utilfredse med arbejderflertallet og derfor vil svigte det? Havde der virkelig været ført en politik, stukket en linje ud i overensstemmelse med vore to partiers programmer, så havde der vel ikke været grund til at være bange for, at flertallet mistes. Men man er altså bange for resultatet af dette valg, selv om man på den anden side næsten stiler imod det.

SF, også mindretallet, har ønsket samarbejdet med socialdemokratiet. Vi drømmer ikke om de helt epokegørende resultater straks, men om en progressiv reformpolitik. Vi finder til trods for vor indstilling til de nærværende forslag, at socialdemokratiet fortsat må have regeringsmagten, fortsat må have forpligtelsen til sammen med SF at forsøge at gennemføre i praksis de reformer, man har stillet befolkningen i udsigt.

Jeg skal for at gøre vor stilling helt klar derfor stille følgende forslag om motiveret dagsorden:

„Idet folketinget udtaler, at regeringen uanset resultatet af afstemningen om lovforslag nr. 61 fortsat har folketingets tillid, fortsætter tinget behandlingen af de foreliggende lovforslag."

Formanden: Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Per Hækkerup: Jeg går ud fra, at statsministeren svarer på det stillede forslag til dagsorden, som jo i sin karakter i hvert fald må siges at være ganske ekstraordinært, idet man på én gang udtaler tillid til regeringen og samtidig sørger for at underkende regeringens politik. Det er vist omtrent det mest dilettantiske, vi har været ude for i dansk politik. Det kunne vi bære let, hvis ikke det var, fordi det var sørgeligt, at der trods alt findes 5 eller 6 medlemmer af dette ting, der vil byde både tinget og den danske offentlighed en sådan fremgangsmåde. Det er under lavpunktet.

Jeg skal ellers ikke gøre nogen bemærkninger yderligere til hr. Sigsgaard; jeg synes, hans tale var så indlysende klar og logisk og konsekvent, at enhver vælger må kunne forstå, at på det grundlag er der ikke nogen samarbejdsmulighed.

Jeg vil gerne spørge hr. Sigsgaard, om han er klar over, at det, han og hans del af gruppefællerne i socialistisk folkepartis gruppe nu, når de stemmer imod regeringsforslaget, beslutter, er at give partier i dette høje ting, som er modstandere af boligfonden — jeg stiller bare dette enkelte spørgsmål — en mulighed for at nedskære den og dermed være med til at forhindre det, hr. Sigsgaard betragtede som det vigtigste middel imod inflationen, nemlig kampen mod jordspekulationen. Med alle sine ordækvilibristiske eksperimenter kan hr. Sigsgaard ikke bortforklare, at han foreslår

[Per Hækkerup.]
dette høje ting at overføre indflydelsen og magten til de partier, der vil den jordfond til livs, som er det mest effektive middel mod jordspekulationen i Danmark.

Sigsgaard: Det er vel allerede nu efter hr. Per Hækkerups bemærkninger helt klart, at med den måde, man modtager den af mig foreslåede dagsorden på, viser man klart og tydeligt, at man stiler efter valget. Det er regeringen, der har valgt sin vej, og det er min opfattelse, at den har gjort det for længe siden. Den har stadig mulighed for at ændre sit valg, og som det fremgik af mine bemærkninger før, håber jeg, den vil ændre valget. Men vil regeringen have et folketingsvalg og dermed sætte opnåede resultater og muligheden for fremtidige resultater på spil, så tror jeg ikke, at det står i min eller andres magt at forhindre det.

Statsministeren *(J. O. Krag):* Jeg vil gerne gøre det helt klart, at regeringen ikke kan modtage hr. Sigsgaards dagsordensforslag. Hvad i alverden skulle vi med hr. Sigsgaards tillid, når man ikke har et folketing, der kan føre en positiv, beskæftigelsesfremmende politik? Den har vi ikke spor brug for.

Hanne Reintoft: Jeg skal ikke som hr. Aksel Larsen trætte folketinget med at læse op af al den indkomne post fra den sidste tid, men jeg vil dog lige til tingets og hr. Aksel Larsens orientering — hr. Thomas Nielsen in mente — citere et telegram, jeg lige har fået fra Murersvendenes Fagforening.

Der står:

„Gode kammerat. Vi takker dig for din indsats til forsvar for arbejdernes rettigheder."

Forslaget om at suspendere en dyrtidsportion er et indgreb i den overenskomst, der i april 1966 blev indgået, en overenskomst, der blev vedtaget uden særlig begejstring og med mange nej-stemmer, nej-stemmer, hvoraf der sikkert ville have været flere, hvis man havde vidst, at overenskomsten blev yderligere forringet, oven i købet på socialdemokratiets foranledning.

Mange gik vel netop ind for mæglingsforslaget, fordi de regnede med, at S og SF ville løse en del af arbejderbefolkningens mange problemer. Man håbede på beskæftigelsesfremmende politik, lavrentepolitik, begrænsning af de nytteløse militærudgifter, som vi slet ikke har råd til, og man håbede vel også at få plan i investeringerne, så pengene kunne ledes hen i den konkurrencedygtige industri. I dag er pristallet steget voldsomt, uden at devalueringen endnu har nået at gøre sin virkning. Vækker det ikke til eftertanke i sidste øjeblik? Det er mig ufatteligt, at socialdemokratiet uden den fornødne parlamentariske dækning vil fremsætte et så traditionelt og borgerligt forslag for at hjælpe på den økonomiske situation.

Hr. Per Hækkerup har ikke ret. Der er fra SFs side fremsat alternativer, der på bedre måde og uden at ramme lønmodtagerne så hårdt kunne løse problemerne. Det ved hr. Per Hækkerup udmærket, ligesom offentligheden ved det. Hr. Per Hækkerup kalder os den teoretiske fløj. Ja, bag vort alternativ var fornuftige økonomiske teorier, og jeg kan ikke se, at det ville have været en ulykke, om der også havde været det bag det foreliggende lovforslag.

Nogle siger, at vi i SF sætter arbejderflertallet på spil. Denne påstand er urigtig. Når man kender hr. Per Hækkerups utallige udtalelser om, at han og socialdemokratiet ikke ville rokke sig en tøddel, så må ansvaret placeres dér.

Lad mig benytte lejligheden til at sige, at det er nye signaler, vi hører. Da det før valget den 22. november 1966 drejede sig om at forsvare boligforliget og andre arbejderfjendske love, skete det altid med den motivering, at man ikke havde flertal og derfor måtte tage hensyn til de borgerlige stemmer her i salen; derfor indgik man dårlige kompromiser. Men nu, hvor socialdemokratiet kan samarbejde med SF, vil det overhovedet ikke tage hensyn til samarbejdspartneren. Det vil ikke rokke sig en tøddel, ikke vige en tomme. Socialdemokratiet har aldrig budt en borgerlig samarbejdspartner det, det i dag har budt et andet arbejderparti.

Det er ligeledes med en ubehagelig fornemmelse, man i dag må høre de borgerlige partiers ordførere tale med varme stemmer om, at de sandelig finder det urimeligt at fratage arbejderne en dyrtidsportion. Der er

[Hanne Reintoft.]

jo ikke stillet alternative forslag. Man er blot kommet med sin nyvakte forståelse af, at de lavestlønnede ikke har råd til at miste den 40-70 pct.s dækning af pristalsstigningerne, som en dyrtidsportion udgør. Det har vi andre sandelig vidst meget længe; men det er selvfølgelig bedre at opdage det sent end aldrig.

De borgerlige partier har aldrig været på de økonomisk svagest stilledes side, når det gjaldt virkelig politiske foranstaltninger til deres gavn. De har derimod aldrig fornægtet sig, når de som f. eks. i dag får en mulighed for at benytte arbejdernes forhold til at nå deres egne politisk-taktiske mål. Hverken venstres, de konservatives eller de radikales modstand mod en dyrtidsportions bortfald skyldes ønsket om, at lønarbejderne skal fastholde deres levestandard. Man ønsker blot at udnytte den givne situation til at placere sit parti bedre i et taktisk spil for så senere gennem skattepolitik og andre indgreb at presse levestandarden hos lønmodtagerne yderligere ned. (*Afbrydelse*). Det er vi klar over, men vi kan alligevel ikke give os ind under det, hr. Per Hækkerup kalder socialdemokratiets åg. Vi er ikke slaver, og stokkemetoden er en dårlig metode over for os. Jeg må i øvrigt henlede hr. Per Hækkerups opmærksomhed på, at autoritære systemer er håbløst forældede.

Vi vil en ny politik, vi vil stå ved vore ord, og vi vil have den sociale balance ikke bevaret, men forrykket, forrykket i den retning, man kunne forvente et arbejderflertal ville søge at forrykke den, nemlig sådan at lønmodtagerne, når denne regerings dage udløb, kunne have sagt, at deres vilkår var forbedret betydeligt. En sådan politik vil betyde en forøgelse af stemmer på arbejderpartierne i denne sal, så man ikke behøvede at stå her og være så forfærdelig bange for et valg.

Vi har ved flere lejligheder i denne sal været med til at støtte regeringens politik, selv om vi syntes, den kunne have været bedre og klarere formuleret. Vi gjorde det, fordi den trods alt indeholdt en forbedring; men prisen har ofte været dyr. Vi kan ikke være med til at stemme for en politik, der vender sig imod de arbejdere, der gav os deres stemmer på valgdagen; vi kan ikke sidde de mange protester mod fratagelsen af en dyrtidsportion overhørig, protester, der ikke har kunnet komme til orde gennem arbejdernes kompetente forsamlinger, der mente sig berettiget til at gribe ind i aftaler, vedtaget af den enkelte arbejder selv. Disse forsamlingers kompetence er i øvrigt tvivlsom.

Skulle vi få et valg, er der nogle, der frygter eller håber, at den venstreudvikling, der er i gang her i Danmark, vil standse. Det vil den ikke; tværtimod, gik vi under åget, så ville endnu flere i dette land få modvilje mod politik, og den politiske interesse er dalet nok med det høje tings velvillige assistance i de senere år.

Det år, der er gået siden den 22. november 1966, har ikke mindst vist, at der er brug for et parti, der ligger til venstre for socialdemokratiet, et parti, der nok er samarbejdsvilligt, men ikke principløst, et parti til venstre, der har konstruktive forslag, men ikke er stivnet i dogmer eller i et bureaukrati, der bremser udviklingen for nye, friske tanker. Der er brug for et parti, der vil være ærligt over for sine vælgere, der siger nej til at bryde indgåede overenskomster på arbejdsmarkedet og i stedet siger: skær ned på de uproduktive og farlige militærudgifter, læg plan for produktion, eksport og investering, gør arbejdsvilkårene bedre for den dygtige faglærte arbejder, giv den flittige ufaglærte arbejdsmand en ordentlig løn, Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund har mange gange bedt om en måske midlertidig løsning af lavtlønsproblemet ved en lovfæstet mindsteløn. Og endelig: giv kvinderne ligeløn. Allerede i 1945 blev der stillet krav herom af de kvindelige syersker i konfektionsindustrien, og jeg vil have lov at minde arbejdsministeren om, at der er gået 22 år siden.

Jeg har tidligere udtalt, at mit mandat her i tinget kun kunne bruges til politik til gavn for danske arbejdere. Uanset den tillid, jeg i øvrigt nærer til ministeriet Krag — og som statsministeren åbenbart ikke er interesseret i — så er det foreliggende lovforslag ikke til gavn for arbejdere og lønmodtagere og kan således ikke få min stemme.

(Kort bemærkning).

Per Hækkerup: Jeg tror, vi alle sammen vil respektere det, når fru Hanne Reintoft

[Per Hækkerup.]

fortæller os, at det er klare og tydelige ideer og idealer, der bestemmer hendes standpunkt. Jeg forstod, at det samme gælder hendes gruppefæller, som følger hende — i modsætning til den grumme majoritet inden for socialistisk folkeparti. Jeg vil derfor gerne spørge om en ting, fordi jeg blev stillet over for det spørgsmål i går. På en pressekonference, der blev afholdt i går, fortalte, jeg tror det var fru Pia Dam, at socialdemokratiet ikke havde villet betale den pris, der skulle til, for at SFs venstrefløj ville stemme for dyrtidsreguleringens nedfrysning. Jeg vil gerne spørge fru Hanne Reintoft: hvad er prisen for hendes idealer?

(Kort bemærkning).

Hanne Reintoft: Jeg tror, vi meget tydeligt har udtalt, at vi principielt finder det urimeligt og forkert at gribe ind i de faglige overenskomster. Det turde være hr. Per Hækkerup bekendt, at man dog ved sidste overenskomst også i fagbevægelsen har diskuteret, om man på enkelte punkter kunne gøre det ad lovgivningsvejen. Man burde vide — hvis man vidste lidt om faglig politik — at man bedre kunne løse de generelle krav ad lovgivningsvejen end de rent lønmæssige krav. Jeg mener, at vi måske, hvis fagbevægelsen støttede det, kunne løse nogle af de generelle krav. Det var det, vi foreslog, fordi vi mente, dels at vi dermed greb rigtigt ind i overenskomsterne, dels at vi undgik, at det socialt vendte nedad, som det gør at tage en dyrtidsportion. Vi kom de lavestlønnede og kvinderne til hjælp med de alternativer, vi foreslog forleden dag.

Mine idealer er at føre arbejdervenlig politik, og de alternativer, der er opstillet, er for mig arbejdervenlig politik.

(Kort bemærkning).

Per Hækkerup: Jeg takker for fru Hanne Reintofts klare og tydelige svar. Hvis nogen ved, hvad prisen er, så ved de i hvert fald betydelig mere, end jeg ved.

Men jeg takker også for fru Hanne Reintofts bemærkning om, at de, der ved, hvordan faglig politik skal drives, er enige med fru Hanne Reintoft — de, der virkelig forstår, hvordan faglig politik skal drives. Jeg går ud fra, at denne bemærkning er hørt af LO, at den er hørt af funktionærorganisationerne, at den er hørt af tjenestemandsorganisationerne. Hvis de fremtidig behøver vejledning i, hvorledes de skal varetage deres interesser, kan de bare henvende sig til fru Hanne Reintoft.

(Kort bemærkning).

Hanne Reintoft: Hr. Per Hækkerup hørte vist ikke, at jeg udtrykkeligt sagde: hvis de faglige organisationer var enige deri.

(Kort bemærkning).

Per Hækkerup: De faglige organisationer er enige i, at dyrtidsreguleringsportionen skal nedfryses. Jeg går herefter ud fra, at fru Hanne Reintoft også er det.

(Kort bemærkning).

Hanne Reintoft: Jeg tror, jeg må opgive at forklare det.

Kai Moltke: Når man skal se på baggrunden for den krise, regeringen selv har bragt sig i, kan man ikke lade være med at se på de erfaringer, som er indhøstet gennem den tid, hvor man fra vort partis side ærligt har forsøgt et samarbejde.

Nu er et samarbejde jo ikke nemt, når den socialdemokratiske ordfører i tide og utide erklærer, at den, han formelt samarbejder med, er et modstanderparti. Det bliver ikke nemmere, når der fremsættes sådanne bemærkninger til journalisterne, når socialistisk folkeparti har bøjet sig i nogle spørgsmål, som at man bringer socialistisk folkeparti under åget. Man kan tro, at man indtager en sådan magtposition, at man kan bruge sådanne metoder i samarbejdet, men jeg tror, der efterhånden er for mange i dette ting, for mange grupper i dette ting, som ikke ønsker de såkaldte stokkemetoder praktiseret, hvis man vil indlede et ærligt samarbejde med det kontraherende parti.

De spørgsmål, vi har været stillet over for under dette samarbejdes forløb, var først pludselig et ædelmodigt tilbud om at deltage i regeringen, og man enedes jo senere om, at man skulle søge et samlingspunkt i de to partiers programmer, man

[Kai Moltke.]

lettede jo disse forhandlinger ved at iagttage sine forpligtelser med hensyn til forsvarsforliget og ved at tilføje, at det var såmænd kun de bagateller, at vi skulle tolerere det indgåede boligforlig, og at vi skulle forhåndsacceptere momsen.

Det næste, vi stod over for, var, at hvis vi ville have en skattereform, var det nødvendigt at acceptere momsen, derunder afgiften på levnedsmidler, vand, gas og alt det andet. Vi accepterede under protest også disse forholdsregler, fordi vi ønskede at fremme samarbejdsaftalen og skatteforliget som en helhed. Og nu i dag så står vi over for et nyt generøst tilbud, om at vi skal deltage i de juridisk tvivlsomme indgreb, som foretages mod arbejdernes dyrtidsportioner.

Der er den kedelige ting ved den socialdemokratiske forhandlingsmetode, at da devalueringen skulle gennemføres, havde man ikke 24 timer tilovers til, at socialistisk folkeparti kunne tage stilling til et så vitalt problem. Vi var til kontaktudvalgsmøde den ene dag, og på det samlede SFs vegne blev det udtrykkeligt understreget, at vi ikke kunne tolerere inddragningen af en dyrtidsportion, og at det var den samlede gruppes standpunkt, og i særdeleshed advarede vi regeringen mod at røre ved januarpristallet. Svaret fik vi næste dag ved, at statsministeren i en diskussion med venstres fører, hr. Poul Hartling, erklærede, at der ville blive inddraget en dyrtidsportion i januar måned. Ja, tænk, så morsomme har forhandlingsformerne været, at man har foretrukket at drøfte en del af de vigtigste punkter i radio og fjernsyn fremfor med sine forhandlingspartnere.

Kendsgerningen er jo den, at man hele tiden har prøvet at binde os til punkter i modstrid med socialistisk folkepartis program. Hele tiden har man stillet os over for alternativet: går I ikke med til det, så er prisen, at vi udskriver valg, at vi opløser samarbejdet.

Hr. Per Hækkerup ved udmærket godt, at vi ingen bindinger havde til socialdemokratiet på fagpolitikkens område, og i særdeleshed ikke når det drejer sig om indgreb på fagbevægelsens område. Men ikke des mindre opstillede man her en ultimativ løsning: bøj jer, eller det er jer, der ødelægger arbejderflertallet. Sådan kan en samarbejdspolitik ikke praktiseres, uden at det hævner sig.

Det er også kedeligt, når det materiale, der lægges på bordet, når der forhandles, senere viser sig mildest talt at være uvederhæftigt. Jeg tænker her på det notat om pristalsudviklingen i november, som blev forelagt såvel LO som SFs forhandlere af det økonomiske sekretariat, og af hvilket det fremgik, at novemberpristallet ville blive betydelig lavere end det pristal for november, der er blevet offentligt i dag. Det er faktisk ikke nemme vilkår at forhandle under, når ikke engang så elementære beregninger slår til, når kendsgerningerne viser det modsatte af, hvad papiret bringer ind her.

Hr. Sigsgaard begrundede vore bestræbelser for som kompensation for beslaglæggelsen af velerhvervede rettigheder at få løst en række andre problemer, og et vist hensyn til de lavt lønnede blev der også taget i udformningen af regeringens nye forslag på et tidspunkt, hvor gruppen havde erklæret disse uforandelige.

Når vi i dag står over for, at regeringen ønsker sine fremsatte forslag gennemført som en ultimativ betingelse for at udøve sin regeringsvirksomhed og sit mandat her i tinget og ikke kan slå sig til tåls med, at man udtaler tillid til regeringens politik i al almindelighed, er det ikke vanskeligt at se, hvem det er, der igen bruger stokkemetoden, selv om prisen skulle være flertallet her i dette ting. Alene dette, at udskrivning af valg skulle kunne resultere i en magtovertagelse for borgerskabet, kan jo kun skyldes en socialdemokratisk fornemmelse af, at de reformer, mange arbejdere ventede af samarbejdet og det nye flertal, ikke har en sådan bærekraft, at de tåler at blive prøvet af vælgerne.

Vi står i dette ting på de dele af vort program, som vi gik til valg på. Vi står på det principielle standpunkt, at man ikke uden videre kan diktere et andet parti på et hvilket som helst tidspunkt at underkaste sig en hvilken som helst metode, hvor ingen aftaler foreligger, og af den grund indtager vi fra mindretallet i socialistisk folkeparti det klare standpunkt, som vi har hævdet, når vi vender os imod inddragningen af dyrtidsportionen.

(Kort bemærkning).

Poul Dam: Hr. Kai Moltke udtalte sig meget stærkt om socialdemokratiets rolle i de forhandlinger, der har været mellem socialdemokratiet og socialistisk folkeparti. For at der ikke skal være nogen tvivl om situationen, vil jeg gerne understrege, at for os andre har der ikke været tvivl om, at socialdemokratiet har forhandlet loyalt med ønske om at nå til et resultat og med en grænseløs tålmodighed over for visse af vore forhandlingsledere.

Må jeg desuden, når der nu tales om socialistisk folkepartis program, erindre om, at vi ved sidste valg gik til vælgerne med et slagord, der hed: „Intet bal med de borgerlige". Denne påstand, intet bal med de borgerlige, gjaldt også eventuelle seksture.

Bjørn Larsen: Der er i den senere tid, nærmest til ulidelighed, talt om ansvar, ansvar for arbejderflertallet, det centnertunge ansvar og lignende mærkelige sammensætninger. Det er efterhånden gået op for mig, at man set fra socialdemokratiets side kun er ansvarsbevidst, såfremt man følger dette parti i tykt og tyndt, også når det som her gælder indgreb i velerhvervede lønmodtagerrettigheder. Efter min mening — og her føler jeg et ansvar over for mine vælgere — er det komplet urimeligt, at et arbejderflertal kan påtage sig at klare en kriseagtig situation ved at tage de gamle borgerlige midler i brug og lade lønmodtagerne betale gildet. Kan det være et arbejderflertals politik at medvirke til, at indkomstfordelingen bliver mere skæv, end den i forvejen er i dette land?

Yderligere må man betænke, at man med det foreliggende indgreb også er med til at så splid de enkelte lønmodtagergrupper imellem, da nogle naturligvis kan indhente det tabte ved almindelig lønglidning, mens andre ikke har denne udvej. Burde et arbejderflertal ikke afholde sig fra at så denne splid? Er det ikke snarere flertallets opgave at få lønmodtagerne til at stå solidarisk med hinanden, således at arbejdsmænd og lærere, smede og akademikere får en fornemmelse af, at de tilhører samme gruppe, og at deres hovedmodstander er det kapitalistiske samfundssystem?

Man har efter min mening fra regeringens side også svigtet eller måske ikke evnet at finde mere langsigtede løsninger på det økonomiske område. Vi har fra SFs side lagt en stak alternative forslag på bordet, forslag, der ledte ud over dagen og vejen, men disse forslag har man brutalt afvist. I det hele taget er det kendetegnende for situationen, at samarbejdet de to partier imellem er gået i fisk, og her må hovedskylden placeres hos regeringen og socialdemokratiet, der som bekendt ikke har villet rokke sig denne her berømte tøddel fra deres eget grundlag. Det er efter min mening en mærkelig form for samarbejde, når den ene part stiller ultimative krav op over for den anden. Måske har regeringen fået den overbevisning, at SF som helhed ville give sig til sidst, og så påhviler en stor del af ansvaret vor højrefløj, der var villig til at gå med for snart sagt enhver pris. Eller også må regeringens oplæg ses i lyset af, at den har ønsket at frigøre sig for samarbejdet med SF, koste hvad det ville — samtidig med at situationen her var en meget hyggelig bombe i vore egne kongresforberedelser.

Hvordan man end vender og drejer sagerne, må man sige, at ansvaret — det berømte centnertunge ansvar — for det mulige sammenbrud af arbejderflertallet må placeres hos regeringen, socialdemokratiet og SFs højrefløj, og at det også er her, man må søge den umodenhed, der har været talt så meget om ... *(Munterhed)* ... den umodenhed — jeg håber, jeg kan få ro til at fortsætte for den afdeling derovre, tak — den umodenhed, der har været talt så meget om, den umodenhed, der har givet sig udslag i, at man i denne givne situation ikke har kunnet tage sig sammen til at føre en markant og offensiv politik til gavn for de vælgere, hvis interesser man er valgt til at varetage. Jeg tror ikke, umodenheden og ansvarsløsheden ligger hos os seks, der har ment, at arbejderflertallet skulle være mere end en floskel og en undskyldning for en dårligt ført politik

Socialdemokratiet kan nu gå til valg, hvis de har lyst, de behøver det ikke; vi har, måske på trods af al sund fornuft, stadig et lille håb om, at flertallet kan bruges til gavn for de mennesker, der valgte det ind. Men vælger socialdemokratiet og regeringen at udskrive valg, tror jeg, at de vil opdage, at vælgerbefolkningen ikke er så fordum-

[Bjørn Larsen.]
met, som man måske håber, men at de fleste vil være i stand til at placere ansvaret for flertallets sammenbrud, hvor det hører hjemme. Jeg er overbevist om, at mange vil sige: I har forvaltet jeres pund dårligt; det var ikke til den politik, vi sikrede et arbejderflertal.

Det er blevet sagt til os seks, at historiens dom over os vil blive nådeløs, og det kan måske passe, da det bliver de øjeblikkelige magthavere, der skriver historien, men nye generationer er på vej, den øgede oplysning kalder nye kræfter frem, og for dem vil socialdemokratiet og SFs højrefløj stå som nederlagets mænd, som det er blevet sagt før, da det virkelig gjaldt om at udnytte de nye muligheder og strømninger i dansk politik efter valget i 1966.

Formanden: Jeg gør opmærksom på, at såvel bifalds- som mishagsytringer er i strid med forretningsordenens krav om god orden.

Pia Dam: Regeringen har på eget ansvar gennemført en devaluering. Det mest vidtrækkende af de forslag, vi er stillet over for, er nedfrysningen af en dyrtidsportion for hele arbejdsmarkedet, en dyrtidsportion, der ikke er udløst som følge af devalueringen. Herved håber man at opnå, at omkostningsniveauet holdes nede, og lægge en bremse på inflationen.

Hvordan ser nu denne situation ud, når man betragter den fra arbejdernes og lønmodtagernes side? Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg i denne forbindelse især har de lavere lønnede grupper i tankerne. Ja, de skulle på denne måde give afkald på en dyrtidsportion, på samme tid som de skulle bære hele byrden af de prisstigninger, som, det ved vi alle, under alle omstændigheder ville komme i løbet af vinteren. For selv om vi tog en dyrtidsportion, ville ingen dog turde påstå, at vi undgik prisstigninger som følge af devalueringen og de inflationskilder, som regeringen jo ikke tilsigter at gribe ind imod. Der er her tale om en klar social uretfærdighed. Ingen vil kunne nægte, at man på denne måde rammer de svagest stillede hårdest, og dette er i direkte modstrid med de principper, der ligger til grund for min deltagelse i det politiske liv; det er i modstrid med det grundlag, jeg gik til valg på, og hvad mere er, det er i modstrid med grundsynspunkter i socialistisk folkepartis program.

Ingen har kunnet overbevise mig om, at forslaget er nødvendigt. Men forslaget er også i strid med andre vigtige principper i SFs grundholdning. Vi kan ikke anerkende, at man på denne måde griber ind i arbejdernes overenskomstmæssige rettigheder og det endda på et af de områder, der indtil nu har været anset for et af de mest værdifulde.

LOs repræsentantskab har givet regeringen sin tilslutning til den foreslåede politik, men min respekt for en landsorganisations formand, der styrter frem for straks at love regeringen mere, end den beder om, er meget ringe. Jeg ved, at LOs formand har kaldt nogle af os forrædere mod arbejderklassen. Det er hårde ord. Jeg skal afholde mig fra her at give en vurdering af en sådan organisation og dens førstemand, selv om det kunne være fristende, men jeg vil dog ikke undlade at give udtryk for min undren over, at LO med let sind sælger en dyrtidsportion og dermed skaber præcedens for lignende indgreb i andre situationer.

Forunderligt er det også at se en landsorganisation gøre dette og i samme åndedræt frabede sig andre og mere positive indgreb i arbejdsmarkedets forhold. Dette har jo nemlig været foreslået fra vor side, men er blevet afvist med den motivering, at man ikke ønskede den slags indgreb. Jeg tænker på mindsteløn og ligeløn og erstatning for tab ved arbejdsløshed, men dette har LOs formand frabedt sig, og man får undskylde mig, at min respekt for LOs ledelse er dalet. Derfor har LOs holdning ikke kunnet påvirke min stilling til dette lovforslag.

Det forekommer mig endvidere helt urimeligt og forkasteligt, at denne lovgivning skal gennemføres netop af et arbejderflertal, det første, vi har i landets historie. Jeg tror, ingen borgerlig regering ville vove et sådant indgreb, men når vi har et arbejderflertal, skal det altså gennemføres efter hr. Per Hækkerups stokkemetode. Når vi har et arbejderflertal, skal vi også efter hr. Per Hækkerup og hr. Aksel Larsen absolut gå med til at kompromittere dette flertal i befolkningens øjne. Det minder næsten om selvplageri.

[Pia Dam.]

Hr. Aksel Larsen advarede i formiddags mod at løfte fanen for højt. Af hans indlæg i dag, af hr. Aksel Larsens totale kapitulation over for hr. Per Hækkerups bestræbelser på at få SF under åget, forstår jeg, at hr. Aksel Larsen ikke blot har sænket fanen over sin egen fejlslagne politik, men at hr. Aksel Larsen har opgivet den røde farve på fanen. Hr. Aksel Larsen har valgt den hvide farve, den totale kapitulations farve.

SF har foreslået andre udveje til bekæmpelse af inflationen og de stigende priser. Vi har været villige til at forhandle om disse alternativer, vi har vist os forhandlingsvenlige, men man har ikke villet forhandle alvorligt med os. Med LOs støtte skulle regeringens forslag med brask og bram gennemføres uden modydelser. Det har næsten været, som om man fra en eller anden side i regeringspartiet ligefrem har været interesseret i at kompromittere arbejderflertallet.

Det er i denne situation umuligt ikke at tillægge socialdemokratiet et meget stort ansvar. Man har stillet os over for et ultimatum, som ikke var nødvendigt af økonomiske grunde. Man ville gribe ind i lønmodtagernes rettigheder, det skulle være en perspektivløs kapitalistisk politik, der skulle tvinge SF til at forlade enhver fremtidig forhandlingsposition inden for arbejderflertallet. Vi skulle ad denne vej tvinges til at gå med til f. eks. at tage arbejdsløshedsanvisningen fra fagforeningerne, medvirke til gennemførelse af landbrugsstøtteordninger efter retningslinjer, som ikke findes i vore principper, til besparelser på boligfonden og støtte til den ITP, som SF ikke bryder sig om. Arbejderflertallet skulle helt forvandles til at være et rent socialdemokratisk flertal. Der kunne aldrig spares en krone på militæret, og løfterne på jordlovgivningsområdet var stadig vage og usikre.

LOs formand, Thomas Nielsen, har kaldt os forrædere mod arbejderklassen. Han har aldrig tænkt over, at den politik, han selv så gerne lægger navn til, kun har én virkning: at desillusionere arbejderklassen, og at hr. Per Hækkerups stokkemetode ikke i det lange løb er med til at skabe respekt for det politiske arbejde og da slet ikke i folketinget. Skal tilliden genoprettes, bør politik blive andet og meget mere end taktiske manøvrer.

Alt dette var regeringens ansvar og taktik, men ansvaret er ikke bare regeringens, også hos SF ligger et stort ansvar. Vi fik ved sidste valg 20 mandater her i tinget, og vi fik derved arbejderflertallet. Vi var alle indstillet på, at dette skulle bruges, sådan som der er talt så meget om, vi var indstillet på at vise beskedenhed, vi var jo kun 20, og vi skulle passe på, at det ikke gik i stykker. Vi lærte imidlertid snart, at dette flertal ikke var lige velkomment for alle socialdemokrater i dette ting. Vi måtte erfare, at der i grunden var mange, der af gammel vane hælder mod et samarbejde til anden side og kun accepterede os, fordi de var nødt til det på grund af flertallet, og som intet havde imod, at arbejderflertallet undlod at føre en ny politik. Vi fik et skatteforlig sammen med socialdemokratiet, og det startede med den ubehagelige moms, selv om der var tale om, at det var to arbejderpartier, der gennemførte det, og bagefter fik vi at vide, at nu måtte vi sandelig holde tand for tunge i 3 år for at virkeliggøre resten af dette skatteforlig. Og i ly af dette krav skulle vi så føre højresocialdemokratisk politik, som, det ville man bilde os ind, var arbejderpolitik.

I denne dårlige situation var det, at SF ikke kunne holde sammen, ingen af os 5 SFere eller 6 har nogen sinde ønsket at skulle true en socialdemokratisk regering, og den nuværende situation er for os tragisk. Men for det første er det ikke os, der har valgt den, og for det andet må jeg desværre sige, at hvis der havde været et SF, om hvilket alle vidste, at det stod sammen i afgø-

[Pia Dam.]
rende situationer, et SF, som ikke lod sig splitte af enhver socialdemokratisk manøvre, og som ikke var delt i fløje, som socialdemokratiet kunne spille på og splitte, da ville vi have stået ganske anderledes i dag. Ingen her kan være i tvivl om, at vi med et samlet SF aldrig ville være blivet stillet over for en trussel om valg på det nuværende grundlag. Hvis ikke nogle af vore politiske ledere havde svigtet, hvis ikke socialdemokratiet havde vidst, at de ville svigte, og havde vidst det lige siden i sommer, da ville vi aldrig have været i den nuværende situation. Hvis vor folketingsgruppes leder havde været lige så loyal mod sine kompetente organer som over for hr. Per Hækkerup, da ville hr. Per Hækkerup aldrig have vovet at lade det nærme sig et valg på et grundlag som det foreliggende.

Hvis vi ikke havde været 6, men 20 SFere plus et enigt parti til at fortælle befolkningen om mangelen på politisk perspektiv i det, der sker, om den særlige christiansborgske form for manøvrer osv., da ville socialdemokratiet sandsynligvis i højere grad have været med til at føre arbejderpolitik og forhandle om andre og mere positive udveje i den nuværende situation. Men vi har en arbejderregering, og jeg må da håbe, den vil finde muligheder for at fortsætte. Men sådan som denne situation er tilvejebragt, kan og vil jeg ikke være med til at støtte den letteste løsning på de svagest stilledes bekostning. Og det så meget desto mindre, som der ikke synes at være noget perspektiv i de foranstaltninger, der foreslås.

Enhver stillingtagen skal kunne motiveres, og sådan som situationen er lagt op, vil jeg kun kunne forsvare at stemme imod det foreliggende lovforslag.

Jeg kan tilsige hr. Sigsgaards dagsordensforslag min fulde støtte, trods det at det bliver afvist fra den side.

(Kort bemærkning).

Morten Lange: Jeg forstår nu bedre, hvorfor fru Pia Dam er i sort i dag. Jeg synes dog ikke, det er nødvendigt, at hendes meningsfæller også skulle befordre en krans til hr. Aksel Larsen, men jeg synes, hendes tale lagde glimrende op til en så makaber slutning.

(Kort bemærkning).,

Pia Dam: Min påklædning har ingenting med en krans at gøre. Jeg synes, at det er den groveste form for insinuation, jeg endnu har været ude for, og jeg er ikke vant til en blid behandling fra din side.

(Kort bemærkning).

Morten Lange: Jeg har altid over for mine kollegaer i folketingsgruppen været blid. Det har været næsten ubærligt at være blid over for fru Pia Dam, men det er lykkedes mig hidtil. Det vil ikke lykkes i fremtiden.

(Kort bemærkning).

Pia Dam: Vi skal i vort parti de to nærmeste dage have et hyggeligt møde, og jeg vil foreslå, at vi henlægger diskussionen dertil. *(Bifald).*

Formanden: Må jeg bede mig fritaget for bifalds- og mishagsytringer nogetstedsfra.

(Kort bemærkning).

Hanne Reintoft: Jeg synes heller ikke, at vort partis sørgmodige stridigheder skal diskuteres i denne sal. Der er ingen af os i folketingsgruppen, der kan gøre for, at en partiforening ude i byen har ønsket at sende noget til hr. Aksel Larsen.

(Kort bemærkning).

Morten Lange: Vi får nu et levende indtryk af den høje etik. Det var fru Hanne Reintoft, der bar kransen frem, hvis jeg har forstået det hele rigtigt.

Formanden: Ja, det er gådefuld tale for nogle af os.

Anker Jørgensen: Der er i den debat, der har været indtil nu, fra mindretallet i SF fremsat nogle tanker, dels om at der ved lov skulle indføres ligeløn her i landet, dels at der ligeledes ved lov skulle indføres mindstelønsbestemmelser, og det vil jeg gerne gøre et par kommentarer til. Jeg synes, det er rimeligt at spørge, hvad disse ting har med problemet om devalueringen og dens umiddelbare økonomiske følger at gøre.

Må jeg allerførst sige om ligeløn, at folke-

[Anker Jørgensen.]

tinget jo for længst har ratificeret den konvention, som Den internationale Arbejdsorganisation i Genève for længst har lavet, og den ratificering har også givet sig udtryk i, at man fra regeringens side er villig til at skaffe al den økonomiske og specielle viden og bistand, som skal stilles arbejdsmarkedets parter til rådighed for at fremme arbejdet for ligeløn. For det er jo ikke sådan, som man måske kunne tro, at ligeløn er noget, man vedtager ved et par linjer i et lovforslag; det er en langt mere kompliceret ting, og det gælder akkurat også med . . .

Formanden: Der må være mere ro i salen.

Jeg anmoder om, at private samtaler afholdes andetsteds.

Anker Jørgensen: Selve dette at indføre ligeløn eller rettere, for problemet skal jo vurderes fuldt ud, ligeløn for arbejde af samme værdi er en langt mere kompliceret ting, end man kan lave ved en lovgivning og specielt ved en lovgivning, der skal laves forholdsvis kort.

Derfor må jeg sige, at det er ikke i overensstemmelse med fagbevægelsens interesser og fagbevægelsens ønsker, at disse problemer skal søges løst ad lovgivningens vej. Det kan heller ikke undre. Når man ser ud over verden, hvor man har forsøgt ad lovgivningens vej at løse disse problemer, vil man nemlig se, at det løser man ad lovgivningens vej de steder, hvor der rent faktisk er tale om u-lande, og netop ikke hvor civilisationen er høj og også en højt udviklet fagbevægelse rent faktisk virker.

Men naturligvis er der problemer i forbindelse med de lavtlønnede. Hr. Kai Moltke var forleden dag inde på en spidsartikel, en lederartikel, der havde stået i arbejdsmændenes og specialarbejdernes fagblad. Jeg er naturligvis glad for, at hr. Kai Moltke bringer citater fra dette blad ind i debatten her, og jeg vil gerne understrege, at problemet om de lavtlønnede i den aktuelle situation i høj grad også har interesseret den socialdemokratiske gruppe. Jeg synes, man skulle notere sig, at finansministeren klart har udtalt og også har lagt forslag frem om, at man fra regeringens side vil imødekomme ønsket om at dække de lavtlønnede ind, idet man vil lave et direkte nedslag i skatten med 150 kr. for alle skattepligtige indtægter under 18.000 kr. Det vil sige, at der her er en klar imødekommelse af det ønske, som bl. a. var fremført i arbejdsmændenes fagblad. Det mener jeg skulle være en rimelig måde at løse det problem på, som er rejst.

Hr. Bjørn Larsen var inde på, at man fra socialistisk folkepartis side havde lagt en hel stak af forslag til alternative løsninger frem til regeringen. Jeg tænkte spændt på, hvad det mon nu kunne være. Det kan i hvert fald ikke være spørgsmålet om mindsteløn og spørgsmålet om ligeløn, der kan være alternative løsninger til den aktuelle situation. Men jeg er naturligvis opmærksom på, at socialistisk folkeparti har fremlagt et 10 punkts program for en langsigtet økonomisk politik. Ser man på dette 10 punkts program, så indeholder det bl. a. differentierede afskrivningsregler, hvad jeg mener er noget positivt, større eksportkreditter, gunstigere lånemuligheder for eksportindustrien og landbrugskompensation, der kan fremme strukturændringen. Det er præcis de samme forslag, der er nedfældet i det af regeringen her i folketinget for snart 4 eller 5 uger siden fremsatte 13 punkts program. Man piller altså nogle af disse ting ud, som regeringen i høj grad er opmærksom på, og så gør man det til noget væsentligt, noget, som skulle løse den aktuelle økonomiske situation i forbindelse med den foregåede devaluering.

Jeg har også undret mig over, at man fra socialistisk folkepartis side og i særlig grad fra venstregruppen har lagt kravet om kortere arbejdstid ind i disse forhandlinger. Jeg vil gerne spørge: hvad i alverden har kravet om kortere arbejdstid egentlig at gøre med spørgsmålet om en devaluering? Enhver ved jo, at arbejdsmarkedet, lønmodtagerne, i øjeblikket arbejder under en overenskomst, som sikrer, at arbejdstiden nu til sommer forkortes fra 44 til 42½ time om ugen. Det vil sige, at vi arbejder under en overenskomst, der bærer i den retning, at vi skal have kortere arbejdstid. Når man yderligere ved som en kendsgerning, noget, der er foregået her i salen, at arbejdsministeren har nedsat et udvalg, der inden næste overenskomstsituation skal fremkomme med en

[Anker Jørgensen.]
indstilling ikke alene om spørgsmålet om nedsættelse af arbejdstiden til 40 timer pr. uge, men også om spørgsmålet om en eventuel udvidelse af ferien, ja, så må det siges, at man griber ind i spørgsmål, som der allerede enten er løsninger på eller er løsninger på vej på, og derfor er det en utidig form for indgreb. Man kan holde drabelige og meget følsomme taler på kravet om ligeløn, kravet om kortere arbejdstid og meget andet, men det har nul at gøre med den situation, vi står i.

Jeg synes derfor ikke, fru Hanne Reintoft har ret, når hun siger, at der var mange fornuftige forslag. De af dem, der var fornuftige, er forslag, som regeringen og socialdemokratiet allerede er opmærksom på og bevisligt arbejder på og for, og de, der ikke er nævnt på dette område, er jo simpelt hen forslag, som intet har med den aktuelle situation at gøre.

Det er da klart, at man i de faglige organisationer — og her skal man altså huske, at det ikke alene er Landsorganisationen, men også tjenestemandsorganisationen, arbejdsledernes organisation, Akademikernes Samvirke — ikke er glad for, at der skal foregå et indgreb i den overenskomstmæssige ret. Når man alligevel har accepteret det, burde det stå helt klart, at det er, fordi der er en helhed i den politik, der fra regeringens side er lagt frem. For det første er det en meget speciel situation. Danmark devaluerer jo ikke hver anden dag, vi har ikke devalueret siden 1949 og engang i 1930erne. Det er altså en helt speciel situation. Og for det andet er forslagene bygget op på en sådan måde, at der virkelig er balance; de mange interesser, som skal tilgodeses i denne situation, er tilgodeset. Når man griber ind i en pristalsregulering og nedfryser en dyrtidsportion i 1 år, ja, så er det jo et forsøg på på denne måde at bidrage til, at omkostningerne ikke går for stærkt i vejret, for dermed at fremme vore konkurrencemuligheder og for dermed også at fremme vore muligheder med hensyn til at få beskæftigelsen op på det høje niveau, som vi gerne vil have den op på.

Der er skuffelse, siger fru Hanne Reintoft, ud over landet over, at arbejderregeringen ikke har ført en arbejdervenlig politik. Ja, mig bekendt er alle de lovforslag, som er gennemført, gennemført også med socialistisk folkepartis stemmer, også fru Hanne Reintofts. Derfor må jeg sige, at det er ikke rimeligt med den korte tid, der rent faktisk har været, at komme og sige, at der ikke er ført en konstruktiv politik. Skattereformen, som begge partierne jo gik til valg på, er i virkeligheden fuldt og helt gennemført, i hvert fald er den gennemført fra folketingets side; der er i det væsentlige egentlig kun administrative problemer tilbage. Vi ved f. eks., at skattefradragsreglen er ophævet, vi ved, at kildeskatten i princippet er vedtaget, og det er kun den praktiske gennemførelse af disse ting, der står tilbage.

Derfor er det ikke rimeligt at sige, at der ikke fra de to partiers side er gjort, hvad der kan gøres på den korte tid. Man glemmer vist, at det flertal, der nu er, kun har siddet et år, man glemmer, at den samarbejdsaftale, som blev til med så mange fødselsvanskeligheder, kun har bestået i godt et halvt år. Det vil med andre ord sige, at der på kort tid er opnået store og positive resultater, også med hensyn til boligfonden bl. a., og det ville jo være meningsløst, om dette blev slået over bord.

I den aktuelle situation har Landsorganisationen, har lønmodtagerorganisationerne som helhed, ud fra en helhedsbetragtning ment, at det var sundt, at det var rigtigt at acceptere regeringens politik, og på denne baggrund vil det være urimeligt, meningsløst, om arbejderflertallet, det socialistiske flertal eller det blot konstruktive flertal, skulle blive væltet. Jeg håber ikke, det vil ske, og jeg tror det heller ikke. Lige til det sidste tror jeg ikke på, at man tør vælte dette arbejderflertal, når man ved, at der står en stort set enig lønmodtagergruppe bag denne politik.

Rosing: Jeg vil i al korthed præcisere og begrunde min stillingtagen til de foreliggende lovforslag.

Som bekendt er jeg upolitisk repræsentant, som ikke har nogen tilknytning til et bestemt parti. Af den grund medvirker jeg som regel ikke ved de allerfleste afstemninger vedrørende de lovforslag, som kun gælder for det øvrige rige. Tingets medlemmer har siden 1960 erfaret, at jeg ikke blandede mig i det, når et lovforslag, som i sit indhold

[Rosing.]
kunne medføre en regeringskrise, var til afstemning, medmindre Grønland var inddraget i afgørelsen.

Jeg har i denne uge nøje overvejet min stillingtagen til de foreliggende lovforslag, som for det førstes vedkommende, som der står i lovforslagets bemærkninger, ikke berører de reguleringer, der sker på grundlag af det særlige grønlandske pristal. Lovforslaget om engangsskat gælder heller ikke for Grønland. De fremsatte lovforslag berører således ikke direkte Grønland.

Jeg må erkende, at jeg på mine landsmænds vegne har mange ting at takke for, når jeg tænker på, hvad regeringen i den forløbne tid har gjort for vor udvikling. Til trods herfor har jeg som før besluttet at fastholde min linje, med andre ord, jeg afholder mig fra at stemme. Nogle kan måske sige, at jeg har valgt den letteste stilling, men dette er for mit vedkommende den rette stilling i en situation som denne.

Poul Andreasen: Jeg skal ikke forlænge denne debat. Jeg har før her i det høje ting talt om vort parti og min stillingtagen til intern dansk politik, så det er unødvendigt at gentage det.

Disse to lovforslag, som i dag er til tredje behandling, gælder ikke for Færøerne, og da det samtidig efter mit skøn kommer til kampafstemning om, hvorvidt regeringen er i mindretal eller ikke, vil jeg under afstemningerne undlade at stemme om disse lovforslag.

Kjær Rasmussen: Jeg vil kort gøre opmærksom på, at hvis regeringen i dag vælger at smide tøjlerne, vil det ikke være en handling, som begejstrer mig. Men denne afgørelse er jo fuldstændig regeringens egen. Det er regeringen selv, der afgør, om dette her skal gøres til et kabinetsspørgsmål. Men jeg begriber ikke, at regeringen så letsindigt har kunnet fremsætte et lovforslag uden først at orientere sig om dets eventuelle skæbne hos SF-gruppen. Man måtte dog vide, at vi ikke er gået til valg på det grundlag, at vi skulle gribe ind over for vore egne uden i det mindste at sikre dem noget til gengæld.

Jeg må derfor se situationsforløbet på den måde, at man fra socialdemokratisk side har stilet mod et valg hele tiden. Jeg skal ikke påstå, at forholdene inden for mit eget parti har besværliggjort socialdemokratiet dets hensigter med os. Jeg skal ikke bebrejde socialdemokratiet, at man nu benytter lejligheden til et forsøg på at slippe af med en besværlig konkurrent. Det er vilkårene. Men også i dette spil skulle man måske tænke lidt på den megen saglighed, man ellers hævder at stå for.

Jeg kan ikke være med til et ensidigt indgreb mod lønmodtagerne. Jeg må stille mig selv det spørgsmål: hvad bliver så det næste, man byder os? Som medlem af et venstresocialistisk parti kan det ikke være min opgave at forvandle et sådant parti til et nyt socialdemokrati. Men derhen synes jeg jo nok udviklingen tenderer i øjeblikket.

Der bliver talt om en teoretisk fløj inden for socialistisk folkeparti, og denne teoretiske fløj må jeg vel tilhøre i kraft af min stillingtagen, men så vil jeg da sige: hellere teoretisk end principløs. Jeg synes, vi har set lidt for meget af det sidste her og nu.

Vi vil komme under dom, siger socialdemokratiets ordfører. Jeg tror, han og hans parti vil få brug for nåde; det kan jo også være, man kan få den. Jeg tror bare ikke, det bliver hos vælgerne.

Jeg skal slutte med at sige, at jeg kan tilslutte mig det af hr. Sigsgaard fremsatte dagsordensforslag.

Morten Lange: Der er fra forskellig side i salen i dag, men dog selvfølgelig specielt fra én side, blevet nævnt en del om de forhandlinger, der har været ført mellem socialistisk folkeparti og socialdemokratiet. Det har været karakteristisk, at man fra de borgerlige partiers side har udtalt sig om den overordentlig omfattende karakter af disse forhandlinger, og det har bekymret dem. Det forstår jeg godt. Modsat har en række repræsentanter for socialistisk folkeparti haft den opfattelse, at der kun har været tale om skinforhandlinger; vi har været under åg og under stokkemetode. Det ses jo ganske klart, at disse to beskrivelser ikke begge to kan være rigtige. Det er ganske umuligt, de kan ikke være rigtige begge to, og det er de heller ikke

Jeg er kommet i den ejendommelige situation, at jeg må give de borgerlige partier ret

[Morten Lange.]

i deres vurdering af disse forhandlinger. Det var forhandlinger, som virkelig førte frem til punkter, som pegede fremover i dansk politik, og det er da helt klart, at det må genere borgerlige politikere, hvis sådan noget sker.

Stillingen var jo den, at regeringen med de forslag, som vi skal tage stilling til her i dag, prøver på på kort sigt at løse nogle problemer. Man kan diskutere, hvor heldige de to-tre lovforslag, som indgår i komplekset, er, men der er i hvert fald ingen tvivl om, at som indgreb betragtet er det en ganske kortvarig foranstaltning, ligesom devalueringen i sig selv er det. Vi har fra socialistisk folkepartis side haft meget alvorlige betænkeligheder over for indgreb i dyrtidsreguleringen, vi har opretholdt den bestandig, og vi har indstændigt sagt til regeringen, at det ville være ønskeligt at finde andre foranstaltninger, som også på kort sigt kunne løse problemerne. Men regeringen har med meget stor styrke og især med henvisning til fagbevægelsen og lønmodtagerorganisationerne fastholdt sine forslag, og det har derfor været min indstilling og de fleste af mine partifællers, at det, som var afgørende og vigtigt, og det, som egentlig også var det, der både af socialistiske og af langsigtede økonomiske grunde var afgørende, var, at vi oven på disse kortsigtede forslag fik bygget en konstruktiv økonomisk politik, der pegede fremad, ikke bare et halvt eller et helt år, men virkelig lagde grunden for et økonomisk systemskifte i Danmark. Så meget når man som bekendt ikke i 14 dages forhandlinger. Men vi skal have tingene til at gå den vej, og det har været overskriften for disse forhandlinger, som er ført med ganske betydelig tålmodighed, til en række punkter, som efter min opfattelse var ganske væsentlige at få fat i.

Jeg tror, der er grund til at gøre opmærksom på, at i hele denne forhandlingsrunde, i hele dette forsøg på at komme videre og få en virkelig overbygning på den kortfristede økonomiske løsning, man nu søger, har vi haft overordentlig ringe støtte fra dem, som nu har haft så mange repræsentanter på talerstolen i dag. De har nemlig på forhånd låst sig fast til, at det kortsigtede kunne vi ikke acceptere, men dermed burde de kunne forstå, at så når man heller ikke det langsigtede. Det er realpolitik, og det har nu engang noget at gøre med, hvad man skal foretage sig i et folketing, og det er det, vi har forsøgt at føre frem. Når vi når så dårlige resultater som dem, vi står med i dag, er det først og fremmest, fordi der findes mennesker, der findes repræsentanter i dette folketing for socialistisk folkeparti, som med det samme har bidt sig fast og sagt: her kan ikke forhandles. Det er dér, vi er strandet.

Man siger i virkeligheden: her kan ikke forhandles; det er blevet sagt med storslået klarhed. Det betyder det nemlig. Når socialdemokratiet efter langvarige forforhandlinger fastholder sine lovforslag, så er det helt klart, at så er forhandlingerne afbrudt, hvis det ikke bliver på det grundlag. Det kan man kalde åg, og det kan man kalde stokkemetode, det kan man også kalde den eneste fremkommelige måde i et politisk samarbejde.

I realiteten var stillingen den, at det langsigtede program, som socialistisk folkeparti gerne så gennemført, mødte meget betydelig velvilje hos socialdemokratiet. Vi kunne være kommet videre, men det synes det jo altså som om man ikke er så interesseret i. Jeg synes i virkeligheden, at over for disse langsigtede muligheder for en socialistisk drejning af dansk politik er der nogen, som i dag må give sig til at spekulere på, hvordan de har det med deres ansvar. Det er det resultat, vi er ved at nå frem til.

Jeg vil komme med et par andre bemærkninger. Først en enkelt ting. Man har naturligvis sagt, at man kunne finde andre kortfristede løsninger, og så er jo spørgsmålet: har de overhovedet været så konstruktive, at de var værd at se på? Jeg ved, hr. Kai Moltke her i tinget har slået til lyd for, at en engangsskat på alle formodentlig var bedre. Jeg kan ikke se, det vil stille lønmodtagerne stort bedre end det, der nu foreslås. Jeg er bange for, at en sådan skematisk engangsskat måske vil have fuldt så stor en slagside over for lønmodtagere som det forslag, der ligger nu, men i alle tilfælde: det kan da heller ikke siges at være nogen særlig konstruktiv idé.

Ellers er jeg da klar over, at det, der har

[Morten Lange.]

været det væsentlige, var det, der pegede videre, og det er det, som vi altså ikke er nået at komme nogen vegne med.

Men det, jeg gerne ville tilføje nu, er noget, som jeg har været nødt til at tænke en del over, ikke alene i de sidste dage, men i nogen tid. Den tidligere formand for det høje folketing, hr. Gustav Pedersen, har skrevet nogle politiske filosofier engang om, hvilke partier der var regeringsfæhige. Det er et rædsomt tysk fremmedord, men det betyder formodentlig de partier, der egner sig til at sidde i regeringer. Nu gad jeg egentlig vide, om det er ros i og for sig, at et parti er regeringsfæhigt, det er i hvert fald ikke sådan, at man skal tilstræbe det, det er ikke noget mål i sig selv, men man må på den anden side være klar over, at hvis man ikke vil bøje sig for de krav, som stilles for at kunne tage et parlamentarisk ansvar, så får man ikke store resultater ud af de gode og kloge og rigtige ideer, man har. Hvis man vil have sine ideer frem, hvis man vil nå noget, også i et folketing og i det hele taget i politisk virksomhed, må man være parat til at tage de sure fredage; det er ikke søndag hver dag i det arbejde, og det er det heller ikke herinde.

De, der ikke er parat til at tage sure fredage med, må være klar over, at de sætter sig uden for indflydelsen, så kan de komme med nok så mange og nok så smukke overskrifter over de ting, de gerne vil; hvis de ikke når dem, så hjælper overskrifterne ingen.

Jeg synes, det har været ganske betegnende, at det, der nu sidst er kommet ind i denne debat, er, om vi da ikke i løbet af de nærmeste par dage kunne ordne ligelønsproblemet, som dog nok turde være et af de mest indviklede fagretlige problemer. Det skal ordnes. Men hvordan bliver det ordnet? Bliver det ordnet bedre, hvis vi får en borgelig regering ved lejlighed? Jeg er helt sikker på, det vil ikke hjælpe meget på det. Jeg synes også, ligelønsproblemerne skal ordnes, og jeg er helt sikker på, at fagforeningerne vil tage et ekstra tag. Vi vil gerne være med til at sætte fagforeningerne under åget, hvad det angår, hvis det kan inspirere nogle til at gøre mere arbejde, men vi er først og fremmest interesseret i, at vi har en regering og vi har et folketing her i landet, som vil støtte den slags fremskridt. Vi tror ikke, de klares hverken på en dag eller fire, men der er nogle af os, der mener, at vi vil være parat til at tage et parlamentarisk ansvar, selv om vi får lidt tæv undervejs; dem tager vi gerne, hvis vi kan se, at også nogle af vore ideer bærer frugt.

Det er det, som jeg gerne vil sige til nogle af dem, der har talt her i dag, som har givet nogle smukke overskrifter, som har nævnt det, de gerne vil nå, og som jeg er helt sikker på vil konstatere, at de vil nå mindre efter januar, end hvis de havde været klogere.

Statsministeren *(J. O. Krag)*: Jeg kan kun takke hr. Morten Lange for et klogt og politisk realistisk indlæg. Når der findes så mange højrebetonede regeringer i Europa, skyldes det jo netop de folk, der ikke vil indse det, som hr. Morten Lange her har givet udtryk for.

Jeg forstår, at hr. Kjær Rasmussen hører til de sidste dages omvendte. Han kan være rolig for, at vi har truffet vor afgørelse. Vi vil stå inde for en beskæftigelsesfremmende, arbejdervenlig, erhvervsmæssig politik i Danmark, og heri lader vi os ikke rokke.

Jeg har dernæst en enkelt bemærkning til hr. Hilmar Baunsgaard. På grund af vigtige forretninger på regeringsmæssigt plan overværede jeg ikke hele hr. Hilmar Baunsgaards interessante indlæg, men jeg har fået hr. Hilmar Baunsgaards indlæg refereret, som om han havde den opfattelse, at der mellem SF og socialdemokratiet var foregået forhandlinger, der ikke tålte dagens lys. Det er naturligvis ikke tilfældet. Det er muligt, at hr. Hilmar Baunsgaard heller ikke har sagt sådan.

Da jeg blev kaldt til samråd i udvalget, hvor hr. Hilmar Baunsgaard bragte på bane, hvad der var forhandlet mellem regeringen og SF, svarede jeg: det kan jeg ikke redegøre for, for vi er ikke nået til noget resultat. Og hvor intet resultat er, kan der heller ikke redegøres for noget resultat.

På et senere tidspunkt i forhandlingerne nåede vi til et resultat. Da det er et resultat, som på enhver måde tåler dagens lys, mener jeg, det bør refereres for det høje ting. Vi traf en foreløbig overenskomst på fire punkter. Der var et femte punkt; det lød:

[Statsministeren.]
de to regeringsforslag gennemføres. Det er klart, at i det øjeblik det femte punkt ikke opfyldes, har de fire andre heller ikke nogen bindende karakter.

Men det, vi aftalte, var et punkt 1, der gik ud på, at man skulle komme de lavestlønnede til hjælp. Det er jo rigtigt, som blandt andre hr. Poul Møller har gjort opmærksom på, at når man over hele LO-området lader en dyrtidsportion på 20 øre fryse inde, må det procentvis være dyrest for de lavestlønnede. Det betyder ikke, at det ikke er i de lavestlønnedes interesse, for det er de lavestlønnede, der løber den stærkeste risiko for arbejdsløshed, og det er jo det, der er hele situationens kerne: risikoen for arbejdsløshed. Men alligevel er det rigtigt, at målt i forhold til en helårsløn vil de lavestlønnede frivilligt give afkald på procentvis den største del af deres indkomst, og derfor blev vi enige om, at der ad skattemæssig vej skulle ydes dem erstatning. Det skulle gøres på den måde, at lønmodtagere med en skattepligtig indkomst under 18.000 kr. fik et nedslag i skatten på 150 kr. Hvor skatten for forsørgere er under 150 kr., ja, dér udbetales det manglende beløb til skatteyderen. I samme paragraf, der altså drejer sig om kompensationer, havde vi skrevet, at vi var enige om, at der skulle ydes rimelig kompensation for devalueringstabet til landbruget. Det nævner jeg for en ordens skyld ved denne lejlighed.

Punkt 2 var, at vi var enige om en permanent udbygning af priskontrollen efter 1. juli 1968. Da falder avancestoppet væk, og det må være rigtigt, at de erfaringer, man da har indhentet, og det materiale, man har om prisstigninger i forbindelse med momsen, må bevirke, at man fastholder et større antal mennesker, et større personale, i monopoltilsynet med henblik på en stærkere udbygning af priskontrollen.

Punkt 3 drejede sig om besparelser. Det lyder sådan: finansloven gennemgås af finansministeren og finansudvalget med henblik på civile og militære besparelser. SF erkender, at socialdemokratiet er forpligtet over for forsvarsforliget, mens socialdemokratiet på sin side tilsiger støtte til inden for forligets rammer at gennemføre besparelser på de militære budgetter.

Jeg tror, at man vil erkende, at dette er en yderst klar formulering.

Punkt 4 drejer sig om de arbejdsmarkedsmæssige ting: nedsættelsen af arbejdstiden, eventuelt i etaper, til 40 timer ugentlig fremmes mest muligt i overensstemmelse med retningslinjerne for det af arbejdsministeren nedsatte udvalg. Arbejdsløshedssikringen må udbygges, således at der bliver tale om en egentlig erstatning for tabt arbejdsfortjeneste under arbejdsløshed. Lovforslag herom fremsættes i 1968. Hertil knytter sig de udtalelser, som LOs formand, hr. Thomas Nielsen, i går har fremsat om ligeløn og om mindstebetaling.

Så kom altså det sidste punkt: de to regeringsforslag gennemføres; og på dette punkt kan aftalen altså tilsyneladende ikke holde. Men jeg gør hr. Hilmar Baunsgaard opmærksom på, at der er ikke tale om, at vi har ført forhandlinger, hvis resultater ikke tåler dagens lys. De har det indhold, jeg her har meddelt, og når jeg ikke kunne meddele dem i folketingsudvalget den dag, hr. Hilmar Baunsgaard spurgte mig om det, så skyldtes det, at vi ikke var nået til vejs ende.

Det er jo en interessant dag, vi har i det danske folketing. Jeg tror ikke, jeg erindrer så interessant en dag, og de bemærkninger, der er fremsat, tyder på, at der ikke bliver flertal for begge regeringens lovforslag ved den endelige afstemning. Hvis afstemningen bekræfter denne formodning, må konsekvenserne blive, at jeg på et givet tidspunkt må bede formanden udsætte forhandlingerne, og at jeg derefter, når vi har drøftet tingene i regeringen og i den socialdemokratiske gruppe, må indstille, at der udskrives valg.

Men det er nødvendigt for mig at vende tilbage til udgangspositionen. Da vi skulle tage stilling til kronens værdi, tvunget dertil af den britiske devaluering og udelukkende tvunget dertil af den britiske devaluering — hvis ingen britisk devaluering havde fundet sted, ville ingen dansk devaluering være kommet på tale — da kastede de borgerlige oppositionspartier ethvert ansvar fra sig. Det var simpelt hen umuligt at vriste et standpunkt eller et råd ud af oppositionspartierne. Vi søgte på 3 møder i løbet af søndagen at få en tilkendegivelse

[Statsministeren.]

fra oppositionspartierne om, hvilken politik man ønskede. De ville ikke tage stilling. Nu har de konservative sagt, at de har taget stillling, for de har taget det standpunkt, at vi skulle undlade at devaluere. Men hvornår sagde de det? Sagde de det i løbet af søndagen? Ja, det gjorde de, men først på det sene tidspunkt, da regeringen havde tilkendegivet sin indstilling, og da man mente sig sikker på, at det fejlagtige konservative standpunkt ikke ville få nogen reel indflydelse på udviklingen.

Venstre og de radikale har indtil dette øjeblik ikke fortalt, hvad de anså for det rigtige. Er venstre og de radikale enige med de konservative? Mener venstre og de radikale ligesom de konservative, at man skulle undlade at devaluere? Jeg tvivler på det. Mon ikke venstre og de radikale i virkeligheden mener, at regeringen gjorde det rigtige? Da vi devaluerede i 1949, var vi så afhængige af britisk økonomi, at vi måtte følge England helt ud. Ved devalueringen i år var vores økonomiske styrke større; her kunne vi nøjes med at gå halvvejen. Jeg anser det ikke for usandsynligt, at det radikale venstre og venstre i virkeligheden på dette fundamentale punkt er enige med regeringen. Det er muligt, at der også dér er et skisma. Det er muligt, at også det radikale venstre og venstre er uenige. Det er måske sandsynligt, at det radikale venstre mener, at regeringen traf det rigtige standpunkt, hvorimod venstre i virkeligheden mener, men ikke tør sige det, at vi skulle have devalueret fuldt ud med lige så mange procent som England. Men det kan jo være, som hr. Per Hækkerup sagde det, at det vil blive ukendt for menneskeheden i uendelig tid, hvad disse partier egentlig mener.

Så påstår man, at regeringen havde truffet sin beslutning allerede lørdag aften. Man ved jo, det ikke er rigtigt. Jeg gav lørdag aften udtryk for, at vi ville følge England en del af vejen. Der var for mig ingen tvivl om, at det var det rigtige standpunkt, og jeg ønskede at tage dette standpunkt; jeg ønskede at fremlægge det. Men jeg sagde lige så klart og lige så udtrykkeligt, at jeg endnu ikke vidste, at regeringen endnu ikke havde besluttet sig til, på hvilken procent man ville havne. Der var med andre ord en lang række valgmuligheder; der var 5 pct., 8 pct., 10 pct., 12 pct., som man kunne vælge imellem. Der er da ikke nogen, der kan tro, at det ville have været uden betydning for regeringens standpunkttagen, hvis enten de konservative eller venstre eller det radikale venstre i stedet for at være standpunktsløse havde turdet tage et medansvar og havde turdet sige til regeringen: den og den procent mener vi det skal være. Det er da klart, at hvis de konservative eller venstre eller de radikale i den situation havde haft et standpunkt, så ville det i høj grad have øvet indflydelse på, hvad regeringen havde valgt. De konservative valgte, da faren var overstået, deres standpunkt. (*Ninn-Hansen:* Det er forkert!). Ja, det er altså min opfattelse. (*Poul Sørensen:* Men det er forkert!). Ja men det er altså min opfattelse. (*Poul Sørensen:* Ja men det er forkert!). Ja men det er altså min opfattelse, og det er altså den opfattelse, som andre, der deltog i forhandlingerne, også har. (*Poul Sørensen:* Statsministeren skal få svar!). Ja tak.

Men det er da klart, at havde man fra andre partiers side kunnet give regeringen et råd, havde man haft kraft og mod og styrke og vilje til at tage et medansvar, så ville det naturligvis have betydet noget for os.

Nu siger man: det kunne vi ikke, for en devalueringsprocent alene gør det jo ikke, man skal også gennemføre ledsageforanstaltninger, der skal føres indkomstpolitik, der skal føres prispolitik, der skal føres skattepolitik, og disse ledsageforanstaltninger må man kende, for at man kan tage et standpunkt. Det er rigtigt, men jeg kunne godt lide at vide: hvad var det egentlig, der forhindrede f. eks. partiet venstre i at sige: vi vil devaluere fuldt ud, vi vil ikke nøjes med den lille devaluering, regeringen foreslår, vi vil devaluere fuldt ud, og så vil vi til gengæld føre den indkomstpolitik og den

[Statsministeren.]
skattepolitik? Hvad hindrede hr. Poul Hartling i at sige det til mig, da jeg spurgte ham til råds den søndag, vi devaluerede? Hvad hindrede ham i det? Det eneste, der hindrede ham i det, var, at han havde ingen forslag.

Derfor måtte regeringen tage sit ansvar, og det har vi taget, og nu står vi så over for partiernes stillingtagen til de to lovforslag, som skal sikre, at vi bevarer devalueringens gavnlige virkninger, støtter erhvervene og bidrager til at sikre den fulde beskæftigelse. Hvordan har så partiernes stilling været til disse to centrale og sagligt værdifulde forslag? Ja, her må jo først og fremmest det standpunkt, visse medlemmer af SF har taget, vække forundring. De tilkendegiver her — alle seks — at de ikke vil medvirke til at gennemføre regeringens forslag; jeg forstår endda, at man nu er gået så vidt, at man vil stemme imod regeringens forslag. Derved rækker man hånd til de borgerlige partiers stormløb mod den socialdemokratiske regering. Jeg tror, det vil gøre indtryk. Jeg tror, det vil gøre indtryk i de hundredtusinder af danske arbejderhjem, hvor man har haft tillid til, at denne regering og dette flertal kunne gennemføre en reformpolitik, der ydede retfærdighed mod arbejdernes og funktionærernes berettigede interesser. Og det er naturligvis endnu mere bittert, at denne svigten finder sted i en situation, hvor regeringen har fremlagt forslag, som først og fremmest skal sikre beskæftigelsen for danske arbejdere.

Vi stod jo i en situation, hvor den engelske devaluering på afgørende måde havde forringet dansk industris konkurrenceevne; det gælder både på eksportmarkederne, hvor vi skulle konkurrere med britiske varer, og på hjemmemarkedet. Det er regeringens faste forsæt at imødegå denne trussel. Derfor besluttede vi at sikre dansk produktions konkurrenceevne ved at devaluere med 8 pct. og at sikre, at de gavnlige virkninger for erhvervene og for beskæftigelsen kunne bevares gennem de love, vi har til tredje behandling her i dag.

Man henviser til principbetænkeligheder. Jeg forstår godt principbetænkeligheder; dem har vi også hos os. Dem har man også i LO, dem har man også i de øvrige lønmodtagerorganisationer, der har sluttet op bag regeringens saglige og positive politik. Men man lever ikke af principper. Man lever af at have noget at bestille, derfor var det nødvendigt for os at fremsætte forslag, sådan at den fulde beskæftigelse i Danmark kunne genskabes. De tre ting, regeringen besluttede sig til: den delvise devaluering, suspendering af en dyrtidsportion i 12 måneder og opkrævning af en engangsskat, sammen med avancestoppet, udgør tilsammen et stærkt og effektivt handlingsprogram, som med øjeblikkelig virkning giver erhvervene den styrkelse, som er absolut nødvendig, hvis beskæftigelsen skal bevares og eksporten fremmes. Netop regeringens forslag ville skabe tryghed og tillid i dansk økonomi.

Der er ikke fra SFs side fremkommet noget alternativ til regeringens oplæg. Det behøver jeg ikke at dokumentere nærmere; enhver, der har fulgt denne forhandling, vil vide, at det forholder sig sådan. Man fremsætter en række tanker og ideer, men ingen af dem er af et sådant indhold, at de giver erhvervslivet og beskæftigelsen den øjeblikkelige sikkerhed, som er så bydende nødvendig efter den britiske devaluering. For at dette ikke blot skal gå ud over de fem eller seks SF-ere, vil jeg dog tilføje, at man heller ikke fra borgerlig side har haft noget alternativ til regeringens positive, beskæftigelsesfremmende og erhvervsfremmende politik.

Regeringen må derfor fastholde sine forslag. Vi kan ikke give køb, når det gælder bevarelsen af den fulde beskæftigelse, og vi indtager denne holdning i bevidstheden om, at landets lønmodtagere er rede til at acceptere denne lovgivning for at nå det, som i den øjeblikkelige situation er det altafgørende for dem: at afværge en truende arbejdsløshed. Derfor har Landsorganisationens repræsentantskab med en helt enestående majoritet — og jeg tror, man vil give mig ret i, at 95 pct. er en enestående majoritet — sluttet op bag regeringens forslag. Derfor har tjenestemandsorganisationerne og derfor har funktionærorganisationerne erklæret, at de er rede til på lige fod med andre samfundsgrupper at yde deres bidrag til de bestræbelser, som regeringens forslag er udtryk for. Den holdning, som medlemmer af SFs folketingsgruppe indtager i denne situation, tror jeg er ganske

[Statsministeren.]
enestående i dansk politisk historie. Med denne holdning vil disse medlemmer gå over i historien og ud af historien.

Dansk arbejderbevægelse fører en kamp for at bevare det største sociale gode, der er nået i dette århundrede: den fulde beskæftigelse. Der er enighed mellem socialdemokratiet, et stort antal medlemmer af SF og de faglige organisationer ikke alene om målet, men også om midlet, som skal anvendes for at forsvare danske arbejderes livsvigtige interesser. Mod denne samlede og enige front af arbejderpartier og fagbevægelse rejser sig så en lille kreds af folketingsmedlemmer, som er valgt som repræsentanter for SF. De lader hånt om, at det gælder om at sikre den fulde beskæftigelse; de ser bort fra, at de kan komme til at ødelægge det flertal, som står midt i gennemførelsen af vidtrækkende reformer, som ikke mindst har danske arbejderes og danske funktionærers interesse — som i øvrigt har interesse for hele det danske samfund.

Vi må altså i dag konstatere, at en del af SF vil en kamp imod arbejderbevægelsen. Det kan kun være rimeligt, hvis de over for vælgerne kommer til at stå til ansvar for deres usolidariske handling.

Men — som jeg allerede har været inde på det — behandlingen af regeringens to lovforslag har samtidig kastet et interessant lys over oppositionens holdning, et skærende lys. Lige siden skatteforhandlingerne i foråret har venstre, de konservative, de radikale påstået, at de gerne ville deltage i saglige forhandlinger med regeringen, men at det ikke var muligt, fordi regeringen var bundet af sine aftaler med SF. Jeg har gang på gang peget på, at denne argumentation er urigtig, at regeringen var rede til at forhandle til alle sider, og at regeringen havde sin handlefrihed.

Vi står nu i en situation, hvor det ved anskuelsesundervisning her fra denne høje talerstol er vist, at regeringen på et centralt spørgsmål har taget et helt selvstændigt standpunkt, som ikke var accepteret på forhånd af et flertal eller af hele SF-gruppen. Det drejer sig om et saglig stærkt standpunkt, som burde møde tilslutning fra et flertal her i det høje ting. Nu skulle betingelserne altså være til stede for de saglige forhandlinger, man så ofte har ønsket. Var de borgerlige partier så rede? Var hr. Hilmar Baunsgaard rede? Var hr. Poul Hartling og hr. Henry Christensen rede? Var hr. Poul Møller rede? Nej; det afslørede sig, hvad det var, de herrer ledere og ordførere for de borgerlige partier ville, hvad de ventede på. Så snart der øjnedes en modsætning mellem regeringen og dele af SF, så ville de borgerlige partier bruge denne anledning til et stormløb mod regeringen. Saglige synspunkter — spiller ingen rolle; hensynet til erhvervslivet — underordnet; den truende arbejdsløshed lukker man øjnene for; for venstre og de konservative var der kun ét, der talte, da det kom til stykket: at få regeringen væltet. Og hr. Hilmar Baunsgaard, som for kort tid siden fra denne talerstol erklærede, at man aldrig ville finde de radikale i en VK-blok, rettet mod socialdemokratiet, deltager i dag sammen med venstre og de konservate i et stormløb, som er vendt mod regeringen, mod socialdemokratiet, mod arbejdernes og funktionærernes organisationer.

Jeg kunne også minde om, at vi den 31. maj 1966 havde en meget interessant debat her i det høje ting. Nu er der måske ikke mange, der husker, hvad vi debatterede den 31. maj 1966, men da drøftede vi inflation, og der kom mange interessante synspunkter frem. Jeg husker hr. Henry Christensen; han sagde bl. a., at indkomstkapløbet har jo ikke givet organisationernes medlemmer en større andel, men derimod højere skatter, højere priser og større grundpriser; regeringen må derfor — sagde hr. Henry Christensen — i dette afgørende led opgive sin stikke-hovedet-i-busken-politik og vedkende sig sit medansvar for en afbalanceret indkomstpolitik som modpol til et stærkt organisationspres. Sådan talte hr. Henry Christensen.

Der blev talt meget om dyrtidsreguleringer ved den lejlighed; jeg tror også, hr. Jørgen Jensen var indblandet i den diskussion. Der blev talt meget om dyrtidsregulering, og om det ikke var bedre med halvautomatik eller noget i den retning.

Hr. Hilmar Baunsgaard mente, at regeringen burde føle en ganske særlig forpligtelse til at pege på den del af inflationen, der kommer fra en indkomstudvikling, der er ude af trit med hele den øvrige økono-

[Statsministeren.]
miske udvikling. Han understregede, at det var meget mere end blot lønningerne, det drejede sig om; jeg tror, kernen — sagde hr. Hilmar Baunsgaard — i løsningen af vort inflationsproblem er, at man finder frem til den nødvendige samordning af finanspolitikken, pengepolitikken og indkomstpolitikken. Sådan konkluderede hr. Hilmar Baunsgaard. Ja, der er talt mange smukke ord, men hvad er realiteten? Vi kan i dag fremlægge lovforslag, som netop yder et konstruktivt og effektivt bidrag til at bremse omkostningsstigninger. I en konkret situation praktiserer vi den rette indkomstpolitik. Vi gør det med tilslutning fra alle de store arbejder- og funktionær- og tjenestemandsorganisationer, som har erklæret sig rede til at bringe dette offer for at hindre, at den situation, der er opstået, leder til stigende arbejdsløshed.

Hvad gør oppositionspartierne? I denne afgørende situation vender de borgerlige oppositionspartier ryggen til deres tidligere standpunkter, lader hånt om alle saglige synspunkter med det ene formål at vælte regeringen. De gør det, samtidig med at det på et så centralt spørgsmål som devalueringen står helt klart, at oppositionspartierne indbyrdes står splittet. Det bør siges, at denne holdning fra de borgerlige oppositionspartiers side er både erhvervsfjendtlig og beskæftigelsesfjendtlig og dermed arbejder- og funktionærfjendtlig.

Det er vel med rette, jeg henleder opmærksomheden på, at det radikale venstres stilling må vække ganske særlig undren. Det har jo igennem et halvt århundredes politiske historie været et kendemærke for det radikale venstre, at man tog saglig stilling til problemerne, man tog problemerne sag for sag og vurderede dem efter deres saglige indhold. Der er i hvert fald noget, der tyder på, at denne holdning har man forladt i denne situation.

Det er allerede blevet nævnt af hr. Per Hækkerup, at da udvalget vedrørende lovforslaget om avancestop afgav betænkning den 20. november, så fremhævede hr. Hilmar Baunsgaard sin betingelse for at stemme for dette lovforslag; det er allerede blevet citeret, jeg skal tillade mig at gencitere det. Han sagde, at man ville stemme for forslaget ud fra en forventning om, at de af statsministeren bebudede indgreb over for de direkte prismæssige virkninger af devalueringen vil blive gennemført så hurtigt, at virkningerne ikke tidsmæssigt forskydes i forhold til det nuværende forslag — de af statsministeren bebudede indgreb, sagde hr. Hilmar Baunsgaard. Ja, det er jo netop de to indgreb, vi har til tredje behandling her i dag. For det stod da helt klart for de radikale som for alle andre — og hr. Hilmar Baunsgaard har selv fremhævet det her fra denne talerstol — at disse to lovforslag er et tvillingepar, de udgør en helhed. Engangsskatten skulle sikre, at det ikke alene var lønmodtagerne, der kom til at bære byrderne, hvad hr. Hilmar Baunsgaard jo også tidligere har fundet rimeligt. Den 20. november var dette en afgørende forudsætning for, at de radikale ville medvirke. I dag er forudsætningen opfyldt, men de vil ikke medvirke.

Hr. Hilmar Baunsgaard har rettet en særlig kritik mod engangsskatten og bl. a. peget på, at den også omfatter de erhvervsdrivende, som er underkastet avancestop. Må jeg minde hr. Hilmar Baunsgaard om, at han har en fortid. Må jeg minde hr. Hilmar Baunsgaard om, at han engang har været medlem af en socialdemokratisk-radikal regering og i 1963 på samme tid var med til at gennemføre, ikke en avancestoplov, men en prisstoplov og samtidig en bunden opsparing, en bunden opsparing, som naturligvis også ramte erhvervslivet. I øvrigt kan jeg gøre opmærksom på, at den avancestoplov, vi her har vedtaget, jo kun gælder til 1. juli; den er altså udløbet, når engangsskatten skal betales.

Lad mig slå fast, at den engelske devaluering i alle tilfælde, uanset hvilken politik vi ville vælge, nødvendiggjorde en stramning af dansk økonomisk politik. Den engelske devaluering medfører en forringelse af vort bytteforhold, som i alle tilfælde skal betales. Selv om vi ikke havde devalueret, havde en finanspolitisk stramning været en nødvendighed. Jeg tror, at ikke-devalueringssituationen ville have nødvendiggjort en endnu større skatteudskrivning end den, der nu er tale om.

Vi kunne selvfølgelig have overvejet den mulighed at klare problemerne ved udskrivning af en almindelig skat, som så skulle have givet et væsentlig større provenu end

[Statsministeren.]

den engangsskat, der nu er foreslået. Der er vel ingen, der kan være i tvivl om, at alle befolkningsgrupper i så fald ville være kommet til at betale denne skat, altså også de erhvervsdrivende og personer, som enten ingen indkomststigning har eller har en indkomststigning, der ligger under gennemsnittet. Og jeg må igen spørge hr. Hilmar Baunsgaard: ligger det inden for hr. Hilmar Baunsgaards erindring, at han tidligere har været med til at gennemføre den slags ting uden at lave undtagelser for erhvervsdrivende, der måtte have haft en indkomstudvikling, der lå under den gennemsnitsmæssige stigning? Jeg tror, at hr. Hilmar Baunsgaard vil erindre, at det har han medvirket til.

Jeg har svært ved at se, at vi principielt kan ændre noget i det, vi har foreslået. Vi kan ikke ændre det. Vi siger: lønmodtagerne betaler deres andel ved at give afkald på en dyrtidsportion, som de overenskomstmæssigt har ret til, eller som de, hvis de er tjenestemænd, lovgivningsmæssigt har ret til. Det giver for dem en begrænsning i deres forbrug. De, der ikke er lønmodtagere, må tage en tilsvarende begrænsning i deres forbrug gennem en opkrævning af en engangsskat. Men det er da givet, at dette sagligt er det rigtige. Ved at opsplitte de ofre, der skal ydes, på denne måde undgår vi en stigning i omkostningsniveauet for de erhvervsdrivende. Ved at spalte byrdefordelingen op på den måde begår vi ikke nogen uret mod de erhvervsdrivende, vi hjælper dem tværtimod ved at gøre deres konkurrencemæssige evne over for varer fra udlandet bedre, end den ellers ville have været.

Jeg ved godt, at man i de — ja, det må man vel ikke sige — valgtaler, vi har hørt her i dag ... (*Ninn-Hansen:* Dette var den første!). Ja, det var vist den første, ikke? Ja, jeg har tilstrækkelig sans for humor til at høre hr. Ninn-Hansens bemærkning. Jeg synes, den var velplaceret. Jeg ved godt, at oppositionspartierne vil søge at fremstille den af skiftende socialdemokratiske regeringer førte politik som noget, der ikke har givet et positivt resultat. Det er jo givet, at disse partier vil komme ud i store vanskeligheder, når de skal prøve at dokumentere disse påstande. Lad os bare tage de 5 år fra 1961 til 1965; så er produktionen her i landet steget med 24 pct. eller med næsten 4½ pct. om året. Det er også efter vesteuropæisk målestok en meget betydelig stigningstakt i den danske økonomi. Inden for industrien har fremgangen været endnu stærkere. I de 5 år, jeg nævnede, er den producerede mængde steget endnu stærkere, nemlig med ca. 35 pct. eller med 6 pct. om året. Der har været en rivende fremgang i industrieksporten; i de samme fem år er værdien af industrieksporten steget med 86 pct. Det er værd at bemærke, at industrien eksporterer en stadig voksende andel af sin samlede produktionsværdi; i 1965 var det 25,8 pct. mod kun 21,6 pct. i 1961. Det tyder på, at dansk industri er særdeles konkurrencedygtig, og denne velstandsstigning er blevet vel udnyttet. Der er kommet gang i boligbyggeriet som ingen sinde før. Ved udgangen af 1956 havde vi 23.000 lejligheder under opførelse; i 1961 var tallet steget til 34.000, og ved udgangen af 1966 havde vi næsten 57.000 lejligheder under opførelse. Indsatsen på undervisningsområdet er i de fem år forøget med ca. 60 pct., målt i faste priser. Der er sket en vældig indsats i forsorgen for pensionisterne. Fra 1961-62 til 1966-67 er realværdien af udgifterne til folke- og invalidepension steget med over 50 pct. Realtimelønnen er steget med 23 pct. eller med mere end 4 pct. om året.

Hertil kommer som det måske allervæsentligste, at vi har nået at fastholde den fulde beskæftigelse. I 1956 havde vi en ledighed på 11 pct., i 1961 var vi nået ned på 4 pct., men i treåret 1964-66 har vi fastholdt en ledighedsprocent i gennemsnit på 2,6 pct. Der har i efteråret været tendenser til stigning i ledigheden, men regeringen fremlagde resolut sit 13 punkts program for at styrke erhvervslivet og fremme beskæftigelsen. Lige så resolut handlede vi, da den engelske devaluering skabte en ny trussel mod erhvervslivet og beskæftigelsen.

Det er for os afgørende af få denne linje videreført. Den fulde beskæftigelse er for regeringen og socialdemokratiet et vigtigt selvstændigt mål, men samtidig ønsker vi at bane vejen for løsningen af en række andre centrale opgaver, som netop kun kan løses, hvis den hidtidige linje videreføres.

Vi ønsker en fortsat udbygning af pen-

[Statsministeren.]
sionerne til de ældre og invaliderne gennem en almindelig tillægspension, som også gradvis skal give en meget klækkelig forhøjelse til de nuværende folkepensionister. Arbejdsløshedsforsikringen skal udbygges til en virkelig erstatning for tabt arbejdsfortjeneste. Vi stod midt i gennemførelsen af den store skattereform, som skulle give os kildeskatten om et år. Bevirker denne situation, at denne reform forsinkes, falder ansvaret på de medlemmer af SF, som bringer regeringen til fald, men det er vor faste beslutning at føre denne sag igennem. Der skal gennemføres en jordlovgivning, som kan bremse de store prisstigninger og fjerne de urimelige kapitalgevinster på byggegrunde. De fem SFeres aktion vil vel desværre også sinke dette arbejde, men problemerne skal løses.

Devalueringen og de forslag, vi behandler i dag, er forslag til en saglig, stærk og effektiv indsats for at klare de opgaver, det danske samfund er stillet over for. Hvis et flertal i folketinget ikke vil være med til at gøre denne indsats, må vi lade vælgerne fælde dommen.

(Kort bemærkning).

Hilmar Baunsgaard: For at diskussionen ikke skal komme til at gå videre på et galt grundlag, vil jeg gerne nu sige til statsministeren, der mente, at jeg skulle have sagt, at forhandlingerne mellem socialdemokratiet og SF ikke tålte dagens lys, at sådan har jeg ikke udtalt mig. Jeg har end ikke været inde på, om de ved en eventuel opklaring kunne tåle dagens lys, men statsministeren og jeg må jo i hvert fald være enige om, at de først nu har set dagens lys.

I øvrigt er jeg selvfølgelig nødt til at gemme mine bemærkninger til statsministeren, til jeg skal have ordet i ordførernes rækkefølge, men én ting må jeg sige, også for at debatten ikke skal komme til at gå videre på et skævt grundlag: hvorfor drager statsministeren nu ind som en argumentation imod mig, at vi tidligere har indført bundne opsparinger, når statsministeren ved, at vores argumentation i dag går på, at vi vil ikke være med til i skattelovgivningen at sætte skel efter erhvervsgrupper, men alene efter økonomiske indtægtsgrupper? Og den regel fulgte vi, så længe det radikale venstre var med i regeringen. Det anskueliggør måske også, hvad det er for en forskel, der består mellem dengang og nu.

Finansministeren *(Grünbaum)*: Ja, jeg vil gerne gøre nogle bemærkninger til de enkelte ordførere for partierne.

Først til hr. Henry Christensen, som jo mente, at regeringen hverken havde evner eller mod eller saglighed og desuden førte klassepolitik. Det var jo stærke ting på én gang at anføre imod de to forslag, som vi har til behandling her i dag. Vi har altså ikke mod nok, siger man, i en situation, hvor det da er helt åbenbart, at det, der sker nu, er, at en socialdemokratisk regering prøver på ikke at føre klassepolitik, ikke at føre ensidig politik, men at fremlægge et program til en kortsigtet, kan man sige, en kort politik, en politik, der skal klare devalueringsproblemerne inden for den nærmeste årrække på en sådan måde, at der er en rimelig balance i dette. Og det er altså det, forslagene går ud på, og som vi vel nu skal diskutere ikke blot her i dag, men også i den kommende tid rundt omkring.

Jeg mener, det er helt forkert at sige, at det, vi er kommet med her, det er klassepolitik; men det er jo interessant, at dette bliver sagt fra borgerlig side, samtidig med at man fra SFs venstrefløj angriber os lige så skarpt for, at det, vi kommer med her, er noget, der angriber lønmodtagerne i deres velerhvervede rettigheder, deres overenskomstmæssige rettigheder, det er et angreb på arbejderne. Ja, så kan man jo sige, at den borgerlige front og SFs venstrefløj her går arm i arm med forskellig motivering.

Vi mener i hvert fald, at den politik, vi her fremlægger, for mit vedkommende altså engangsskatteforslaget, er vel afbalanceret, netop det modsatte af klassepolitik, helt på linje med den politiske linje, der altid har præget socialdemokratiet fra Staunings tid og før hans tid: at vi skal finde en rimelig balance i de økonomiske love, der skal gennemføres.

Nu siger man, at engangsskatten — og det er sagt ikke blot af hr. Henry Christensen, men også af andre af de ærede ordførere — virker ikke retfærdig, den virker ikke ens i

[Finansministeren.]

forhold til indtægterne. Det forstår jeg ikke. Jeg tror, jeg spurgte sidst ved andenbehandlingen, spurgte hr. Henry Christensen, spurgte hr. Hilmar Baunsgaard og spurgte hr. Poul Møller: hvordan ville man fra borgerlig side udforme en skattelov? Og det har statsministeren her for et øjeblik siden jo også spurgt om. Hvordan vil man fra disse partiers side udforme en skattelov, som kommer til at virke anderledes? Det har vi ikke fået noget at vide om. Vi har taget skalaindtægten som grundlag for skatteudskrivning, og man har ikke kunnet føre noget som helst bevis for, at en sådan skattepolitik vender den tunge ende nedad eller virker uretfærdigt over for de mindre indtægter. Jeg lagde da godt mærke til, at hr. Hilmar Baunsgaard f. eks. sagde, at den engangsskat, vi kommer med her, er en lov, der rammer alle erhvervsdrivende, store som små. Ja vel, det skal den vel også, den skal vel også ramme store som små, for så vidt de har en indkomst; men det, som er det karakteristiske ved det lovforslag, regeringen her har fremsat, er jo netop, at loven ikke rammer de små så meget som de store, fordi vi tager skalaindkomsten, hvor vi har de 10.000 kr.s skattefri bundfradrag plus en række andre fradrag.

Hr. Henry Christensen nævnte forleden erhvervsdrivende med indtægter på 15.000-20.000-25.000 kr. Ja, hvad skal disse erhvervsdrivende betale efter denne engangsskattelov? Jeg tror, det er rigtigt at nævne det her, fordi det jo trods alt er det, som befolkningen har krav på at få at vide: hvad er det, vi taler om herinde? Når man hører disse udtryk om klassepolitik, uretfærdighed og urimeligheder — hvad er det så, vi taler om? Hvad er talstørrelsen? Vi ved, at lønmodtagerne, når de afgiver en dyrtidsportion inden for LO, afgiver et beløb på årsbasis på 440 kr. Vi ved, at tjenestemændene skal afgive en dyrtidsportion på 2½ pct., og det kan jo blive et temmelig stort beløb for de højerelønnede tjenestemænd. Og hvad skal så de selvstændige erhvervsdrivende afgive? Ja, hvis vi tager de tal, der blev nævnt, de 15.000-25.000 kr., så er det jo sådan, at der er et bundfradrag på 10.000 kr., og der er jo adskillige andre fradrag, som man selv foretager på sin selvangivelse, inden man når frem til den skattepligtige indtægt. Og det vil jo i virkeligheden sige, at man af denne indtægt på 15.000 kr. i ekstraskat skal betale 150 kr., 150 kr., stillet over for LO-dyrtidstillægget på 440 kr. Hvad skal man betale i ekstraskat, hvis man har en indtægt på 20.000 kr.? Jeg ser endda helt bort fra de fradrag, man selv har foretaget på selvangivelsen, og tager den skattepligtige indtægt: man skal betale ca. 250 kr., altså ca. 250 kr. for en selvstændig med en indtægt på 20.000 kr. over for LO-lønmodtagerens 440 kr. Ja, går vi op til en indtægt på 100.000 kr., så skal man, hvis man er selvstændig erhvervsdrivende, betale 2.400 kr., når man har foretaget de fradrag, man har ret til. Men det vil sige, at man skal helt op på en indtægt på 100.000 kr. for at nå det beløb, som tjenestemændene i de høje stillinger skal afgive med deres 2½ pct. i dyrtidstillæg.

Det er altså rigtigt, at den engangsskat, vi her har foreslået, har en vis slagside; det skal jeg erkende, og det sagde jeg allerede ved første behandling. Den har nemlig slagside i modsat retning af den, man hævder fra borgerlig side. Men det kan forsvares derved, at man kan sige: for lønmodtagernes vedkommende er det et dyrtidstillæg, man ikke får, det er ikke en skat, man skal aflevere. Alligevel synes jeg, at det er uberettiget, helt uberettiget og helt urimeligt, når man på denne baggrund med disse kendsgerninger vil sige til befolkningen i dag, at de forslag, vi har fremlagt, er urimelige, og at der ikke er balance i dem.

Vi har erkendt i regeringen, at der er en vis ubalance, hvis man kan sige det; de lavere lønnede lønmodtagergrupper kommer faktisk i forhold til de selvstændige erhvervsdrivende til at yde for meget ved at afgive et dyrtidstillæg, og derfor vil vi gennemføre, hvis vi får lov til det, en skattelettelse på 150 kr. op til en vis indtægt — vi har foreløbig regnet med 18.000 kr. i indtægt — sådan at der opnås noget mere balance i foretagendet.

Hr. Poul Møller nævnte nogle tal, som jeg heller ikke synes skal køre videre uden at blive rettet. Hr. Poul Møller sagde, at disse frygtelige skatter, regeringen nu kom med, skulle jo lægges oven i nogle andre skatter, som var lige så frygtelige eller endnu værre, og at med en skalaindkomst på 30.000 kr. skulle man nu betale 60 pct. i skat. Jeg ved

[Finansministeren.]
ikke, hvor hr. Poul Møller har disse tal fra. Efter det forslag til udskrivningslov, jeg har fremsat her i folketinget, skal man betale 30 pct. i skat, når man kommer op over de 30.000 kr. . . . (*Poul Møller:* Skalaindkomst?). Skalaindkomst, ja. Man skal helt op over 70.000 kr., før man skal svare 40 pct. Og først over 70.000 kr. kommer man af med 45 pct. Der er jo et stykke vej til de 60 pct. Det er altså ikke rimeligt at give befolkningen det indtryk, at nu skal den ikke alene betale ekstraskat, men det skal lægges oven i en skatteplyndringsskala, som regeringen har fremlagt.

Jeg vil kun give én enkelt oplysning yderligere vedrørende skatterne: at hvis man tager en indtægt før skattefradrag — her er det altså ikke skalaindkomst, men indtægten før skattefradrag — på ca. 30.000 kr., en indtægt, der vel er meget typisk, så vil man komme til at betale 25,4 pct. i skat i gennemsnit, og det er både statsskat, kommuneskatter og de andre, imod nu 28,5 pct., altså 3 pct. mere efter de regler, der gjaldt, inden vi gennemførte vores skattereform.

Hr. Poul Møller var også en del inde på personalet. Jeg beder undskylde, at vi skal trætte nu med den slags trivialiteter, men det er trods alt vigtige ting. Udvidelsen skulle halveres; vi kan måske få lejlighed til at se, hvis regeringen skulle skifte over på borgerlige hænder, om man kan gennemføre en halvering af udvidelsen i personalet. Men jeg vil da gerne sige, som jeg allerede sagde det i går under finanslovdebatten, at det jo ikke er kontorpersonale, staten udvider med. Jeg kan nævne — det gjorde jeg ikke i går, derfor vil jeg gerne gøre det her i dag — at alene inden for undervisningsområdet drejer det sig om ca. 1.200 personer af de godt 4.000, der er tale om at udvide med. Det er da vel ikke de konservatives mening, at vi nu skal føre en sådan politik, at vi ikke skal ansætte de lærerkræfter, som er nødvendige for at udnytte den kapacitet, som vi i øvrigt tilsigter med vores skoleudbygning osv.? Situationen er da nærmest den omvendte: at vi ikke kan få de lærere, de lærerkræfter og de forskere osv., som vi gerne vil have.

Lad mig så nævne et andet område, som jeg ved interesserer hr. Poul Møller og i hvert fald fru Lis Møller. Det er det sociale område — socialministeriet, familieministeriet. Af den personaleudvidelse, der er tale om, er der alene 2.200 inden for dette område. Det drejer sig om personale til børne- og ungdomsforsorg; det drejer sig om mødrehjælpen, det drejer sig om åndssvageforsorgen, det drejer sig om revalideringsarbejdet, altså alt sammen et omsorgs- og forsorgsarbejde, som kræver et øget personale, og som simpelt hen ikke kan udføres uden dette øgede personale.

Ja, jeg skal ikke gå dybere ind i disse talmæssige betragtninger og oplysninger, men jeg mener, det er noget meget væsentligt. Man kan ikke fra konservativ side, synes jeg, føre en propaganda, som jo nærmest går i retning af, at regeringen forsømmer de sociale områder — og det har vi da set lidt om i TV en gang imellem, det påstås, at vi forsømmer udbygningen af de sociale områder — og så samtidig stå, som hr. Poul Møller gør det her, og angribe regeringen for at forsøge på at opfylde de ønsker, der er i befolkningen om, at man løser netop opgaverne på det undervisningsmæssige område og på det sociale område.

Jeg vil til hr. Hilmar Baunsgaard kun sige dette, at mine bemærkninger før om skalaindkomsten også er rettet til ham, når han siger, at, som jeg citerede det, den lovgivning, vi foreslår, rammer alle, store som små. Det er rigtigt, men den rammer dem altså på en rigtig måde. Det gælder også selvpensionisterne. Der er ingen mening i at fremstille det sådan, at nu skal vi på jagt efter selvpensionisterne. Også selvpensionisterne ville jo blive berørt ved f. eks. hr. Hilmar Baunsgaards forhøjelse af udskrivningsskalaen, som han talte om, præcis på samme måde som her. Og vi har netop i folketinget gennemført en yderligere lettelse for selvpensionisterne; det var hr. Henry Christensen, der foreslog det, og vi tilsluttede os det, og det kom igennem i udvalget; vi har netop gennemført et yderligere nedslag for renteindtægterne. Derfor er det ikke rigtigt at fremstille det sådan, at nu skal der ske et særligt angreb på selvpensionisterne. Nej, der er en rimelig balance i de forslag, vi har bragt frem, hvis man altså overhovedet vil gå den vej — det er naturligvis et spørgsmål.

Hr. Niels Westerby talte om — og statsministeren var lidt inde på det — at de selv-

[Finansministeren.]

stændige skulle have skatterne tilbage igen, hvis deres indtægt ikke var steget lige så meget som den gennemsnitlige lønindtægt. Her vil jeg gerne stille et spørgsmål til hr. Niels Westerby. Hvad så med de lønmodtagere, hvis løn ikke er steget lige så meget som gennemsnitslønnen? Det er da klart, at når man har en gennemsnitlig stigning, så har man nogle over, og man har da også mange under — og formentlig flest under. Skal de så have tilbagebetaling af dyrtidstillægget?

Og så endelig til sidst til dem, der har talt fra SFs venstrefløj. Hr. Sigsgaard sagde, at det, vi havde fremlagt, var traditionel borgerlig politik. Jeg synes, det er en fundamental fejltagelse, hr. Sigsgaard her begår. Jeg vil da lige indskyde, at det er da i hvert fald ikke traditionel LO-politik, der her bliver ført, tværtimod. LO har taget et dristigt skridt og indset, at det kunne være rimeligt at gå denne vej, hvis det blev kombineret med et forslag, som gav en rimelig balance over for andre grupper i befolkningen. Det er ikke min opgave her i dag at tale om lønpolitikken, men det har været min opgave som finansminister at finde balancen via skattevejen, og det mener jeg også vi har gjort. Og derfor er det ikke rimeligt, når hr. Sigsgaard og venstrefløjen i SF nu prøver på at fremstille dette som en traditionel borgerlig politik. Det er rigtigt, at man fra borgerlig side i mange år har haft sådanne tanker, men vi andre har jo også haft dem. Må jeg minde om, at jeg i 1946 skrev en bog om pristal og lønninger, hvor jeg, vistnok som den første her i landet, gik ind for, at vi ikke skulle hænge fast i pristalsreguleringen, at det ikke var arbejderbevægelsens opgave at føre en økonomisk politik, som ikke gav lønmodtagerne den virkelige fremgang, men kun i mange tilfælde en nominel lønfremgang. Det er ikke sådan, at vi inden for dansk fagbevægelse ikke kender disse tanker og ikke har arbejdet med dem. Det har man gjort i mange, mange år, og det er kun glædeligt, at LO nu er kommet frem dertil, hvor de siger: lad os se lidt utraditionelt på tingene og finde ud af en vej, der er bedre. Og hvad ser vi så i SFs venstrefløj? Vi ser en helt traditionel venstrefløjspolitik, helt traditionel. Der er intet kommet fra SFs venstrefløj, som peger fremad mod en større politik, mod reformer, mod det, man kan kalde for en virkelig socialistisk politik; det har vi ikke hørt noget som helst om, det er rent traditionel politik — jeg var lige ved at sige: det er ren murerpolitik. Hvad er det for grupper, man har ført frem? Ja, det er de københavnske murere, og det er de københavnske dagbladstypografer — jeg ved også, at Typografforbundet som helhed har protesteret. Det er de to højestlønnede grupper i dette land inden for lønmodtagerne, og det gør man, samtidig med at man siger, at det, man vil forsvare, er de lavtlønnede, det er de svagest stillede, der skal forsvares.

Det er beklageligt, at SFs venstrefløj ikke har kunnet leve op til den store opgave, som vi nu stod over for at skulle løse, i en situation, hvor vi var nødt til at føre en økonomisk politik, som ikke kunne andet end give vore egne — hvis man kan sige det, og det kan jeg altså sige her nu og mener det også — visse byrder, og bryde med deres politik, deres traditionelle politik. Det er beklageligt, at så skulle vi ikke være store nok til at slutte op om det i håbet om, at man så inden for det flertal, som S og SF har i dag, efter en konsolideringsperiode kunne føre en anden politik med lidt længere linjer, på linje med det, statsministeren gav udtryk for, da han redegjorde for den aftale, der var truffet og kunne være blevet til en reel aftale, hvis dette her havde holdt. Det er det, vi har brug for: en politik med lidt større linjer, der kan forandre det danske samfund i den retning, vi ønsker det. Og det er alt det, som SFs venstrefløj siger farvel til i dag, mens man faktisk gnider sig i hænderne i højre side af denne sal. Det er den politik, SFs venstrefløj nu forhindrer bliver gennemført. Jeg tænker ikke her på en voldsom omvæltning i det danske samfund, slet ikke; det er

[Finansministeren.]
der heller ikke tradition for i socialdemokratiet, og det ville slet ikke kunne gennemføres, men alligevel en god, folkelig reform, der kunne have været ført igennem af S og SF, hvis man kunne have set en lille smule ud over sin egen næsetip og ikke var så forelsket i nogle tilfældige ideer, man fik, og som man syntes skulle med ind i billedet, bare for dog at have noget, skønt hele den danske arbejderbevægelse, det, man i gammeldags socialistsprog kaldte masseorganisationerne — som man vel ville have sagt for 30 år siden i det leninistiske sprog — alle slutter op omkring den politik, som regeringen prøver på at få igennem. Hvem står så på barrikaden og prøver på at være modig? Det gør så nogle få folk inden for SFs venstrefløj.

Jeg beklager, at den politik, hr. Aksel Larsen har stået for, ikke har kunnet gennemføres, og at vi i dag ser SFs venstrefløj arm i arm med de konservative.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Ja, jeg tager kun ordet, fordi finansministeren har gjort sig skyldig i en fejltagelse, da han hævdede, at jeg havde gjort mig skyldig i en fejltagelse vedrørende beskatningsprocenterne i fremtiden. Jeg står her med finansministerens eget lovforslag i hånden, og deraf fremgår det, at skalaindkomster over 30.000 kr. for indkomstandele mellem 30.000 kr. og 70.000 kr. bliver beskattet med 40 pct. Hertil kommer folkepensionsbidraget med 3 pct., ekstraskatten med 3 pct., det er 46 pct., og som jeg har sagt både ved første og anden behandling: hertil en kommuneskat, som formentlig vil ligge et sted imellem 14 og 20 pct., alt efter om man bor i en rig kommune eller i en fattig kommune; det vil sige, at man kommer op over de 60 pct. for det, man tjener over 30.000 kr., og det kan finansministeren vist ikke bestride.

Så sagde finansministeren noget om vores sparebestræbelser og om nyansættelserne. Dér vil jeg gerne sige til ham, at vi slap altså heller ikke denne gang — og sådan skal valgkampen vel være — for at få de sociale områder og undervisningsområdet med. Da man sagde: staten budgetterer en personaleudvidelse på 5.000, da sagde vi: kan vi ikke nøjes med det halve? Jeg kan nævne nogle eksempler. Behøver Danmarks radio i det kommende finansår at få 93 nyansatte? Behøver Grønlands tekniske organisation at stige fra et personale på 448 til 715? Behøver statens byggeforskningsinstitut at stige personalemæssigt fra 104 til 142? Forstår man ikke, at hvis man ikke prøver på at standse disse vækster fra institution til institution, ja, så er det, at vi ikke kan få nogen dæmpning af efterspørgselspresset rundt omkring i landet, så er det, at det udelukkende er de private borgere, der igennem en skat, der kommer over 60 pct. for mellemindtægter, kommer til at betale det. Det er urimeligheden, og det er det, der lammer initiativet, og det er det, der vil være meget farligere for beskæftigelsen end alt andet.

Finansministeren *(Grünbaum)*: Jeg er da ikke uenig med hr. Poul Møller i, at der skal spares og vi skal holde igen; det er jo også det, vi har forsøgt på, når vi nedskar de forskellige ministeriers ønsker med 500 mill. kr. Det er da indlysende, at det må gøres, og jeg vil da heller ikke sige, at man ikke kan foretage begrænsninger; men man skal alligevel være lidt varsom med at slynge ud, at man kan nøjes med halvdelen, man kan nøjes med den halve personaleudvidelse. Det kan man altså ikke, det er umuligt; men jeg vil da ikke — nu bliver der nævnt nogle konkrete eksempler — sige, at man ikke skulle kunne spare på nogle af de nævnte områder, men det er ikke det samme, som at man kan sige: vi kan nøjes med halvdelen. Det kan man altså ikke, hvis man vil opfylde de løfter, man selv har givet befolkningen fra konservativ side på hele det sociale område, på hele velfærdsområdet, de gamle, plejehjemmene osv., det kan simpelt hen ikke lade sig gøre.

Jeg må erkende, at jeg begik en fejltagelse, da jeg sagde skalaindkomsten. Når jeg sagde skalaindkomsten, var det for så vidt i gammeldags forstand, altså den, vi har nu, hvor de 10.000 kr., bundfradraget, er med i selve skalaen. Jeg ved ikke, om hr. Poul Møller er opmærksom på det; det er jo lidt urimeligt, i hvert fald for dem, der hører på det, befolkningen og dem, der ikke er helt inde i skattetallene, at man

[Finansministeren.]
opgiver skalaindkomsten efter det nye system, idet der jo her er et bundfradrag på 10.000 kr., sådan at når hr. Poul Møller taler om en skalaindkomst på 30.000 kr., er det i virkeligheden det, vi i dag kalder for en skalaindkomst på 40.000 kr. Dertil kommer så de fradrag, som folk kan foretage på selvangivelsen, sådan at det, som hr. Poul Møller taler om, vel snarere svarer til en indtægt på, skal vi sige 46.000-47.000 kr. Det, jeg talte om, var altså en indtægt på, med de 30 pct., 30.000 kr., men med et bundfradrag på 10.000 kr.

Vivike: Jeg har en ubetinget agtelse for de kammerater i socialistisk folkeparti, som vil holde den røde fane højt. Jeg mener, den skal holdes højt, men jeg mener også, at den røde fane skal køres fremad, og for at man kan gøre det, behøver man magt. Så behøver man magt, og magt vil sige indflydelse i et dansk parlament, det vil sige et flertal for dem, der følges under den røde fane i dette folketing.

Kronen er, enten jeg synes om det eller ej, nedskåret, og så skal problemerne klares, og nu står vi over for et valg, et bittert valg imellem, om arbejderne skal miste en dyrtidsportion, eller — måske — om de skal miste det flertal i folketinget, som trods alt fylker sig under den røde fane.

For mig er spørgsmålet: hvad er dyrest for arbejderne i Danmark? Der er, det skal jeg indrømme, grænser for min tillid til flertallet, til samarbejdet, grænser for min tillid til socialdemokratiet, men

„ej skal man slukke den rygende tande,
ej heller knække det knuste rør."

Jeg har tålmodighed, jeg er hærdet. Jeg tror, at vi kan få noget ud af dette flertal. Der skal slæbes for det, det ved jeg; men jeg vil hellere have, at det bevares, selv om dyrtidsportionen går sig en tur — for det gør den jo simpelt hen — end jeg vil løbe risikoen for ved et valg at få et borgerligt flertal. Den risiko er der. Og hvis det sker, vil regningerne blive skrevet ud, og de bliver ikke sendt til aktionærerne, ikke til arbejdsgiverne, ikke til grundspekulanterne. De bliver sendt til Danmarks arbejdere.

Af to onder vælger jeg det mindste. Det er min overbevisning, at det er rigtigt at stemme for regeringens forslag.

Poul Hartling: Både den højtærede statsminister og det ærede medlem hr. Per Hækkerup har energisk spurgt om venstres stilling, ikke just til de to lovforslag, som her behandles, men til den devaluering, som fandt sted den 18.-19. november 1967. Venstres stilling hertil fremgik klart af ordførerens tale i tinget den 20. november, og jeg sagde det også i en diskussion, som jeg havde i fjernsynet med statsministeren den 22. november. Men det ser ud til, at de ærede socialdemokrater ikke har fattet denne tale, eller også stiller de sig med vilje spørgende an, fordi de åbenbart har brug for det i deres agitation. De har fået svar, men lader, som om de ikke har fået svar. Men da de nu spørger så ivrigt, vil jeg gerne svare én gang til. Prøv så at høre efter. Jeg har lyst til at dele mit svar i 3 punkter, for så kan det måske bedre gå ind.

For det første: devalueringen var regeringens beslutning. Vi blev ikke spurgt, og lad det nu stå ganske klart fast, at lørdag den 18. november kl. 22^{30} meddelte statsministeren over radio og TV og til pressen, at Storbritannien havde devalueret, og at Danmark ville følge efter. Dermed var den beslutning taget og kundgjort for indland og udland. Statsministeren har jo for øvrigt selv bekræftet det ganske klart her i dag, men føjede noget til, der måske kunne forvirre. Altså, selve devalueringen var regeringens beslutning. Den var ikke drøftet med os, og beslutningen blev truffet, før der overhovedet var indkaldt, førend partilederne overhovedet mødtes herinde om søndagen.

For det andet: Danmarks økonomiske problemer begyndte ikke den dag, Storbritannien devaluerede. De var der i forvejen. Da regeringen traf denne beslutning, skyldtes det den økonomiske situation, vi stod i. Statsministeren siger, at det skete udelukkende — udelukkende — på grund af den britiske devaluering. Nej, det skete på grund af den britiske devaluering og på grund af den økonomiske situation, vi stod i. De tre lande, som har haft de største prisstigninger i Vesteuropa, er Spanien og Island og Danmark, og det var akkurat de tre lande, som måtte følge England mere eller mindre på vej i devalueringen. Hvis vi havde haft en anden markedsmæssig

[Poul Hartling.]
eller en anden økonomisk situation, havde vi ikke været tvunget til dette indgreb, sådan som de fleste lande, f. eks. Norge, ikke var tvunget til det.

For det tredje: selve devalueringsprocenten er ikke afgørende for den økonomiske situation. Om 7,9 er det rigtige, ja, det afhænger foruden af, hvad der gik forud, altså foruden af den situation, vi stod i, også i høj grad af, hvilke foranstaltninger der følger efter kronenedskæringen.

Man siger: hvis nu venstre i de økonomiske vanskeligheder, som landet stod i, havde fået overdraget regeringsmagt, ville venstre så have devalueret? Ja, vi har klart sagt, at det vil vi ikke afvise. Og med hvilken procent? Vi har sagt, at det kan man ikke besvare isoleret. Økonomisk politik er en helhed; der hænger meget sammen med en sådan beslutning, og om selve devalueringen, større eller mindre, skal blive til skade eller til gavn for økonomien, afhænger af denne sammenhæng. Regeringen har ikke noget øjeblik, hverken den søndag aften, hvor vi fik beslutningen at vide, eller siden hen i debatten på nogen måde kunnet forklare os, at netop 7,9 pct. er det rigtige. Den har aldrig dokumenteret det med noget materiale. Den meddelte søndag aften, at den efter forhandling med SF havde bestemt sig til 7,9.

Om denne procent er den rigtige, afhænger af den lovgivning, der skal følge efter, men jeg svarer igen, som vi også gjorde det i tinget her mandagen efter devalueringen, at vi afviser ikke devalueringen i sig selv, og at vi i den samme situation nok også havde valgt en procent omkring 7 eller 8. Ingen — heller ikke hr. Per Hækkerup — vil kunne sige med nogen sikkerhed, om 6,5 eller 7,1 eller 7,9 eller et andet tal er det helt rigtige. Det er, som om regeringen ønsker, at vi skal angribe dem på det punkt; det kan vi ikke tjene dem i; men vi angriber dem for den politik, der førte frem imod devalueringen, og også for den, som følger efter.

Det centrale i dag er jo netop et par led i den økonomiske politik. Det er det, som debatteres her. Vi har vendt os imod regeringens forslag, fordi vi finder dem utilstrækkelige og urimelige. Og hvad vil I sætte i stedet, spørger man igen. Venstres ordfører har peget på en alternativ politik, men hr. Per Hækkerup er også døv på det øre, når det passer ham. En indkomstpolitik, en erhvervspolitik, en opsparings- og planlægningspolitik er nævnt og beskrevet; jeg skal ikke gentage det. Ikke mindst må man også gøre sig klart, at det bliver nødvendigt at bremse stigningen i statsudgifterne. Også det er blevet fremlagt og drøftet. Den bedste lønmodtagerpolitik er en økonomisk politik, der sikrer fremgang og balance. En sådan politik er den eneste, der kan fastholde og forbedre også lønmodtagernes levefod.

Nu appellerer hr. Per Hækkerup så gribende til os om dog at stemme for regeringens forslag. Men man skal lægge mærke til, at det gør han, alene fordi det stillads, han står på, er ved at bryde sammen under ham. Når SF ikke kan levere de 20 nødvendige stemmer, så må han bede os andre, og han gik jo hele vejen rundt til alle partier. Men hvis SF havde haft de 20 nødvendige stemmer parat, havde tonen jo været en helt anden, som vi før har mærket det.

Man skal videre lægge mærke til, at regeringen og socialdemokratiet har villet bruge disse forslag til at tugte og kue SF med. Nu opdager de med en vis rædsel, at det går ikke efter ønske. Statsministeren siger, at vi lader hånt om saglige hensyn. Man skal lægge mærke til, at „saglig", det betyder i statsministerens mund: enig med socialdemokratiet. (*Afbrydelse af statsministeren* [J. O. Krag]: Det er klart!). Det er klart, ja. Jeg er glad over, at statsministeren giver mig ret i det. Jeg synes, man kan bruge „saglig" på en mere saglig måde.

Når vi siger nej til at stemme for disse forslag, skyldes det, dels at vi finder dem urimelige og urigtige, som det er fremstillet af ordføreren — jeg tænker her især også på ekstraskatten — dels at de ikke indgår i et hele, i en økonomisk sammenhæng, som vi kan godkende. Og endelig skyldes det, som hr. Per Hækkerup siger, at så kan vi slippe af med denne regering. Når hr. Per Hækkerup gentagne gange bruger udtrykket „slippe af med", svarer jeg, at det dækker nøje vor opfattelse. Vi mener, at denne regering styrer en forkert kurs, og det må være det først fornødne og yderst saglige at søge at slippe af med den regering, der fører en forkert kurs. Kan det ske, har vi allerede taget ét vigtigt skridt fremad. Derfor

[Poul Hartling.]

kan vi heller ikke stemme for et forslag om tillidsdagsorden til denne regering, og jeg forstår, at ikke engang statsministeren selv vil stemme for en tillidsdagsorden til sig selv.

Hvis derfor denne situation nu udløser et valg, hilser vi det velkommen, og jeg tror, at det vil blive modtaget på samme måde over hele landet. Allerede i august opfordrede jeg statsministeren til at udskrive valg, og ønsket blev fulgt op både af det konservative folkeparti og det radikale venstre. Et valg giver en mulighed for et regeringsskifte, og jeg forstår på hr. Per Hækkerup, at han er sikker på, at det går sådan.

Et valg giver os også — det vil jeg gerne sige til sidst — en mulighed for at vende tilbage til mere normale arbejdsvilkår her i folketinget. De har været unormale og uværdige i det år, der er gået, og mest i de sidste uger. Vi har set et regeringsparti, der gang på gang har måttet afbryde udvalgsmøderne for at løbe ud og forhandle med SFs højrefløj og bagefter har udsat udvalgsmøderne igen for at forhandle med SFs venstrefløj. Vi har set en regering, der har måttet sidde i venteværelset, mens dens skæbne blev afgjort i natlige hovedbestyrelsesmøder i SF.

Vi har også i dag oplevet utrolige og hidtil ukendte forhold her i tinget. Jeg tror ikke, at denne dag har været til gavn for folketingets værdighed. Den situation har regeringen bragt sig selv i, og dermed har den været med til at gøre dette folketing til en dårlig arbejdsplads. Og regeringen ville jo have fortsat dette. Hvis SF havde holdt, var det jo gået videre. Det skal man lægge mærke til. Og hvis vi andre hjalp dem igennem denne snævring, ville det jo også fortsætte. Regeringen har holdt sig til SF. Regeringen har ført de endeløse forhandlinger med SF. Regeringen har dermed bundet sin skæbne til SF. Det er derfor, den danske vælgerbefolkning har et stærkt ønske om, at alt dette får ende, sådan at der igen kan blive værdige demokratiske forhold, og sådan at der igen kan blive arbejdsforhold herinde, hvor tillid og anstændighed kan præge det politiske arbejde.

Statsministeren *(J. O. Krag)*: Jeg synes, at man må være meget taknemlig over hr. Poul Hartlings indlæg. Det skabte jo en klarhed på ét punkt, som må fremtræde helt tydeligt for alle, der følger dette møde. Det er helt klart, at hr. Poul Hartling og venstre er tilhængere af devalueringen. Der er ingen tvivl på det punkt. Man vil devalueringen. Der går en afgrund mellem venstre på den ene side og det konservative parti på den anden side; venstre vil devalueringen. Jeg synes, det er godt, det er blevet slået fast så klart, og at man har haft mod til at sige det.

Så er det jo rigtigt, som hr. Poul Hartling siger, at så opstår der spørgsmål om, hvilken procent man skal vælge. Jeg er helt enig med hr. Poul Hartling i, at der findes ingen regneautomatik, der giver os procenten. Det er en politisk beslutning, og det var derfor, vi søndagen igennem spurgte også venstre, også venstre, ja, ja, også venstre: hvilken procent skal vi devaluere med? Vi fik ikke noget svar, og vi har stadig ikke fået det.

Se, nu kunne man jo sige, som hr. Poul Hartling gør det, at når det er nødvendigt at devaluere, så skyldes det, at Danmarks økonomi var blevet dårligere, men det foreligger der jo ingen dokumentation for. Jeg skal her henvise til en tale, nationalbankdirektøren holdt den 17. november. Det var oven i købet ved landboforeningernes årsmøde, så hr. Poul Hartling har sikkert læst referatet. Nationalbankdirektør Hoffmeyer siger:

> „Vi var i 1966 og begyndelsen af 1967 bange for, at de senere års stærke stigning i pris- og omkostningsniveauet havde medført en afgørende svækkelse af konkurrenceevnen, men de seneste undersøgelser og de senere måneders udvikling i industrieksporten tyder på, at det ikke står så galt til. Trods svækkelsen i den internationale efterspørgsel er det lykkedes vor industri at bevare og i visse tilfælde forbedre positionen på eksportmarkederne."

Man har altså den højeste sagkundskabs udtryk for, at så galt stod det ikke til. Dansk konkurrenceevne var velbevaret. Vi kunne bevare og i visse tilfælde forbedre positionen på eksportmarkederne.

[Statsministeren.]

Jeg har også et andet dokument, som jeg er sikker på at hr. Poul Hartling har læst. Det kommer fra kommissionen for De europæiske Fællesskaber, der udsender en udtalelse vedrørende Danmarks og andre landes ansøgninger om medlemskab, og her siges det i kapitel 3 om økonomiske og finansielle spørgsmål:

„For Danmark, Irland og Norge har gennemførelse af hovedmålsætningen for deres økonomiske politik svarende f. eks. til målene i Romtraktatens artikler 2 og 104 indtil nu ikke medført problemer, som er væsensforskellige fra dem, de nuværende medlemslande af Fællesskabet har mødt. De nævnte tre lande har i løbet af de senere år haft økonomiske stigningstakter af samme størrelsesorden som de industrialiserede lande som helhed, og de har ikke mødt særlige betalingsbalancevanskeligheder."

Det af hr. Poul Hartling højt agtede EEC har altså denne vurdering af Danmarks økonomi. Noget svar på, hvilken devalueringsprocent venstre ville ønske, har vi derimod stadig ikke fået.

Per Hækkerup: Hr. Henry Christensen gav udtryk for, at regeringen havde vist manglende mod, og det er naturligvis noget, man kan sige. Det er noget, der er lidt vanskeligere at drøfte og diskutere, selv om jeg ser, at det sker indgående. Jeg vil dog sige, at hvis man vil se på det regeringsoplæg, der er kommet her i denne situation, så tror jeg ikke, man virkelig fra venstres side vil kunne fastholde, at her har regeringen vist manglende mod. Jeg tror heller ikke, at man vil kunne fastholde, at her har socialdemokratiet eller her har lønmodtagerorganisationerne vist manglende mod. Jeg tror, man må erkende, at det er et forsøg på at føre en konsekvent, en stærk og — om man vil — en modig økonomisk politik i den nuværende situation, og det var mig fuldstændig uforståeligt, at de borgerlige partier ikke i stedet for at søge denne situation udnyttet i en partipolitisk aktion mod regeringen slutter op om denne økonomiske politik.

Hr. Henry Christensen siger, at der gøres nu det første forsøg på at føre en indkomstpolitik. Ja vel, men nu kvæler altså venstre og de konservative det første forsøg på at føre en indkomstpolitik i Danmark. Er det virkelig klog politik af de borgerlige partier? Er det ansvarsbevidst politik? Er det modig politik? Eller er det ikke leflen for lidt billige stemninger og for lidt håb om, at der skulle være lønmodtagere, som mener, at her går alligevel socialdemokratiet og LO og de andre lønmodtagerorganisationer for modigt frem? Jeg synes nok, hr. Henry Christensen ganske godt har karakteriseret situationen ved at fastslå, at venstre, de konservative, de radikale og liberalt centrum standser det første forsøg på at føre indkomstpolitik i Danmark.

Man skal ikke tro, at den chance gentager sig, hvis vi får et valg og hr. Poul Hartling, hr. Poul Sørensen, hr. Poul Møller eller, hvad vel er mere sandsynligt, hr. Hilmar Baunsgaard bliver statsminister. Man skal ikke tro, man kan komme med den politik. Og hvad politik, hvad saglig politik har man så? Nej, det er meget kortsynet de damer og herrer opfører sig, meget kortsynet endda, og jeg forstår godt den lidt flove latter, for man ved det.

Så siger hr. Henry Christensen: det er jo arbejderpolitik, det er lønmodtagerpolitik osv., der føres. Nu har finansministeren jo i og for sig klaret den del af mit ordførersvar, men jeg vil dog alligevel gerne understrege det. Det er samfundspolitik. Det er et forsøg på at lave en nogenlunde ligevægtig byrdefordeling. Det er ikke os, der har prøvet på at lave en skæv byrdefordeling i den nuværende situation, men vi har prøvet på at lave en afbalanceret byrdefordeling. Vi siger ikke, det er fuldkomment. Jeg har ikke set ét eneste ændringsforslag fra oppositionen, der skulle være egnet til at gøre det mere velafbalanceret, og det er jo ikke, fordi jeg på nogen som helst måde vil antyde, at oppositionen ikke har haft energi eller arbejdsevne eller noget lignende til det, nej, det er, fordi man såmænd ikke har idérigdommen til det. Så enkel er den sandhed

Til hr. Poul Møller vil jeg gerne sige, at vi har naturligvis forståelse for, når hr. Poul Møller siger, at det er farligt at gribe ind over for overenskomster. Når hr. Poul Møller endvidere siger: vi har jo endda ladet os overbevise af socialdemokratiets tidligere argumentation for, at man ikke skal gøre det — ja, så er jeg næsten rørt til tårer. Hvis nu hr. Poul Møller ville lade sig over-

[Per Hækkerup.]

bevise af socialdemokratiets, af LOs, af FTFs og tjenestemandsorganisationernes argumentation for, at i denne situation er det rigtigt at gøre det, så ville det i hvert fald gavne Danmark. Om det ville gavne de konservative, ved jeg ikke. Jeg tror, at det ville på længere sigt, hvis de gjorde det.

Og så vil jeg gerne sige til hr. Poul Møller: der skal nu alligevel en god fantasi til for at finde ud af, at det er valg, vi har truet med. Nu har venstre og de konservative, såmænd i de sidste par måneder suppleret med de radikale, der ellers altid siger, at en valgperiode skal løbe ud, krævet valg; og fordi vi nu i denne situation siger: hvis dette ikke bliver vedtaget, så bliver konsekvensen et valg, siger hr. Poul Møller pludselig: nu truer regeringen og socialdemokratiet med valg. Nej, vi truer ikke med valg, selv om jeg er glad for, at hr. Poul Møller i og for sig finder sin egen partipolitiske situation sådan, at han opfatter det som en trussel, når vi siger: det bliver valg, hvis ikke dette bliver vedtaget. Men det er ikke ment som en trussel, det er ment som en klar og tydelig påpegen af den konsekvens, der ligger i, at forkaster man regeringens forslag, tager regeringen i betragtning af disse forslags betydning naturligvis konsekvensen.

Så talte hr. Poul Møller om denne forfærdelige økonomiske situation, vi havde. Ærlig talt, her er det jo ikke engang nødvendigt at argumentere imod. Det lød jo så hult; det ved jo enhver borger i Danmark, at det lød så hult. Men der er én ting, jeg gerne vil sige i denne forbindelse, fordi vi i hvert fald på det allersidste har fået et lille udtryk for, hvad konsekvenserne kunne være blevet, hvis vi havde valgt at følge en konservativ politik.

Vi har hørt bebrejdelserne for, at Danmark fulgte Storbritanniens devaluering delvis; vi har fået at vide, at det skyldes, at Danmark stod så meget desto dårligere end Norge og Sverige. Men i går måtte Sverige forhøje diskontoen med 1 pct. på grund af devalueringen, og når vi nu hører hr. Poul Møller tale om rentestigningen — og vi erkender, at renten er høj, alt for høj i Danmark — så skal man da lige vide, at havde Danmark fulgt hr. Poul Møllers forslag, så havde vi også fået en rentestigning og formentlig endda en større rentestigning, end Sverige nu har været nødt til at tage. Derfor tror jeg, det er en klog politik, regeringen har fulgt.

Dernæst vil jeg sige til hr. Poul Møller, der taler om, at nu smider vi 60 mill. kr. ud, tror jeg det var .... *(Poul Møller:* Jeg sagde ikke smider!). Nå, men så giver 60 mill. kr. ud. Sådan en lidt flot bemærkning om, at vi sådan med en flot håndbevægelse ødslede, lad mig så sige det, 60 mill. kr. til de lavtlønnede *(Poul Møller:* Det har jeg heller ikke sagt!). Ja men det var jo hr. Poul Møller, der fremhævede det sociale hensyn, og intet bevæger mennesker så meget her i landet, som når hr. Poul Møller fremhæver sociale hensyn. Vi husker, hvorledes det gik i sin tid, da det var — var det vandgrøden, det drejede sig om? Nu kommer vi og siger: ja vel, men dette synspunkt er også vort, og vi vil i forbindelse med udskrivningsloven prøve, om vi kan gennemføre en opretning af den sociale balance i de to forslag, vi har her, ved at lave et sådant særligt nedslag i skatten for de lavtlønnede lønmodtagere, som ellers ville komme til at ofre betydelig mere end tilsvarende indkomsttagere blandt de selvstændige erhvervsdrivende, og så skal vi møde en hånlig eller næsten hånlig afvisning, sådan måtte jeg opfatte det, fra hr. Poul Møllers side. Men hvis det er misforstået, glæder jeg mig til at få hr. Poul Møllers varmhjertede tilslutning.

Hr. Poul Møller siger videre: skatterne har nået bristepunktet. Der kan ikke bæres mere. Ja, ja, det er dog ikke mere end 4 uger siden, at hr. Poul Møller fra denne talerstol erklærede sig parat til at opkræve 500-600 mill. kr. mere i skat, hvis vi havde undgået — som hr. Poul Møller sagde — devalueringen. Der må da være en kant for, hvor hurtigt man kan ændre sine standpunkter.

Endelig vil jeg sige til hr. Poul Møller, der igen kører den med den manglende forhandlingsvilje fra regeringens og regeringspartiets side og i den henseende henviser til skatteloftet og nødvendigheden af at have et skatteloft, at der lå et konkret forslag og tilbud om et skatteloft, da vi i marts måned førte skatteforhandlingerne, fra regeringens og fra socialdemokratiets side. Et ganske konkret tilbud. Det blev afvist af de konservative og af de radikale. Det har man lov til at gøre, for man kan sige,

[Per Hækkerup.]

at det var ikke tilstrækkelig betryggende. Men man har ikke lov at sige, at der ikke lå noget tilbud om et skatteloft. Det er i strid med sandheden. Vi var dengang villige til at forhandle om, hvor det skulle placeres, men parterne var ikke tilstrækkelig villige til at give sig — og med parterne mener jeg på den ene side regeringen og socialdemokratiet og på den anden side de konservative og de radikale. De var ikke villige til at give sig tilstrækkeligt til, at et kompromis kunne opnås.

Og så vil jeg gerne sige lidt til hr. Hilmar Baunsgaard i fortsættelse af det, statsministeren sagde.

Når hr. Hilmar Baunsgaard siger, at forhandlingerne mellem socialdemokratiet og SF hænger sammen med den nuværende afgørelse, og når statsministeren nu har oplyst om, hvad vi nåede frem til at kunne forelægge vore respektive folketingsgrupper som et grundlag for det videre arbejde, så synes jeg, der er grund til at sige til hr. Hilmar Baunsgaard, at der blev jo ikke nogen bukser ud af det skind, og derfor kan hr. Hilmar Baunsgaard ikke med den motivering afvise at tage et medansvar for det, der nu skal ske. Hr. Hilmar Baunsgaard kunne måske op til dette tidspunkt eller op til i går have sagt: da vi ikke ved, hvad regeringen og hvad socialdemokratiet forpligter sig til i disse forhandlinger med socialistisk folkeparti, så vil vi ikke tage stilling; men nu ved hr. Hilmar Baunsgaard det, nu ved det radikale venstre, at vi ikke har sluttet nogen aftale, og derfor kan hr. Hilmar Baunsgaard ikke bruge det som motivering for ikke at ville tage — lad mig bruge det udtryk — et medansvar for en lovgivning, som hr. Hilmar Baunsgaard godt ved er sagligt velmotiveret.

Så siger hr. Hilmar Baunsgaard: der er jo sket ændringer, siden vi diskuterede avancestoploven, ændringer i regeringens oplæg, destruktion er blevet til indefrysning. Jeg tror, hr. Hilmar Baunsgaard er så vel vidende om arbejdsmarkedets forhold og de reelle økonomiske faktorer her i landet, at han ved, at den ændring, der er sket fra ordlyden destruktion til ordlyden indefrysning, er ganske minimal. Hr. Hilmar Baunsgaard ved, at det, der i foråret 1969 bliver afgørende for, hvorledes det skal gå med en fremtidig dyrtidsordning såvel som med de øvrige vilkår på arbejdsmarkedet, er landets økonomiske situation, er arbejdsmarkedsparternes gensidige styrkeforhold og ikke, om man har destrueret eller indefrosset en dyrtidsportion.

Videre siger hr. Hilmar Baunsgaard, at stokkemetoden gør ikke indtryk på det radikale venstre. Næ, det vil jeg da sandelig håbe den ikke gør. Jeg ved slet ikke, hvad stokkemetoden er; det er ikke noget, vi bruger i socialdemokratiet. Ja men det er dog en forfærdelig øm samvittighed, man har, siden hver eneste gang man anvender og anfører ansvarsforholdet, så opfattes det som en frygtelig stokkemetode. Det må da være ganske naturligt, at man foreholder f. eks. i dette tilfælde det radikale venstre dets ansvar. Det kan da ikke være stokkemetode. Nej, så ømfindtlig kan man ikke være.

I forlængelse af den diskussion, vi havde i forgårs, vil jeg gerne stille et konkret spørgsmål til hr. Hilmar Baunsgaard. Jeg har forstået, at der i dag i finansudvalget har været nogle forhandlinger om en forsvarsmæssig bevilling. Har den omstændighed, at det radikale venstre undlod at tage stilling til dette spørgsmål, den konsekvens, at det radikale venstre har svigtet det forsvarsforlig, det har sat sit navn under? Jeg tror, at de øvrige partiers medlemmer nærer en begrænset frygt herfor; men jeg vil være meget interesseret i, om det er tilfældet, for så er det jo en bebudelse af en politisk linje, som også vil have politiske konsekvenser fremover.

Til hr. Niels Westerby vil jeg gerne sige, at når han taler om, at der er nederlagsstemning i befolkningen, så forstår jeg, at denne fornemmelse er knyttet til hans særlige omgangskreds. Det vil skade på længere sigt, siger hr. Niels Westerby, at støtte regeringens projekt, det vil skade befolkningens forståelse for en nødvendig politik. Ja, det er jo altså lige strengt nok at skulle høre på. Jeg kan da ikke tænke mig, at hr. Poul Antonsen virkelig vil underskrive på sådan en udtalelse. Hr. Poul Antonsen, som dog har en vis erfaring for, hvordan det går til på arbejdsmarkedet og i det økonomiske liv, ved jo udmærket godt, at den omstændighed, at vi her har en situation, hvor de store lønmodtagerorganisationer god-

[Per Hækkerup.]
kender det, som hr. Henry Christensen kalder det første forsøg på en indkomstpolitik, den er så betydningsfuld for muligheden af at kunne føre en fornuftig økonomisk politik fremover, at det ikke kan skade, men kun gavne befolkningens forståelse for, — som hr. Niels Westerby sagde det — at der føres en nødvendig politik.

Nå, så fik vi at vide, at vi står over for — eller at hr. Niels Westerby i hvert fald står over for — en socialdemokratisk regering, der fortsat vil blive presset af SF. Ja, nu har vi jo hørt meget om presset i dag. Jeg tror, jeg kan sige til hr. Niels Westerby, at han kan være ganske rolig. Når afstemningen i dag har fundet sted, så har SFs mindretal i hvert fald afskåret sig fra enhver mulighed for at kunne presse socialdemokratiet til noget som helst og gjort det frivilligt. Men i øvrigt har vi aldrig opfattet et samarbejde på den måde, at den ene eller den anden part skulle presses til noget. Det samarbejde, vi etablerede med SF, og som man nu svigter fra venstrefløjens side, var bygget på, at de dele af de to partiers programmer, som vi var fælles om, skulle vi i fællesskab søge at få gennemført; det er noget helt andet end at presse den ene eller den anden.

Og når hr. Niels Westerby endelig siger, at nu må vi ikke tale os fra hinanden i den kommende valgkamp, vi må have en saglig forhandling under valgkampen, så er jeg fuldstændig enig, og hvis vi skal have tiltro til, at hr. Niels Westerby vil føre en saglig valgkamp, så er det en uomgængelig betingelse, at han ikke lader det bedste være det næstbedstes forhindring, at han altså lader sin 1½ dyrtidsportion falde og i stedet for stemmer for den ene dyrtidsportion og de 3 pct.

Henry Christensen: Jeg tror, det gjorde et stærkt indtryk, da statsministeren her i eftermiddags harcelerede over, hvad han kaldte, at der var nogle, der havde holdt valgtaler. Jeg tror ikke, dette indtryk eller denne fornemmelse blev mindre underlig, efterhånden som statsministerens egen tale skred frem. Det var vel et forsøg på fra statsministerens side for alvor at holde valgtale. Det var et forsøg på at fremstille en lang række faktorer her i landet, der ikke har noget særligt med den sag at gøre, som vi her behandler, i det mest rosenrøde skær. Jeg forstår da godt, at når en regering er nået til at måtte gå af og udskrive valg, så vil den selvfølgelig gerne fremhæve, hvad den kan fremhæve af godt, uanset om det er dens fortjeneste, eller hvis fortjeneste det er.

Men inden statsministeren nu går videre i sin valgtale omkring Danmarks økonomi og stillingen i Danmark, så burde statsministeren måske supplere den med nogle videre oplysninger, med oplysning om, at Danmark på tredje år i træk har et kæmpeunderskud på sin betalingsbalance og et voksende underskud på sin betalingsbalance, for det andet med oplysning om, at Danmark er blandt de 2-3 lande i Vesteuropa, der fortsat ligger i spidsen år efter år, hvad den inflatoriske og dermed den konkurrence- og beskæftigelsesødelæggende udvikling angår. For det tredje burde statsministeren føje til, at resultatet af udviklingen i disse år er også blevet, at Danmark kan placere sig i, hvad økonomiministeren en dag forklarede som verdensrekord i højt renteniveau. For det fjerde kunne statsministeren supplere med en lang liste — desværre en lang, lang liste — over produktive virksomheder, der igennem de seneste måneder har måttet standse eller indskrænke, fordi de ikke har kunnet klare sig i konkurrencen, ganske uanset den engelske devaluering. Se, når statsministeren har føjet disse ting til, så bliver der et mere afbalanceret billede af baggrunden for de overvejelser, det danske samfund og det danske folketing må begive sig ud i i spørgsmålet om at genrejse Danmarks økonomi.

Statsministeren gjorde så nogle bemærkninger omkring den politiske stilling og sagde, at venstre og de konservative og de radikale jo hele tiden har sagt, at de gerne ville

[Henry Christensen.]
deltage i forhandlinger med regeringen. Nå, det tror jeg såmænd ikke, for vi har ikke igennem de erfaringer, vi har indhøstet, næret så synderlig stor tiltro til, at der mere her i folketinget under den samarbejdsaftale, der var med SF, fandtes et frit og uafhængigt socialdemokrati. Det var jo netop bundet af en samarbejdsaftale med SF, som socialdemokratiet frit valgte, men som naturligvis ganske klart måtte afstedkomme den virkning, at vi så meget desto mere måtte stille os i opposition til et dansk socialdemokrati, der så ensidigt parlamentarisk bandt sig.

Ja vel, siger man, men nu, nu står vi jo og mangler de 5-6 venstrefløjsstemmer, nu kunne I da gå ind i forhandling, nu kunne det da være, der var noget at forhandle om, nu kunne I da stemme for de to forslag, og Henry Christensen, siger hr. Per Hækkerup, har jo oven i købet sagt, at noget af det er udtryk for en vis begyndende forståelse af en indkomstpolitiks nødvendighed. Ja vel, men hvad ville resultatet være? At i samme øjeblik vi havde sikret regeringens fortsatte eksistens, så eksisterede der stadig et flertal af de medlemmer, der har socialistisk samfundsanskuelse — jeg ser bort fra hr. Erhard Jakobsen — så eksisterede der stadig et flertal af de to partier. Hvilken som helst garanti havde vi og havde befolkningen for, at man så ikke ville fortsætte som hidtil med at majorisere, med at fremhæve: vi har flertallet, og flertallet vil blive brugt — underforstået: mod os andre, underforstået eller sagt lige ud af hr. Per Hækkerup: til at gennemføre alt det, vi er enige om de to partier imellem, mod os andre. Tror man, det skulle være vores opgave at sikre det parlamentariske grundlag for en politik på en lang række områder, som vi er klart modstandere af? Jeg tror derfor, statsministeren og befolkningen ganske klart forstår, hvorfor det er nødvendigt for os at gøre, hvad vi kan for at ændre den politiske stilling her i landet.

Se, med hensyn til forståelse af den økonomiske politik i situationen, så har vi nu fået læst op nogle af de punkter, man mente at kunne blive enig om, og jeg må ærlig talt sige, at jeg føler mig ikke aldeles overbevist om, at dette land med den stilling, vi har, karakteriseret af nogle af de oplysninger, jeg nu har gentaget her, specielt befinder sig i en situation, hvor vi er i stand til at gøre en særlig energisk indsats for at få sat arbejdstiden ned til 40 timer som det mest aktuelle og påkrævede i løsningen af spørgsmålet om Danmarks økonomi. Det er, når man sætter det frem, netop udtryk for det manglende mod — som jeg sagde til hr. Per Hækkerup — til at erkende, hvad der er brug for i Danmark i øjeblikket.

Finansministeren var inde på nogle af de grunde, jeg har anført på venstres vegne, til at gå imod det ultimativt sammenkædede oplæg, der foreligger her. Finansministeren finder, at der er en rimelig social balance i det. Vi finder i venstre ikke, at der er en rimelig social balance i forholdet, når finansministeren, der i den henseende er placeret, som jeg sagde forleden dag, på den grønne gren, er sikker på at få udbetalt 1 dyrtidsportion på 2.000 kr. mere efter 1. januar og slipper for særskat, mens de mennesker — som jeg ganske rigtigt nævnede — der har indtægter på 25.000 kr. og går ned i indtægt, i princippet og i kroner og øre skal betale en særskat. Det finder vi ikke er en afbalanceret byrdefordeling; det finder vi stadig ikke trods finansministerens påstande.

Hvad angår diskussionen om selvpensionister, ja, så er det rigtigt, som finansministeren fremhævede, at vi fik regeringens tilslutning forleden dag til at gennemføre en lempelse af beskatningen for selvpensionister, og jeg vil gerne, som jeg gjorde forleden dag, takke regeringen for denne tilslutning, og fordi vi fik gennemført denne velbegrundede og rimelige lempelse. Men der kan da ingen mening være i, at vi i den ene uge gennemfører en lempelse af beskatningen for selvpensionister og så minsandten i næste uge gennemfører en skærpelse af beskatningen for selvpensionister. Nej — finansministeren ryster på hovedet — det kan der ingen mening være i. Så meningsløs er regeringens politik altså.

Der kunne til de bemærkninger, der er fremført, naturligvis være grund til at sige adskilligt mere. Jeg skal bare gøre én bemærkning mere til hr. Per Hækkerup, der var inde på mine bemærkninger om en politik til gavn for lønmodtagerne eller arbejderne. Jeg er glad for, at hr. Per Hækkerup i dag siger, at det, det drejer sig om, er en

[Henry Christensen.]

samfundspolitik; så kan vi måske blive fri for den usaglige agiation — det var den, jeg vendte mig imod i formiddags — hvor man fra socialdemokratiet og socialistisk folkeparti taler om, at de fører en særlig arbejderpolitik. De fører ingen særlig arbejderpolitik, for der skal føres samfundspolitik i Danmark. Det er altså misvisende, når man har brugt denne agitation i disse dage. Jeg er glad for, at det er blevet sagt, at det er misvisende. Det var det, jeg ville sige i formiddags, at skal vi føre en ordentlig politik for lønmodtagere og for andre, så er det første afgørende, at man sætter helhedshensynet og samfundshensynet i spidsen. Det var det, jeg fremhævede, og hvis hr. Per Hækkerup er enig med mig, så havde han jo egentlig ikke behøvet at opponere imod den betragtning.

Til sidst vil jeg sige to ting. For det første ligger der jo et dagsordensforslag at tage stilling til, og jeg skal gerne sige, at allerede af den grund, at dette dagsordensforslag taler om en regering, der har folketingets tillid, og vi ikke har tillid til regeringen, har vi klar begrundelse for at stemme imod forslaget.

For det andet vil jeg sige, at det, vi har oplevet herinde denne eftermiddag, er jo et rystende opgør med det parlamentariske grundlag, der har givet den socialdemokratiske regering magten til at majorisere her i Danmark, et opgør, der viser, hvad det er for yderliggående synspunkter og indstillinger, man har villet tage med ind at forsøge at bygge sin magtstilling på. At man har villet holde disse yderliggående indstillinger nede, ja vel, det har jeg set, men det fremgår vist ganske klart for befolkningen, hvor urimeligt det er, at man på dette grundlag over for den øvrige del af folketinget har forsøgt at majorisere sin ensidighedens politik igennem. Derfor tror jeg, at det virkelig føles som en julegave til hele den danske befolkning, at regeringen har taget konsekvensen og er indforstået med, at der udskrives et valg, og når den højtærede formand formentlig efter traditionen slutter dagens arbejde her i dag med at udtrykke ønsket om en glædelig jul, så tror jeg, at dette udtryk ud over det menneskelige denne gang også vil have et politisk indhold.

(Kort bemærkning).

Per Hækkerup: Jeg vil til hr. Henry Christensens bemærkninger om det lønmodtagervenlige og det samfundsgavnlige i den økonomiske politik, som regeringen har lagt op til, godt sige, at når vi kan være enige om, at det er nødvendigt at føre en samfundsgavnlig politik, så sigter mine bemærkninger om, at venstre her har indtaget et mindre lønmodtagervenligt standpunkt, til den kendsgerning, som hr. Henry Christensen ikke kan komme uden om, at bag regeringens forslag står samtlige betydende lønmodtagerorganisationer i Danmark. Imod står alene de borgerlige partier. Det siger noget om lønmodtagerindstilling det ene og det andet sted.

Finansministeren *(Grünbaum)*: Ja, nu fik vi jo et lille eksempel på hr. Henry Christensens saglighed. Det var jo hr. Henry Christensen, der snakkede om, at vi var usaglige i regeringen. Det er nu tredje eller fjerde gang, hr. Henry Christensen under debatten om skatterne benytter finansministeren og hans indtægt som eksempel, og hensigten er jo tydelig nok. Det har vel ikke ret meget med saglighed at gøre.

Det, vi skal diskutere — og det vil jeg gerne — er behandlingen af indtægter på det niveau. Og hvordan er det så? Ja, hvis vi f. eks. tager en embedsmand, så kommer han jo af med 2½ pct. ved at miste et dyrtidstillæg, og det kan ganske rigtigt være de 2.000 kr., som hr. Henry Christensen talte om. Men hvis vi så tager en selvstændig erhvervsdrivende, hvad kommer han så af med? Ja, han skal op over en årsindtægt på 80.000 kr. for at komme af med det samme som tjenestemanden. Skal vi så ikke holde op med, at dette her er der ikke nogen balance i? Hvis der ikke er balance, så er det ikke til den side, som hr. Henry Christensen tror at den manglende balance er. Det, man altså vil give befolkningen indtryk af, er, at vi kommer med et forslag her, som er skævt. Men det er altså ikke skævt i den retning. Det var den ene ting, jeg gerne ville anholde.

Den anden er det med selvpensionisterne. Det er jo rigtigt, at vi har givet selvpensionisterne en bedre stilling, og det er også beret-

[Finansministeren.]

tiget. Men skal jeg forstå hr. Henry Christensens bemærkninger på den måde, at hvis der skal gennemføres en eller anden beskatning, så skal vi, ud over at vi har særlige regler for dem, der har renteindtægter, også have en særlig stilling for selvpensionisterne i selve skattelovgivningen? Hvordan ville venstre lægge den skat? Ville man ikke lægge den efter skalaindkomsten? Eller er det muligvis momsen, der skal sættes op? Det har vi slet ikke hørt noget om. Det har vi jo hørt noget om tidligere. Hvordan ville det så ramme selvpensionisterne?

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Til hr. Per Hækkerup den bemærkning, at det, jeg bare ønsker at få fastslået her, er, at dansk politik bør dreje sig om anskuelser, dansk politik bør ikke dreje sig om klassesynspunkter. Jeg forstår, mest på hr. Per Hækkerup til sidst, at han vel er enig i den betragtning. Er han det, er det i sin orden. Er han ikke enig i det, så indtager han et forældet standpunkt.

Til finansministeren vil jeg gerne sige, at hvis et land skal rette sin økonomi op eller undgå en voldsom inflatorisk udvikling, så er en indkomstpolitik nødvendig, så kan det være nødvendigt at begrænse indkomststigninger i samfundet. Det, man gør her, er jo, at man gør et forsøg på at begrænse indkomststigninger, men man lader betydelige indkomststigninger få lov til at foregå. Så længe man gør det — hvad jeg ikke har bestridt at man selvfølgelig skal gøre, så langt der er balance for det — hører det ikke med til en afbalanceret byrdepolitik, at vi laver en særskat, der også får lov til at ramme lave indkomstgrupper, grupper, der går ned i indkomst, mens man ikke rammer andre, der kan have betydelig indkomststigning. Finansministeren synes, at det byrdemæssigt er vældig afbalanceret; jeg synes det ikke.

I forbindelse med spørgsmålet om selvpensionister vil jeg gerne erindre finansministeren om, at det er hændet nogle gange, når man har måttet gennemføre særlige byrder for at rette op på økonomien, at man har undtaget de skatteborgere, der var, jeg tror over 70 år, så det er altså ikke noget enestående synspunkt; det har, så vidt jeg ved, socialdemokratiske finansministre tidligere foreslået.

(Kort bemærkning).

Per Hækkerup: Jeg er 100 pct. enig med hr. Henry Christensen i, at man skal føre idépolitik. Jeg tror ikke, at hr. Henry Christensen — bl. a. i betragtning af hans partis traditioner — vil afvise, at man også fører interessepolitik. Det, der i denne situation er det interessante, er, at på den ene side står regeringens forslag, som har fået støtte af samtlige betydende lønmodtagerorganisationer i Danmark, på den anden side står samtlige borgerlige partier, Arbejdsgiverforeningen, kommunistisk parti og seksklubben inden for SF. Det er opdelingen, den politiske opdeling i dag; det kan hr. Henry Christensen ikke bestride.

Finansministeren *(Grünbaum):* Det er også meget usagligt, når hr. Henry Christensen nu sammenligner høje lønmodtagerindtægter med lave selvstændige indtægter. Det var også lidt af et trick. Det, der skal sammenlignes, hvis man vil lave en virkelig vurdering, det er jo, hvordan forholdet er ved en sammenligning mellem de høje indtægter for selvstændige erhvervsdrivende og tilsvarende høje indtægter for andre grupper inden for lønmodtagerne og mellem lave lønmodtagerindtægter og lave indtægter for selvstændige erhvervsdrivende Så får man et indtryk af balancen, og den er nemlig god nok, hvis man sammenligner på den måde.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Jo, hr. finansminister, jeg vil gerne være med til at sammenligne på samme niveau. Jeg synes bare, der er en afgørende forskel på, om man tillader den ene at have indkomststigninger, mens den anden bliver beskattet, uanset om han har en indkomstnedgang, oven i købet af betydelig art.

Til hr. Per Hækkerup vil jeg gerne sige, at da hr. Per Hækkerup omtalte de seks, så gjorde det nok et dybt indtryk. Alle ved, at hvis hr. Per Hækkerup og socialdemokratiet kunne have fået de seks med, så ville

[Henry Christensen.]
man have fortsat med at majorisere over for det øvrige folketing.

Poul Møller: Hr. Per Hækkerup mente, at jeg havde bebrejdet regeringen dens valgtrusler. Det kan vel kun ligge i ordet trussel, for jeg sagde netop, at det skræmte os ikke, og vi er da ikke utilfredse med, at regeringen vil have valg. Og truslen var da vel heller ikke møntet på os, der sidder her til højre i salen; mon ikke den var møntet et andet sted, som vi har hørt det i dag, nemlig på dem, der ikke vil makke ret over for socialistisk folkepartis flertal? At valgtruslen i det hele taget ikke skræmmer nogen, fremgår jo også af, at vi endelig for en gangs skyld har haft en dag, hvor obligationskurserne har vist en ordentlig stigning og rentefald måske derfor er i udsigt, hvis vi kan få denne regering væk, fordi tilliden til fremtiden vokser, hvis regeringen falder.

Hr. Per Hækkerup talte om den økonomiske stilling og sagde, at min tale lød hult. Ja, man kan da ikke sælge den vare, regeringen her vil sælge, uden at man må sige klart til befolkningen, at det er økonomisk vanskelige tider. Man kan da ikke bilde befolkningen ind, at vi er på vej imod himlen, at vi er kosmonauter, at vi stiger og stiger mod større og bedre tider, men vi skal lige snuppe en dyrtidsportion fra jer, vi skal lige lægge en ekstra skat på jer — det kan man da virkelig ikke få folk til at tro på, for det må da være udtryk for en frygt for fremtiden. Og det er da ikke mærkeligt, at man har denne frygt for fremtiden. Det stigende handelsbalanceunderskud, den stadige kursstigning, den stadige rentestigning, vi har set, den stadige prisstigning — det er da klart, at det ikke er gode tider at have en sådan tid.

Jeg synes også, hr. Per Hækkerup skulle have undladt at anvende den svenske diskontoforhøjelse. Jeg ved, at hr. Per Hækkerup har megen tillid til den nuværende svenske regering — det går jeg i hvert fald ud fra — og han ved, at den svenske regerings motivering er, som den er offentliggjort, at den lave svenske rente medfører kapitalflugt og kapitalinvesteringer i de omliggende lande, bl. a. og først og fremmest Danmark, som har et så højt renteniveau, at det virker tiltrækkende på den svenske kapital, og han ved jo, at store danske virksomheder netop for nylig er blevet tiltrukket af den svenske kapital. Det er den svenske regerings motivering, og så står hr. Per Hækkerup her og siger: tværtimod, det var, fordi Sverige ikke devaluerede. Det er jo noget snak. Hr. Per Hækkerup må sætte sig ind i sagerne, f. eks. se, hvad finansminister Sträng siger, hvordan man fra den svenske regerings side motiverer diskontoforhøjelsen: frygten for kapitalflugt på grund af nabolandenes høje renteniveau. Og hr. Per Hækkerup ved jo også godt, at her gennemførte vi en kronesænkning, og han ved, at denne kronesænkning øjeblikkelig blev ledsaget af en rentestigning, som enhver kronesænkning automatisk vil blive det. En yderligere rentestigning oven på vores rekordrente.

Så forstod jeg ikke helt hr. Per Hækkerups ræsonnement om de 60 mill. kr. til de lavtlønnede, for det er da givet, at vi, der stemmer imod forslaget om at inddrage en dyrtidsportion, vi har dog vel ingen forpligtelse til at give kompensation for den dyrtidsportion, regeringen vil have stjålet fra lønmodtagerne, vel? Det kan da kun være regeringen, der har kompensationsproblemer, og når man beder om min støtte til at give kompensation for en dyrtidsportion, som jeg ikke ønsker at fratage disse mennesker, så er man da igen ude i noget snak. Jeg kan da godt forstå, regeringen har sit lavtlønsproblem, hvis den får sit forslag igennem, men vi ved da alle efter den debat, der har fundet sted her i dag, at det forslag får den ikke igennem hverken på denne eller hin side af et valg.

Hr. Per Hækkerup bemærker jo, hver gang han står på denne talerstol og polemiserer mod os, at vi ville have foreslået skatteforhøjelser den dag, regeringen gennemførte kronesænkning. Ja, vi ville have undgået kronesænkningen, det har vi klart erkendt. Og vi har sagt, at vi ved skatteforhøjelser på 500-600 mill. kr. kunne have dækket landbrugets tab på det britiske marked ind. Og vi mener, det havde været en billigere løsning for Danmark, i stedet for at kalde prisstigninger på 1,500 mill. kr. ind over landet. På et tidspunkt, hvor priserne stiger så stærkt, som tilfældet er,

[Poul Møller.]
hvor vi har det sidste udtryk for det i det pristal, der er offentliggjort i dag til morgen, der viser en enorm prisstigning, på det tidspunkt at kalde nye prisstigninger ind over landet, det er en ulykke, og det var den ulykke, man besluttede sig til lørdag aften den 18. november, da man sagde: vi skal i alle tilfælde følge England et stykke ad vejen. Hvis det danske folk skal vælge imellem 1.500 mill. kr. i prisstigninger og 500 mill. kr. i skatteforhøjelse, så tror jeg, det vælger de 500 mill. kr. i skatteforhøjelse.

Men efterhånden som vi fjerner os fra kronesænkningsbeslutningen, fremgår det jo med større og større tydelighed, at vi ved at sænke kronen ikke bare har fået prisstigningerne, men vi har også fået skatteforhøjelserne; vi har fået begge dele. Der ligger her på tingets bord et forslag, som, efter at vi har fået kronesænkningen, og efter at vi har fået prisstigningerne, skal give os nogle ekstra skatteforhøjelser til at dække de merudgifter, man har fået som følge af kronesænkningen. Derfor må jeg sige, at jeg synes, at den beslutning, der blev truffet hin 18.-19. november, var forkert, og jeg bliver mere og mere bekræftet i, at det standpunkt, det konservative folkeparti tog, var rigtigt.

Man taler om, at hvis man ikke vedtager disse foranstaltninger, så er der risiko for arbejdsløshed. Lad os da gøre os klart, at disse foranstaltninger bortset fra dem, der går direkte til landbruget, til fiskeriet og eventuelt til de lavtlønnede, hvis regeringens politik bliver gennemført, hverken vil dæmpe eller forøge efterspørgslen; de penge flyttes bare fra det ene sted til det andet. Men den øvrige del af disse foranstaltninger, er det meningen, at den skal fremme efterspørgslen, eller er det meningen, at den skal dæmpe efterspørgslen? Det er selvfølgelig meningen, at disse foranstaltninger skal dæmpe efterspørgslen, ellers er der ingen mening i dem. De skal dæmpe efterspørgslen, og jeg siger ikke, det ikke kan være nødvendigt at dæmpe efterspørgslen, men man kan ikke sælge en politik, der skal dæmpe efterspørgslen og dermed dæmpe omsætningen og dermed dæmpe produktionen, og gå ud og fortælle folk, at det er en politik, der har til formål direkte at fremme beskæftigelsen. Den har til formål at bekæmpe en inflation, at dæmpe en efterspørgsel og ikke at fremme beskæftigelsen.

Statsministeren og jeg kan aldrig rigtig blive enige om vores vurdering af, hvad der skete søndag den 19. november, og det beklager jeg, for statsministeren ved, hvor gerne jeg vil være enig med ham i almindelighed. Han siger, at der ikke blev givet nogen tilkendegivelse fra konservativ side, før vi var sikre på, at regeringsbeslutningen var truffet. Jeg har før prøvet på her fra talerstolen at skildre, hvad der skete. Der skete det, at vi på eftermiddagsmødet, efter at statsministeren havde redegjort for erhvervenes råd, sagde, at vi havde indkaldt vores folketingsgruppe for at spørge den til råds. Vi mente, det var vor pligt at spørge de medlemmer, der var valgt af vore vælgere, inden vi besluttede os til det ene eller til det andet. Da vi mødte til det første møde efter vort folketingsgruppemøde kl. 23 søndag aften, gav vi regeringen vort råd, efter at regeringen havde redegjort for, hvordan den så på tingene. Regeringen havde på det tidspunkt endnu ikke offentliggjort sit standpunkt. Hvis regeringen havde ønsket at forhandle med os, gå ind på vore synspunkter, havde den endnu kunnet standse sin beslutning om at devaluere bortset fra den blonde, der så var blevet hængende, ved at statsministeren straks lørdag aften var gået til fjernsynet og havde sagt: vi skal nedsætte kronen i alle tilfælde. Men vores råd blev givet. Vi havde ingen chance for at give det, inden statsministeren lørdag aften gik i TV, men vores råd blev givet, inden søndagsbeslutningen blev meddelt og offentliggjort, og vi havde ingen chance for at give det på et tidligere tidspunkt, hvis vi ville respektere vores folketingsgruppes ret til at være medbestemmende for vore råd i denne sag. At andre mente at kunne råde eller kunne bestemme uden at spørge de parlamentarisk valgte, uden at spørge de folkevalgte, det bliver deres sag. Men det er vores sag, at når vi har en folketingsgruppe, så taler vi sammen om tingene, inden vi prøver på at afgøre dem. Men i øvrigt havde statsministeren jo også — eller i hvert fald de politisk interesserede i hans parti, der så TV søndag aften kl. 19,30 — en stærk fornemmelse af og en

[Poul Møller.]

berettiget tro til, hvor det konservative folkeparti ville være. Altså, flere timer før regeringen havde truffet sin beslutning, udtalte jeg i fjernsynet, at vi ikke burde nedskære kroneværdien. Så derfor har regeringen ikke været og kan regeringen ikke være i tvivl om vores råd, og hr. Per Hækkerup var det heller ikke om mandagen, da vi havde første behandling af lovforslaget om avancestop. Det fremgår af Folketingstidende 1967-68, sp. 1430.

Statsministeren siger, at vor styrke i år var større end i 1949, hvor vi var nødt til at følge England fuldt ud. Ja, 1949 var jo efterkrigsårene, men mon ikke det, der er det afgørende i denne forbindelse, er, at vores industrieksport i mellemtiden havde medført, at vores interesser i England ikke var så fuldt dominerende, som de var det i 1949? I 1949 var Danmark endnu fortrinsvis domineret som et landbrugssamfund. I 1967 er vi mere og mere blevet et industrielt samfund.

Jeg skal ikke komme ind på alle de følger, som devalueringen, den britiske pundnedskrivning, har haft, men jeg vil dog gerne endnu en gang anholde statsministerens betragtning om, at de britiske priser kunne vi ikke konkurrere med, hvis ikke vi selv fulgte med noget af vejen. De britiske priser til EFTA-landene er jo blevet forhøjet; det fremgår af næsten alle indberetninger, vi har, at de er blevet forhøjet, således at vores konkurrenceevne ikke er særlig nedsat i forhold til Storbritannien.

Så talte statsministeren noget om, at nu var der da betingelser for en saglig forhandling, for nu var socialdemokratiet frigjort fra socialistisk folkeparti. Ja, hvornår var det, man blev frigjort fra socialistisk folkeparti i denne sag? Var det egentlig ikke først i eftermiddag, da man her fra talerstolen fik tilkendegivelsen af, at de seks ville stemme imod? Er det ikke således, at indtil i aftes havde man stadig forhandlinger og havde man stadig noget, socialistisk folkepartis hovedbestyrelse skulle tage stilling til? I hele dette handlingsforløb fra den 18. november og frem til i dag er der, så vidt jeg ved, ikke på noget tidspunkt rettet nogen opfordring fra regeringens side til andre partier end socialistisk folkeparti. Det er de eneste, der har været indbudt til realitetsforhandlinger om, hvad der skulle ske i forbindelse med den beslutning, statsministeren traf om en kronenedskæring, inden han havde sikret sig parlamentarisk basis for den.

Statsministeren siger: nu ligger der et stykke praktisk indkomstpolitik her på bordet. Ja men jeg har nu aldrig opfattet vore forhandlinger om indkomstpolitik på den måde, at de skulle tilsidesætte overenskomsterne. Jeg har aldrig opfattet det på den måde, at det, der var tale om, når vi forhandlede om indkomstpolitik, var indgreb i overenskomster, der var afsluttet, der var bekræftet ved urafstemninger. Det, jeg forestillede mig om en indkomstpolitik, dengang det ord var moderne, det var da sandelig, at man fra samfundsmagtens side lagde en ramme, inden for hvilken man kunne afslutte overenskomsterne, at man sagde: samfundet kan tillade sig så og så megen lønstigning. Men jeg har aldrig forestillet mig og aldrig hørt nogen socialdemokratisk politiker sige: vi skal føre indkomstpolitik på den måde, at vi skal gribe ind i de aftalte og ved urafstemning godkendte overenskomster. Hvis det nu skal være trafikken, så tror jeg faktisk, det er meget farligt, og så tror jeg, indkomstpolitik bliver noget meget, meget farligt noget.

Så peger hr. Per Hækkerup og andre på, at man jo har organisationernes tilslutning. Og da er det, jeg vil sige — og jeg har sagt det før — at vel skal man have megen respekt for de mennesker, der styrer vores faglige organisationer, men jeg tror, de tiltager sig en beføjelse, de ikke har, når de efter en urafstemning tilsidesætter medlemmernes ret og forhandler den bort. Jeg tror faktisk ikke, de har denne ret. Man kunne kun sige, lønmodtagerne havde tiltrådt det, hvis lønmodtagerne som sådanne, de berettigede, der fik retten i kraft af overenskomsterne, var blevet spurgt — og det bliver de jo så ved valget.

Ja, statsministeren hæftede sig ved, at oppositionens standpunkt i denne sag var erhvervsfjendtligt og beskæftigelsesfjendtligt. Hvad sagde egentlig byerhvervene til statsministeren den søndag, da han ville devaluere? Tilsluttede de sig regeringens synspunkt? Så vidt jeg ved: nej. Og skulle

[Poul Møller.]
statsministeren og regeringen ikke være noget tilbageholdende med at hæfte ordet erhvervsfjendtlig på andre her i salen? Det er dog vel efterhånden evident for alle, at det, regeringen har lidt under, og det, landet har lidt under, er næsten et års erhvervsfjendtlig politik fra regeringens side. Derfor så vi også, at der manglede noget i den rekordliste, som statsministeren fremførte for os her i dag. Der manglede ligesom nederlagene. Det var, ligesom bokseren kun ville sætte sejrene på, da han skulle sælge sin rekordliste. Der manglede en forklaring på, hvorfor Danmark i al denne fremgang har fået en dyrtid hurtigere og raskere end andre europæiske lande; der manglede en forklaring på vores rentestigning; der manglede en forklaring på vores underskud, og der manglede en forklaring på den vigende beskæftigelse, vi har oplevet i efterårsmånederne. Men jeg forstår da godt, at det ville statsministeren ikke kredse om ved denne lejlighed.

Statsministeren nævnte, at skattereformarbejdet kunne bringes til fald ved dette her. Jeg vil da sige, at uden hensyn til, hvad der sker ved valget, så respekteres da den beslutning, der er truffet om indførelsen af kildeskatten. Men jeg går også ud fra, at når lovforslaget om engangsskat, som vi stemmer imod, bliver vedtaget, så vil statsministeren tage hensyn til, at der er en sammenhæng, således at denne lov ikke bliver sat i kraft, medmindre den bliver bekræftet igen efter valget.

Det er sagt her i dag, og det er sagt næsten til trivialitet, at man slår arbejderklassens enhed i stykker. Man har talt om arbejderpolitik og om arbejderklassen. Det har svirret med disse ord for os. Det er blevet nævnt af nogen, der formentlig kan tale på arbejderklassens vegne, men som, så vidt jeg ved, erhvervsmæssigt, uddannelsesmæssigt, ikke er mere arbejdere, end jeg er det. Det ville måske en gang imellem være forståeligt, om vi andre får en mistanke om, at det, vi har oplevet i det sidste år, var et forsøg på at føre klassepolitik, for i det øjeblik man ikke kan enes, taler man kun om en enkelt klasse, arbejderklassen, arbejderpolitik. Og man må forstå, at efter det konservative folkepartis opfattelse kan vi ikke løse vores økonomiske problemer igennem en klassepolitik, igennem en ensidig arbejderpolitik. Og skulle det, man kalder arbejderflertallet, være gået i stykker og valget medføre, at der ikke længere kan føres en ensidig klassepolitik, så er jeg kun tilfreds med det, og så er det en fordel for hele samfundet. Går det i stykker, arbejderflertallet, det socialistiske flertal, ja, og falder regeringen, så skyldes det alene, at statsministeren siden den 22. november 1966 har spillet et højt spil, et alt, alt for højt spil ved at indgå et samarbejde med og nære tillid til politikere og personer, som han enten altid har fordømt og foragtet, og hvis politik han har modarbejdet, og som har modarbejdet ham, eller hvis personer han slet ikke har kendt — det sidste var måske det værste for ham. Han har spillet dette høje spil. Han har sat hele sin indsats ind på rødt, og hvidt er kommet ud.

Aksel Larsen: Hvis man ikke vidste bedre, ville man blive rørt, når man nu, jeg ved ikke for hvilken gang i hele denne devalueringssituation, hører den konservative ordfører tale rørt og indigneret om de arme, stakkels lønmodtagere, der skal miste en dyrtidsportion og se deres overenskomster tromlet ned af en ryggesløs regering. Jeg er ganske klar over, at hr. Poul Møller er den rette til det dér, han er i lige så høj grad den rette som hr. Heinike, og jeg tænker, at de fleste husker det gamle ord om, at så snakke de ræve for de gæs.

Det, det drejer sig om, er, at vi er blevet påtvunget en devaluering, som var uundgåelig, og som de konservative skulle vente med at give regeringen besked om deres mening om, til de var helt sikre på, at regeringens beslutning var truffet; så kunne de jo farefrit sige, at man skulle slet ikke gøre det — uanset de forklaringer, man giver om, at man måtte have gruppen ind og alt det dér. Man kan meget vel være i stand til, hvis man er politisk leder, at give en regering et råd, selv om man ikke har haft sin gruppe inde, og i det mindste sige sin personlige mening. (*Poul Møller:* Man vil gerne sikre sig gruppen!). Man vil gerne sikre sig gruppen, ja, men det kan være, der er situationer, hvor man ikke har lov til at vente for længe med den

[Aksel Larsen.]

slags, og jeg har ærlig talt ikke indtrykket af, at de konservative ellers har så svært ved at finde deres standpunkter.

Det, det drejer sig om derefter, er, som jeg har sagt det før, hvilke foranstaltninger der derpå skal træffes, for at devalueringen kan få mindst muligt skadelige virkninger og flest muligt gavnlige virkninger. Her drejer det sig om øjeblikkelige foranstaltninger af den art, vi behandler nu, parret med avancestoppet og mere langsigtede foranstaltninger, hvorom der foregår overvejelser formentlig i alle partier, men i særdeleshed i regeringspartiet og i vort parti og er foregået overvejelser og forhandlinger mellem regeringspartiet og vort parti. Det er muligt, at det nu lykkes en unaturlig kombination her i tinget at forhindre, at der bliver foretaget noget øjeblikkeligt af virkning, og det er muligt, at man derved får held til at forhindre langsigtede, fornuftige økonomiske reformer, jeg ved det ikke; men i hvert fald skal det fastslås, at det er dette, det drejer sig om.

Den politiske afgørelse, som skal træffes en eller anden gang i aften ved en afstemning eller ved to afstemninger, ja, den var jo i og for sig truffet, da vort partis såkaldte venstrefløj havde endt sine særdeles interne rådslagninger i aftes kl. 22^{55} og besluttet, at de 5-6 af vor gruppes medlemmer skulle stemme nej.

Tillad mig med det samme at sige, at vi kommer jo ikke uden om, at der er visse ord, man bruger, fordi de nu én gang er slået fast eller blevet almindeligt anvendt, og der er altså folk, der har tillagt sig ordet „venstrefløj", og det skal de have lov til; men det tør nok antydes, at deres politik er lige så virkningsfuldt venstreorienteret, som det vil fremgå af afstemningen, hvor de stemmer sammen med den yderste reaktion.

Men altså, afgørelsen var jo i og for sig truffet i aftes af en udentingsinstans, og det bliver jo helt klart, når debatten er forbi og vi får afstemningerne. De borgerlige partier, som ikke ved egen hjælp eller i kraft af en fælles politik, de kunne præsentere vælgerne for som alternativ til folketingsflertallets politik, de får nu forærende valgets muligheder for at få regeringsmagten, og det er alt for dem. Hvad de vil bruge den til, nej, det er de ikke i stand til at forklare vælgerne på en måde, så vælgerne forstår det, og de er heller ikke enige om det; men hovedsagen er, at de får magten. Men derfor er devalueringen alligevel foretaget, derfor ved disse partier, som taler erhvervslivets sag så varmt, alligevel, at der må træffes foranstaltninger i denne situation. De opnår at få det udskudt, hvilket formodentlig ikke er gavnligt. Hvad de så vil gøre, det savner vi besked om, og vælgerne får vel heller ikke besked, før valget er overstået og stemmesedlerne afgivet; men da vi kender disse partiers hidtidige politik, kan vi drage visse slutninger; det vil vælgerne også gøre.

Det er meget pænt, at hr. Henry Christensen nu gentager dette gamle venstreslagord: del jer ikke efter interesser, del jer efter anskuelser! Det er rent elementært, at anskuelser får man stort set efter sine økonomiske interesser, efter de samfundsforhold, man lever under, efter den plads, man indtager i samfundet. Sådan er det nu engang, sådan vil det blive ved med at være, så længe vi på nogen måde har et klassedelt samfund, og derfor er det naturligvis klart, at man har lov til at beskylde regeringspartiet, og man har lov til at beskylde os for at ville føre klassepolitik til arbejdernes og til lønmodtagernes fordel, og det vil vi; men de andre partier, de vil minsandten også føre klassepolitik, blot til gavn for andre og mere fåtallige klasser og grupper; og regningen, ja, den kan så blive skrevet efter valget, hvis de partier, der nu vil stemme imod sammen med deres forbundsfæller, skulle få flertal forærende af vælgerne.

Der har været talere her i dag, også medlemmer af min gruppe, som har spurgt: ja men hvorfor frygter I da, at flertallet

[Aksel Larsen.]

skal gå tabt ved valget? Hvorfor skulle vælgerne svigte? Og man har givet det svar: det kan kun ske, fordi man har haft en politik, der ikke stemte overens med de to partiers programmer. Eller, som det også blev sagt, jeg tror, det var af hr. Kai Moltke: arbejderflertallets reformer har ikke haft bærekraft nok til, at de kan tåle at prøves ved et valg.

Denne forklaring duer jo ikke. Det, der er sagen, det er, at arbejderbevægelsen erobrede i november i fjor for første gang flertallet i det danske folketing. Dermed var skabt mulighederne for en reformpolitik af en anden art end tidligere. Disse muligheder blev yderligere intensiveret ved det samarbejde, der blev etableret imellem arbejderbevægelsens to partier her i tinget. Vi fik vor aftale, vi ordnede aftalen om skatteforliget, om skattereformen, vi traf foreløbige aftaler om andre reformer, og hele dette arbejdes resultat kan naturligvis ikke bedømmes af vælgerne, medens man kun lige er begyndt på det, man må dog noget længere frem. Derfor tænkte vi: eftersom skattereformen tager 3 år at praktisere, ja, så må vi regne med, at dette samarbejde skal holde valgperioden ud; derpå kan vælgerne bedømme: var det godt, eller var det dårligt? Så er det rimeligt, de bliver kaldt til valgurnerne og afsiger deres dom.

Men vi ved jo udmærket vel, hvem der har omtrent et pressemonopol her i landet; vi ved udmærket vel, hvilken agitation der kan drives i befolkningen på basis af visse foreløbige resultater, og når så den agitation får en helhjertet hjælp af nogle af SFs egne, som får travlt med at rende rundt og fortælle, at det var vel nok ad Pommern til, at vi stemte for momsen, det er noget af det mest afskyelige, der er gjort i Danmark, og det viser, at SF er et værre forbryderparti — når nogle af vore egne går rundt og driver den agitation, ja, så skal det naturligvis nok hjælpe. Nej, hvis man fik lov til at gå videre ad den reformernes vej, der er indledt, så var der ingen grund til at nære frygt for et valg.

Men det er heller ikke givet, at man behøver at nære frygt for et valg nu. Det viste sig efter valget i 1966, at socialdemokratiet måtte vælge side og en anden side end tidligere, og det er det, der ophidser så meget. Det viste sig, at vi kunne indlede et samarbejde, som havde al udsigt til at kunne holde i en lang periode. Det er ganske klart, at valg i utide, det er i hvert fald noget, som mildt sagt skaber usikkerhed. Men som sagt — og jeg har sagt det før — det betyder ikke, at det valg, der jo nu antagelig kommer i januar, så ubetinget skal give borgerligt flertal, og jeg har mine meget stærke tvivl.

Jeg tror, der er særdeles gode muligheder for, at vi, trods alt hvad der er sket i socialistisk folkeparti, kan bevare arbejderflertallet. Vælgerne i almindelighed, arbejdervælgerne i særdeleshed, er modne nok til at fatte situationens nødvendighed, dens muligheder og dens farer. De ved, at devalueringen var uundgåelig, og at den var rigtig. De ved, at følgeforanstaltninger er nødvendige. Og de, der stemmer for dette — ja, hvis vi kunne få flertal for det, så er jeg ikke i tvivl om, at så ville man forøge befolkningens tillid til arbejderflertallet og til regeringen — men i hvert fald de, der her har en politik i denne situation, modsat dem, der ingen politik har, de har nu ikke så ringe chancer ved det valg, der formodentlig kommer, efter hvilket valg der så kan udformes den langsigtede økonomiske politik til gavn for erhvervslivet og beskæftigelsen, som dette land trænger til.

For mine synders skyld er jeg vel nødt til at komme med nogle bemærkninger til noget af det, mine nuværende gruppefæller eller nogle af dem har sagt her; det skal ikke blive så meget.

Man har sagt: af principielle grunde og på grund af vor idealisme, og fordi vi ikke under nogen omstændigheder kan tænke os, at der nogen sinde må pilles ved indgåede overenskomster, så må vi stemme imod dette her. Jeg synes, det er stærkt, at det siges af de samme, som forleden dag gik til regeringen og sagde: I må gerne tage dyrtidsportionen med vore stemmer, hvis I blot vil give os en lovgivning om mindsteløn og om ligeløn! Jeg har før sagt, at jeg tror, jeg er enig med hr. Thomas Nielsen fra Landsorganisationen om, at det er noget, man hellere skal overlade til fagbevægelsen at ordne i et land med en så stærk fagbevægelse som Danmark, at det i hvert fald er så komplicerede problemer, så man slet ikke på 24 eller 48 timer kan beslutte sig

[Aksel Larsen.]

til noget som helst ad lovgivningens vej her. Men her kom altså de rene af hjertet og principperne, de, som anklager os andre for at ville bryde overenskomsterne, og sagde: vi vil meget gerne være med til at bryde overenskomsterne, vi skal bare have løfte om noget uigennemførligt, som vi har fundet på i det allersidste øjeblik, efter at vi ikke har kunnet hitte på noget i 3 uger. Sådan er jo stillingen.

Fru Hanne Reintoft — jeg skal stort set lade hendes tale ligge, men jeg kan ikke lade være med at sige, at hun talte meget varmt om ligelønnen og dens nødvendighed, i særdeleshed for syerskerne. Hun talte varmt for syerskernes interesser. Jeg tror, fru Hanne Reintoft skal overlade til sypigerne på „Starmount", hvis der er mangler, at afgøre, hvad de mener tjener deres interesser.

Jeg har i øvrigt det at sige, at fru Hanne Reintoft talte om mod. Et af vore medlemmer, fru Gunhild Due, som mener, hun ikke behøver at forlænge talerrækken, har bedt mig om at komme med én bemærkning på hendes vegne. Den går ud på, at fru Hanne Reintoft erkendte klart, hvad det betød, hvis de borgerlige fik mere indflydelse på den økonomiske politik, og alligevel vil hun med åbne øjne løbe risikoen for, at de borgerlige får denne indflydelse. Hun mener, hun viser mod ved at optræde sådan, og det mod, hun viser, det vil hun lade arbejderne og arbejderkvinderne betale for i praksis, hvis det ender med, at de borgerlige får flertallet i folketinget og regeringsmagten.

Hr. Kai Moltke talte i dag igen så varmt for de lavtlønnede, der burde have kompensation. Hr. Kai Moltke ved, at regeringen har givet tilsagn om, at der skal blive ydet kompensation. Vi har fået redegjort for det af statsministeren; det er noget, som vel ville koste staten 60-70 mill. kr. i mistet skatteprovenu, og det forekommer mig, at det ville være en særdeles retfærdig ordning, der her blev gennemført. Hr. Kai Moltke må vide, at hvis nu engangsskatteloven bliver vedtaget, og hvis regeringen lader den stadfæste, så er den løbende. Hvis derpå forslaget om dyrtidsreguleringen bliver forkastet og regeringen ser sig nødsaget til at udskrive valg, så kan der kun gennemføres en kompensationsordning, hvis arbejderflertallet kommer igen, medens det meget vel kan tænkes, at de borgerlige partier med et borgerligt flertal derefter kan antaste en eller to dyrtidsportioner uden kompensation til de lavtlønnede. Det er den risiko, hr. Kai Moltke løber.

Endelig er der hr. Sigsgaards forslag til dagsorden. Det lyder jo sådan:

„Idet folketinget udtaler, at regeringen uanset resultatet af afstemningen om lovforslag nr. 61 fortsat har folketingets tillid, fortsætter tinget behandlingen af de foreliggende lovforslag."

Jeg tillader mig at foreslå alle fornuftigt tænkende væsener her i folketinget, at man undlader at stemme om dette dagsordensforslag. Det er i hele sit indhold og sigte så ganske uendelig vrøvlet og meningsløst, at det er under folketingets værdighed at stemme om dette; men det skal jo gøres. Men så kan vi jo lade være med at stemme, vi kan afholde os fra at stemme.

Samtidig vil jeg sige, at jeg begriber ærlig talt ikke, at man vil komme med sådan et figenblad. Man har i sinde at stemme ved den endelige, afgørende afstemning sådan, at man ved, at der kommer et valg med risiko for en borgerlig regering; men for så at salvere sig, så skal man sige: men vi bedyrer vor varme tillid til denne regering, hvis politik vi ikke kan fordrage, og som vi vil forkaste. Det er for latterligt, og jeg anbefaler også regeringspartiet at tage det standpunkt, at det dér, det vil vi slet ikke stemme om, vi svarer: stemmer ikke, det anbefaler jeg i hvert fald.

Ja, så må jeg lige gøre opmærksom på, at hvad forhandlingsperioden indtil nu angår, så er det ikke rigtigt, at regeringen uden forhandlinger med socialistisk folkeparti kom frem med dette lovforslag. Jeg vil oplyse over for hr. Kjær Rasmussen, at lovforslaget blev fremsat den 5. december efter en ret lang forhandlingsperiode. Det er der altså ikke tale om, men det er rigtigt, at den måde, mindretallet i folketingsgruppen optrådte på, og den måde, vort forretningsudvalg og vor hovedbestyrelse optrådte på, vanskeliggjorde i høj grad vore muligheder for at få et virkelig godt resultat ud af disse forhandlinger, og derfor endte de så forholdsvis resultatløst, som de er endt. Jeg er,

[Aksel Larsen.]
hvad disse forhandlinger angår, fuldkommen enig med den karakteristik, hr. Poul Dam har givet af dem.

Jeg erkender, at socialistisk folkepartis 300.000 vælgere i denne situation har ret til at komme med bebrejdelser til socialistisk folkeparti, til dets ledelse, til dets folketingsgruppe og til mig og sige: her gav vi jer vore stemmer, her gav vi jer vor tillid, for at I skulle anvende disse stemmer og denne indflydelse, I fik forærende, og hvordan bruger I den så, eller hvordan misbruger I den? Jeg kan ikke andet end erkende, at bebrejdelserne er berettigede, og jeg kan kun sige, at jeg tror, disse sidste måneders og navnlig de sidste ugers anskuelsesundervisning vil have sådanne virkninger, at efter næste valg vil socialistisk folkeparti have en folketingsgruppe, hvor sådan noget som det, vi har oplevet her i dag, ikke vil kunne komme til at foregå.

I den forbindelse kan jeg ikke lade være med — og det bør også gå ind i historiens annaler — at sige et par ord om, hvad der skete i aftes. Vi havde hovedbestyrelsesmøde. Da hovedbestyrelsesmødet var en god ½ time gammelt, vedtog flertallet, at det skulle afbrydes, for at de, der har givet sig selv titlen venstrefløj, kunne forhandle internt på et lukket møde om sagerne og hitte ud af, hvad de ville, eller hvad de ikke ville, og så måtte vi andre jo gå, for hovedbestyrelsens flertal har selvfølgelig kompetence til at indkoble en sådan pause, og i dette hus er der mange boliger, så man finder nok et sted at anbringe sig. Disse interne forhandlinger varede 2½ time, og det er ganske klart for mig, hvad der er sket. Man har naturligvis forhandlet om en stillingtagen til lovforslagene, om, hvordan man skulle stemme, og hvilken risiko der kunne være forbundet med dem, men man har i nok så høj grad forhandlet om den tilstundende kongres i vort parti, og hvilke muligheder man havde for på denne kongres at besidde et sådant flertal, at man fortsat kunne have greb om det kompetente partiapparat; og da man kom til det resultat, at de chancer var meget små, så valgte man den demonstrative politik med en platform at gå ud med, og dér har vi hele idealismen. Det er ikke af hensyn til arbejderklassen, lønmodtagerne, overenskomsterne, men det er også som et led i en kamp om magten i et parti.

Jeg vil tillade mig et par personlige bemærkninger — også foranlediget af, hvad fru Pia Dam sagde om, at Aksel Larsen har sænket den røde fane og valgt den hvide farve og svigtet sin politik. Jeg tror, jeg er i stand til at udtale mig om, hvad der fra starten var socialistisk folkepartis politik, hvad der var vort politiske sigte; det var dette, at striden i arbejderbevægelsen skal holde op, at den skal afløses af samarbejde, som meget vel kan eksistere, selv om der er flere partier, at socialistisk folkeparti skulle bestræbe sig for ved hele sin virksomhed at øve en sådan indflydelse ude i befolkningen, at man dels hjalp med til at skaffe et arbejderflertal i folketinget og dels hjalp med til, at socialdemokratiet kunne foretage noget af en politisk vending, og begge dele lykkedes jo i forbindelse med valget i 1966. Det gav resultater. Det gav store muligheder fremover, og dette er, og dette var socialistisk folkepartis politik, og den har jeg ikke svigtet. Den har de 14 af vore medlemmer her i tinget ikke svigtet. Vi agter at stå fast på den, og de, der nu gør fortræd, skal ikke få lov til at ødelægge socialistisk folkeparti eller mulighederne for en god politik i Danmark i fremtiden.

Jeg er slet ikke ked af det med den krans, men jeg er en lille smule sur over, at jeg ikke fik kransen. Jeg har ikke engang set den, jeg aner ikke, hvad det var for noget, og det kunne dog godt interessere mig, om det var myrter eller egeløv eller laurbær, eller hvad det nu var, det sidste var det vel nok ikke. Men jeg vil gerne sige til dem, der på den måde synes, at de skal begave kranseindustrien: jeg har før haft hovedet i løkken, og så troede man, jeg var hængt. Det forekommer mig, jeg blev særledes levende derefter. Man må gerne lege, at man kaster 3 skovlfulde jord på min politiske kiste; jeg tror nok, at der kommer en dag efter dette igen. Jeg stræber ikke efter længst muligt at deltage i dansk politik og deltage i folketingets virksomhed, og jeg havde naturligvis overvejet, om jeg ikke, når denne 4 års folketingsperiode var forbi, kunne sige til mig selv: nu har du ret til at lægge op. Det falder mig ikke ind i denne situation at drømme om noget sådant. Jeg agter at fortsætte, og jeg tror nok, man vil

[Aksel Larsen.]

gøre erfaringer, som et andet parti gjorde erfaringer for en 7-8-9 år siden, da de troede, at nu var det sket. Den historiske chance, dansk arbejderbevægelse opnåede ved valget i 1966, skal ikke forspildes, og i hvert fald: kan jeg gøre noget til, at vi bibeholder den chance, og at vi også efter valget i januar står med et arbejderflertal her i tinget, så skal det blive gjort, om det så skal blive den sidste politiske indsats i mit liv.

Nu vil venstre og de konservative, støttet af de radikale og liberalt centrum, forsøge, om de kan hindre, at den politik, socialdemokratiet og socialistisk folkeparti kunne gennemføre og ville gennemføre, bliver gennemført. De vil forsøge det på linje med den arbejdsløshedstørstende arbejdsgiverforening, og de får hjælp, og de tager gerne imod hjælp af de 6. Vil det ikke andet, så vil det i alt fald skaffe klarhed, og jeg tror, det på lang sigt vil være gavnligt for dansk politik og for befolkningen i dette land.

Hilmar Baunsgaard: Statsministeren såvel som ordførerne senere i debatten har beskæftiget sig en del med selve den omstændighed, at Danmark har devalueret. Vi gjorde allerede den søndag, hvor denne beslutning blev truffet, opmærksom på, at vi herefter måtte betragte det som det givne udgangspunkt, at Danmark havde devalueret. Den opfattelse har vi stadig, og jeg skal derfor ikke genoptage nogen diskussion omkring selve dette, at der blev devalueret.

Men jeg må sige, at på ét område synes jeg ikke statsministerens argumentation er rimelig. Statsministeren siger: ja, det er rigtigt, vi traf beslutningen om at devaluere, men vi fik ikke noget råd af noget andet parti om, hvor meget vi skulle devaluere. Statsministeren ved, at det netop er det eneste, man ikke kan argumentere for. Man kan hente et råd, om man bør eller ikke bør devaluere, men alle de økonomiske og tekniske beregninger, der ligger forud for beslutningen, om det skal være 7,3 eller 8,9, dem kan man ikke forvente at nogen skal foretage i løbet af nogle få timer. Og det er derfor, jeg ikke synes, at denne argumentation er rimelig. Sagen, der kunne rådes om eller rådes fra, var afgjort.

Hr. Per Hækkerup ville gerne stille mig det spørgsmål, om den omstændighed, at det radikale venstre i dag i finansudvalget har undladt at stemme for en forsvarsbevilling, skal tages som et udtryk for, at vi ikke vedstår forsvarsforliget. Jeg vil gerne sige, så det ikke kan misforstås: der er kun én begrundelse for det, og det er, at vi har rejst ønsket om og har forstået, at regeringen selv har haft de samme tanker, at man snarest muligt skulle gennemgå også forsvarsbudgettet for at se, om der inden for forsvarsforligets rammer kunne findes besparelser, og vi har derfor ønsket, at man undlod at tage stilling, indtil denne gennemgang var foretaget. Der er ingen anden begrundelse, og det er begrundelsen for, at vi da måtte undlade at stemme.

Hr. Per Hækkerup siger så til mig, at der er en forskel på det, man nu har besluttet, og det, man i sin tid, da vi vedtog avancestoppet, sagde at man ville omkring indefrysning eller destruktion af en dyrtidsportion, og hr. Per Hækkerup er af den opfattelse, at der er en minimal forskel imellem en beslutning om at destruere og en beslutning om at nedfryse. Jeg tør ikke sige, jeg er af den modsatte opfattelse, men jeg tør sige, at ved den måde, det nu er gjort på, så hviler denne dyrtidsportion i hvert fald som en latent trussel over for vort omkostningsniveau. Den ligger nu som en latent trussel, og man må huske, at det, der, sådan som regeringen selv har angivet, var meningen med det, det var at skabe bedre produktions- og konkurrencemæssige vilkår for eksportindustrien. Ja men eksportindustrien må så have en langtidsmulighed for at kalkulere; det har den altså ikke. Og derfor kan man diskutere, hvor meget dette i virkeligheden gavner. Men jeg har bare villet understrege, at en ikke helt uvæsentlig forskel, det er der i hvert fald.

Må jeg så sige til statsministeren, som jo også gjorde nogle bemærkninger til det radikale venstre: statsministeren sagde, at det radikale venstre nu har forladt sin tradition for saglig stillingtagen. Det er jo i hvert fald på den måde, som statsministeren argumenterer, blevet bekræftet, at man i hvert fald må anerkende, at sagligheden i bedste fald er subjektiv. Vi har ikke, som statsministeren siger, undladt at stille alternativer op. Det er ikke alternativer, der kan indpasses i ændringsforslag, det erkender vi. Men jeg har skitseret i udvalget, også i et

[Hilmar Baunsgaard.]

samråd, hvor statsministeren var til stede, og ved anden behandling, hvad vi ønskede skulle træde i stedet. Det er blevet afvist. Men det kan godt være sagligt at afvise det. Vi er bare af den opfattelse, at det er en sagligt forsvarlig løsning, vi her har peget på.

Og må jeg så ikke føje til, at det er da selvfølgelig rigtigt, at man kan fastholde en sammenhæng imellem disse to ting og derfor ikke vil finde sig i en afvisning af det ene. Men når nu statsministeren gav oplysning om, hvad det egentlig var, disse forhandlinger mellem SF og socialdemokratiet er gået ud på, så må jeg sige, at ud fra en i hvert fald efter min opfattelse strengt saglig økonomisk betragtning er jeg blevet bestyrket i min opfattelse af, at man kan ikke i dag tage medansvar, for man siger, at for at modvirke omkostningsstigninger også på lønfronten vil man nedfryse en dyrtidsportion, og samtidig er punkt 4 i det, man har siddet og forhandlet om, en nedsættelse af arbejdstiden. Ja men det kan godt være, at arbejdstiden skal nedsættes, men sagt lige ud, hr. statsminister: i det radikale venstre føler vi os ikke i dag kompetente til at gå ind for en sådan beslutning. Vi er så i øvrigt af den opfattelse, at dér er et område, hvor man i bedste fald bør overlade det til arbejdsmarkedets parter.

Så sagde statsministeren, og det skal være min sidste bemærkning, at han var glad for at kunne citere en udtalelse, jeg havde fremsat i maj måned sidste år om, at det radikale venstre ikke vil deltage i en blokpolitik vendt mod socialdemokratiet. Jeg er glad for, at det er blevet draget frem, at det er blevet citeret, for det giver mig anledning til at bekræfte, at den opfattelse har vi stadig. Vi vil ikke deltage i en blokpolitik, der er vendt mod socialdemokratiet. Det, som det åbenbart har knebet for socialdemokratiet at forstå, er, at det er en principiel politisk holdning hos det radikale venstre, at vi ikke vil deltage i blokpolitik. Og vi vil ikke hverken direkte eller indirekte støtte den, heller ikke når socialdemokratiet etablerer den. Jeg er klar over, at det er det, man ikke kan lide. Men det er altså noget, der gælder til begge sider. Og det er noget, vi står ved, og det er simpelt hen vores politiske holdning, og jeg tror, at når alt kommer til alt, er det den, der bærer bedst.

(Kort bemærkning).

Per Hækkerup: Kun den korte bemærkning til hr. Hilmar Baunsgaard, at jeg forstår, at finansudvalget inden for de rammer, forsvarsforliget rummer, har truffet sin beslutning i dag med hensyn til den omtalte bevilling, men at såfremt finansudvalget havde fulgt det radikale venstres ønske om at få dette spørgsmål udskudt, ville det have kostet de danske skatteydere 3,5 mill. kr. mere, fordi ordren skulle afgives i dag.

(Kort bemærkning),

Hilmar Baunsgaard: Nu må hr. Per Hækkerup ikke hænge mig op, hvis det tal, jeg angiver, ikke er absolut korrekt. Så vidt jeg husker, drejer det sig om en bevilling på ca. 18 mill. kr. Så siger det radikale venstre: er det nu ikke rimeligt, at vi stående over for en aftale om, at vi skal gennemgå forsvarsbudgettet for at finde besparelser, at vi da også lader denne bevilling indgå? Så siger hr. Per Hækkerup: ja men det ville betyde, at skatteyderne kom til at betale 3,5-4 mill. kr. mere. Ja men hvis den nu slet ikke blev bevilget, så blev der jo en fortjeneste, som hr. Per Hækkerup så skulle til at regne med.

Niels Westerby: Såvel statsministeren som hr. Poul Hartling og hr. Poul Møller har været inde i nogle ret omfattende drøftelser af, om man skulle have devalueret, og hvor langt man skulle have gået. Denne diskussion forekommer mig at savne mening. Det er jo vitterlig således, at den beslutning, som regeringen har truffet, ikke kan blive lavet om. Det ville være utænkeligt, at et land først devaluerer og bagefter begynder at skrive kronen op igen, altså at revaluere. Danmark ville ganske enkelt blive til grin ud over hele verden, hvis vi først foretager en devaluering og derefter revaluerer. Så det har ikke nogen praktisk mening at drøfte, om vi skulle have devalueret. Det kan højst få den betydning, at alle de tankebaner, der kommer frem i den forbindelse, kan hjælpe os til at tage stilling til, om vi skal devaluere, hvis vi senere kommer ud for andre uden-

[Niels Westerby.]

landske devalueringer. Noget sådant kan jo ske, både for så vidt angår pundet som for dollarens vedkommende, og så vil det jo naturligvis være vigtigt, at vi har gjort os klart, hvad vi vil gøre i en sådan fremtidig diskussion.

Det, der er det afgørende, er jo naturligvis i den forbindelse, at vi nu får lagt en sådan fast økonomisk politik, at vi i Danmark i fremtiden vil have den fornødne økonomiske styrke og dermed også frihed til at tage stilling til, om vi vil følge fremtidige udenlandske devalueringer. Og jeg understreger økonomisk styrke med det formål for øje, at vi i fremtiden vil være i stand til at lade være med at følge med, altså beholde kronekursen.

Der er fra hr. Sigsgaard som ordfører for venstrefløjen i socialistisk folkeparti blevet foreslået en tillidsdagsorden til regeringen, og denne tillidsdagsorden går ud på, at man har tillid til regeringen, uanset om regeringens kriselove bliver vedtaget eller ej. Det forekommer mig, at en sådan dagsorden savner mening. Der skal jo gerne her i tilværelsen være en forbindelse imellem ord og handling, og handling i dette tilfælde er naturligvis, at man har sagt, at man vil stemme imod regeringens love. Ordene er den dagsorden, der er kommet til udtryk. Disse to ting strider imod hinanden. Ord og handling svarer ikke til hinanden. Dagsordenen er med andre ord meningsløs, og en sådan dagsorden vil vi naturligvis ikke kunne støtte.

Men jeg må måske have lov til — ja, nu er det jo ikke rigtigt at rette spørgsmål til formanden, men efter den debat, der har fundet sted i dag, som ofte har gjort et dramatisk, måske også en gang imellem et forvirrende indtryk, kunne man i forbindelse med ordet dagsorden jo også rejse det spørgsmål, om vi her i folketinget kunne stille en mistillidsdagsorden til os selv.

For det, der er oppe til behandling i dag, er jo i virkeligheden det sidste års arbejde, sådan som det er forløbet, eller jeg må desværre sige: mangel på arbejde.

Det drejer sig jo i den foreliggende situation — og det tror jeg vi skal fastholde og ikke glemme midt i de mange brave ordvekslinger — om at gå direkte løs på pris- og omkostningsniveauet. Det må fastholdes som kernepunktet i den sag, der er oppe til diskussion i dag. Hvis det ikke lykkes for os, vil devalueringens fordele gå tabt, og vi vil få en række andre meget ubehagelige ulemper. Derfor er det, at det er så vigtigt at skære direkte ind på pris- og omkostningsniveauet. I den forbindelse er det naturligvis rigtigt at rejse spørgsmålet om dyrtidsportioner og gøre noget, der lægger ligelige byrder på ikke-lønmodtagerne i form af en engangsskat.

Både hr. Henry Christensen og også hr. Hilmar Baunsgaard har med rette peget på, at engangsskatten ikke er retfærdig, sådan som den er udformet over for ikke-lønmodtagere. De har peget på, at der er ikke-lønmodtagere, der har fordele af devalueringen, og at der er andre grupper af ikke-lønmodtagere, der bliver skadet af devalueringen. Her vil jeg atter en gang henlede både hr. Hilmar Baunsgaards og også hr. Henry Christensens opmærksomhed på, at der fra liberalt centrums side er blevet stillet det forslag, at man skal indføje en bestemmelse om, at de ikke-lønmodtagere, der i 1968 får en mindre indtægtsfremgang, end lønmodtagerne gennemsnitligt får, at de i året 1969 skal have tilbagebetalt deres ekstraskat. Så er problemet, om uretfærdigheden over for de ikke-lønmodtagere, der bliver skadet af devalueringen, løst.

Finansministeren har været inde på det samme spørgsmål i en anden forbindelse. Jeg lagde mærke til, at i dag her ved tredje behandling afviste finansministeren ikke, sådan som han gjorde ved anden behandling, dette forslag vedrørende ikke-lønmodtagerne. Men nu rejste han den samme problemstilling vedrørende lønmodtagerne. Hvad nu, siger finansministeren, med de lønmodtagere, der får en mindre lønstigning end andre grupper af lønmodtagere? Hertil vil jeg gerne have lov til at føje, at det normalt vil være sådan, at lønmodtagerne vil stige i indtægt nogenlunde i samme takt, så problemet vil ikke være så stort for lønmodtagerne som for ikke-lønmodtagerne. Problemet er så: hvis der alligevel skulle være grupper af lønmodtagere, der ikke stiger så stærkt som andre, hvad gør vi her? Dér vil jeg da gerne erklære over for finansministeren, at vi da meget gerne havde forhandlet med regeringen om at løse det spørgsmål. Vi har jo netop i alle spørgsmål

[Niels Westerby.]

i forbindelse med denne kriselovgivning sagt, at vi vil forhandle om alle spørgsmål, og peget på mange muligheder, og dette var også et af de spørgsmål, vi gerne ville have forhandlet om, men det har der jo, som regeringen har lagt tingene til rette, ikke været nogen mulighed for.

Hr. Per Hækkerup har gjort et stort nummer ud af forskellen på vores første forslag under første behandling og så regeringens forslag. Hr. Per Hækkerup bagatelliserer og siger: er der nu så meget forskel på halvanden dyrtidsportion og tilsvarende engangsskat på den ene side og så regeringens forslag om en dyrtidsportion og en tilsvarende engangsskat på den anden side? Ja, det er der, og lad mig da blot belyse det med nogle tal.

Liberalt centrums halve portion oven på regeringens vil betyde en yderligere omkostningslettelse i det danske samfund på årsbasis på 500 mill. kr. 500 mill. kr. er også en stor post i den økonomiske sammenhæng. Desforuden vil den halve portion betyde, at der på statsbudgettet — og nu er der jo blevet talt meget om at spare på statsbudgettet — på årsbasis vil blive besparet yderligere 150 mill. kr. Samtidig vil den tilsvarende forhøjelse af engangsskatten betyde, at der vil blive en noget større indtægt for statskassen, således at man får et større provenu, altså en finanspolitisk stramning.

Vi lægger meget vægt på i liberalt centrum, at vi kommer den pengeknaphed til livs, der råder i erhvervslivet, og som lammer initiativet, omsætningen og produktionen i alt for stor grad. Og netop denne finanspolitiske lettelse vil kunne danne baggrund for, at man ophæver kreditstramningen over for banker og sparekasser, og vil kunne danne baggrund for, at man kan foretage obligationsopkøb, således at likviditeten, de disponible pengemidler i erhvervslivet, kan stige, og at det kan blive til gavn for produktion og beskæftigelse.

Men jeg vil gerne have lov til at sige til hr. Per Hækkerup, at vi har jo ikke nøjedes med at stille dette ene forslag om halvanden portion og en tilsvarende engangsskat; vi har peget på andre muligheder. Lad mig her nævne den mulighed, vi drog frem ved anden behandling, og som i korthed gik ud på, at lønmodtagerne ikke får udbetalt halvanden dyrtidsportion. Til gengæld får de et bevis for denne halvanden dyrtidsportion, de ikke får udbetalt. Dette bevis kan de bruge til at betale deres skat med, og der vil ikke være nogle lønmodtagere, der ikke har så meget skat, at beviserne ikke fuldt ud ville kunne bruges til det formål. Dermed vil lønmodtagerne blive holdt økonomisk skadesløse, deres stilling vil være ganske uændret, men der vil ske et direkte indgreb over for priser og omkostningsniveauet derved, at portionerne ikke bliver udbetalt.

Det er klart, at en sådan løsning vil betyde, at der bliver et tab for statskassen på henved omkring 1 milliard kr., og et sådant tab for statskassen kan udmærket godt dækkes ved en forhøjelse af momsen. Yderligere bliver det således, at når lønmodtagernes økonomiske stilling bliver uændret, kan man også lade engangsskatten falde væk, så er der ikke længere nogen begrundelse for den. Forslaget bliver altså det: engangsskatten falder væk, lønmodtagerne får ikke halvanden dyrtidsportion udbetalt, til gengæld får de et bevis, som de kan betale skat med, deres økonomiske stilling bliver uændret, det derved opståede tab for statskassen kan dækkes ved en forhøjelse af merværdiafgiften, og det bliver så den, der kommer til at trække den økonomiske stramning, der kommer til at foreligge.

Og så er der jo det, vi bliver nødt til at fastholde, at det drejer sig om en økonomisk stramning, hvis vi skal slippe over de vanskeligheder, vi er inde i: den inflationstrussel, den trussel, der er over for beskæftigelsen, begrænsning af de alt for mange krakker og vanskeligheder, vi har i erhvervslivet. Hvis vi skal slippe over alt det — og det er det, der står foran os — så bliver det nødvendigt, at vi i det politiske liv tager os sammen og får gennemført de nødvendige uundgåelige byrder, for at vi kan nå frem til det mål at få en stabil samfundsøkonomi med en kraftig økonomisk vækst og en høj beskæftigelse.

Jeg sagde forud for det sidste folketingsvalg, at det en gang imellem måtte gøre ondt, for at det skulle blive godt. Jeg sagde dengang også, at det var ikke problemet, at vi skulle spænde livremmen ind, men vi ville blive nødt til i det kommende år at spænde livremmen mindre ud, end vi plejer. Jeg vil gerne gentage disse ord ved denne

[Niels Westerby.]
lejlighed, for de har bestemt ikke mistet deres rigtighed eller mening. De er snarere mere rigtige og mere meningsfyldte i dag, end de var for ét år siden. Problemet bliver derfor, om vi kan gennemføre en sådan politik, og det vil jeg gerne sige, at det må vi gøre. Nu kan vi nok ikke nå det på denne side af et folketingsvalg, men så må vi gøre det efter et folketingsvalg.

Hr. Per Hækkerup var inde på en bemærkning om, at de seks SFere på SFs venstrefløj ikke ville få nogen som helst indflydelse på socialdemokratiets politik. Jeg vil i denne forbindelse gerne spørge: betyder det, at regeringen fra nu af erklærer, at den ikke under nogen omstændigheder vil gennemføre lovforslag alene sammen med de 20 SFere? Under første behandling stillede jeg det spørgsmål. Jeg fik et afvisende svar, vistnok fra både hr. Per Hækkerup og fra statsministeren. Er det sådan, at hr. Per Hækkerups bemærkning i dag kan forstås sådan, at regeringens stilling er ændret på det punkt? Hvis det er tilfældet, så er der en ny situation, så kunne der muligvis åbnes for nye forhandlinger herinde i tinget fra mange sider, men jeg forstår på hr. Per Hækkerup, at det er ikke tilfældet.

Må jeg så gøre hr. Per Hækkerup opmærksom på en ting. Jeg lagde mærke til i formiddags, at hr. Per Hækkerup hæftede sig meget ved liberalt centrums lille størrelse. Jeg tror nok, der blev sagt sådan lidt smilende, venligt, men også lidt overlegent og drillende: og så kommer vi til det mindre liberalt centrum. Hvorfor har hr. Per Hækkerup så travlt med liberalt centrums størrelse? Man skal vel ikke vurdere et parti på, om det har 70 medlemmer i tinget eller 4 medlemmer i tinget. Man må vel vurdere et parti på synspunkterne, om de er rigtige eller gode. En gang imellem har et stort parti et forkert standpunkt, og en gang imellem har et lille parti et rigtigt standpunkt, og det er vel i den ånd, vi må behandle hinandens argumenter, ellers vil det gode argument aldrig rigtig få en chance herinde i tinget.

På samme måde har jeg opfattet hr. Per Hækkerups bemærkninger i øvrigt. Jeg har opfattet det, som om hr. Per Hækkerup vil fastlåse situationen. Han har ikke villet forhandle om de forslag, vi har fremsat. Vi har fremsat flere rækker af muligheder. Hr. Per Hækkerup har ikke villet rokke sig en tøddel i forhold til liberalt centrum på disse områder; det har ikke været muligt at få en virkelig og åben realitetsforhandling med regeringen om den nødvendige kriselovgivning. Så sagen bliver ganske enkelt den, at der er både politisk og også sagligt økonomiske grunde, der taler for, at vi ikke kan støtte regeringens kriseforslag.

Jeg tror, at chancen for at få noget rigtigt igennem vil være større efter et valg end før et valg. Vi taber heller ikke værdifuld tid ved det. Forslaget om bortfaldet af en dyrtidsportion skal jo først have virkninger fra marts-april næste år og engangsskatten vel fra engang til næste sommer. Vi har altså også tid efter et valg til at tænke os om og gøre det rigtige, og så er det altså heller ikke tidnød, der taler imod at få et valg, således at vælgerne får mulighed for at klargøre og tydeliggøre den politiske stilling i folketinget og bestemme, om det ensidige politiske flertal af S og SF skal fortsætte. Det er i virkeligheden det, sagen i første række også kommer til at dreje sig om. Forholdet til regeringen træder i baggrunden i forhold til dette meget væsentlige spørgsmål, om dette flertal stadig væk skal have lov til at eksistere — og på samme måde som i det sidste år.

Sigsgaard: Statsministeren gjorde tidligere i dag den bemærkning, at når der findes så mange højreregeringer i Europa, skyldtes det efter hans opfattelse, at ikke alle anlægger den samme realistiske linje som hr. Morten Lange og jeg går ud fra statsministeren selv anlægger. Jeg må sige, at jeg ikke er enig i den betragtning. Årsagen til de mange højreregeringer er nok, at de fleste arbejderpartier har opgivet kampen for et bedre samfund, for et socialistisk

[Sigsgaard.]

samfund; de har overtaget mange af det kapitalistiske samfunds idealer og tankegange, og deres borgerliggørelse har medført, at deres vælgere har mistet troen på, at det hele overhovedet kan nytte noget.

Den samme udvikling har fundet sted i Danmark, den har også fundet sted i mit parti. Det er kommet så vidt, at mit partis ordfører kan erklære, at han ingen alternativer kan stille op over for forslaget om indgreb i dyrtidsreguleringen. Man føler sig i det hele taget fristet til at spørge, om hr. Aksel Larsen ikke har forvekslet sine manuskripter og har fået fat i den tale, han egentlig skulle have holdt på vor kongres i morgen.

Han harcelerede over, at venstrefløjen i sidste øjeblik, som han sagde, kom med forslag om ligeløn, mindsteløn, fuld erstatning ved arbejdsløshed. Han ved udmærket, at venstrefløjen, alene venstrefløjen, var i stand til at præsentere alternativer til regeringens politik. Han har selv erkendt sin afmagt her i dag; hans politik har lidt et ynkeligt skibbrud, og han har et tungt ansvar for, at SF har fået så lidt ud af samarbejdet med socialdemokratiet, som tilfældet er.

Hr. Aksel Larsen håner sit eget partis forhandlingsudspil over for regeringen. Det skulle han sidst af alle gøre, han, som erklærer, at han ingen alternativer kunne finde på; han kunne ikke finde på andet end at gribe ind over for lønningerne. Det er kommet så vidt, at hr. Aksel Larsen her i dag har kunnet erklære, at han finder hr. Hilmar Baunsgaards forslag om militære besparelser på et par hundrede millioner kr. urealistisk. Det er forbløffende, at en sådan udtalelse kan komme fra et parti, der hidtil har krævet dansk afrustning. Hvorfor skulle på den baggrund en beskeden militær besparelse, for det er jo det, der er tale om, være urealistisk?

Statsministeren talte om beskæftigelsen. Jeg er naturligvis enig i, at fuld beskæftigelse må være et ufravigeligt politisk mål, men jeg tror ikke, at regeringens forslag vil sikre beskæftigelsen. Dertil behøves der mere langsigtede indgreb, mere præcise indgreb. SF har derfor foreslået, at der sættes ind over for bl. a. eksportindustriens omkostningsniveau, men ikke ved at gribe ind over for lønningerne. Det er ikke lønningerne, der er årsag til landets økonomiske vanskeligheder, det er helt andre forhold. Jeg har før peget på inflationen og dens væsentligste kilde, jordspekulationen. Her burde der gribes ind, og regeringen havde jo egentlig lovet at gribe ind; man ville stille forslag om nye jordlove. Indtil videre er det blevet til forslag om en ny vandløbslov.

Men også andre erhvervs- og beskæftigelsesfremmende foranstaltninger kan jo komme på tale, og vi har foreslået dem. Vi har foreslået differentierede afskrivningsregler, sådan at de eksportindustrier, der har behov derfor, kunne styrkes, og sådan at samfundet kunne få indflydelse også på de private investeringer. Vi har foreslået større beløb til eksportkreditter og -garantier. Vi har foreslået gunstige lånemuligheder for den særlig udsatte eksportindustri i lighed med den ordning, som skibsværfterne har fået. Vi har foreslået indgreb over for den høje rente gennem indførelse af en afgift af tillægsbelåningen i fast ejendom. Vi har foreslået væsentlige besparelser på statsbudgettet ved nedskæring af militærbudgettet, og vi har stillet en række andre forslag. Det var vort alternativ. Kunne regeringen ikke acceptere det, og det blev afvist som alternativ, ja, så kunne man selv have stillet andre forslag. Man vidste, at vi ville have overvejet sådanne andre forslag meget positivt. Vi ville være gået vidt for at opnå enighed mellem S og SF i denne situation, men regeringen stillede ikke andre forslag. Den nøjedes med at afvise vore forslag og ultimativt holde fast ved sine egne. Man vidste, at vi ikke kunne acceptere indgrebet i dyrtidsreguleringen. Alligevel kørte man frem med sine forslag, kørte frem direkte imod et valg.

Hvad er formålet? Er det kun at få SF under åget, at få SF udslettet, så man igen kan komme i gang med det trygge samarbejde med de borgerlige partier? Er det ganske særligt de bevidste socialister i SF, man er ude efter, eller er man også betænkelig ved de dårlige resultater af den førte politik, ved renten, som er rekordhøj i forhold til alle andre landes, ved den vigende beskæftigelse, ved det dalende efterspørgselspres også på hjemmemarkedet? I en situation med dalende efterspørgselspres, vil

[Sigsgaard.]

man begrænse købekraften ved indgreb i dyrtidsreguleringen. Jeg forstår ikke, at regeringen kan mene, at det er beskæftigelsesfremmende. Tværtimod kan regeringens politik blive en trussel mod beskæftigelsen, i hvert fald hvis den ikke følges op af andre ting; også derfor har vi fremsat vore alternative forslag.

Samarbejdet med socialdemokratiet kan ikke siges at have været tilfredsstillende. Alligevel har vi været indstillet på at fortsætte det, på at prøve på at få noget ud af det, på at få påbegyndt en ny politik, en politik, der væsentligt adskiller sig fra den borgerligt prægede politik, der er ført indtil 1966-valget. Føres en sådan politik ikke, så tabes flertallet. Hidtil er der ikke siden valget ført en ny venstreorienteret politik. Derfor tror socialdemokratiet på et nederlag, hvis der kommer valg nu. Men der er tid til i fremtiden at gennemføre en bedre politik, der er tid til det, hvis regeringen har mod til at blive siddende, også selv om den skulle komme i mindretal. Gennem dagsordensforslaget har vi understreget, at regeringen — uanset afstemningen — om lidt har flertal til at videreføre skattereformen, til at få gennemført nye jordlove osv. Vil regeringen ikke bruge flertallet, vil den ikke leve op til sine løfter, så har den selv ansvaret.

Må jeg til sidst sige, at hvad den nye venstrebevægelse i Danmark angår, så tror jeg på, at den nok skal klare sig, også på trods af hr. Aksel Larsen.

Gert Petersen: Det var ganske interessant her at høre det, hr. Sigsgaard sagde, at SFs venstrefløj var i stand til at præstere alternativer. Sagen er jo — og det var en mening, som, allerede inden man gik til den pågældende forhandling, kom til udtryk fra flertallet i SFs folketingsgruppe — at disse alternativer ikke var egentlige alternativer, men der var tale om vidtrækkende foranstaltninger, som vi meget gerne så gennemført, men hvoraf de allerfleste først kunne virke på længere sigt.

Det er min opfattelse af de forhandlinger, som er ført, at der af forhandlingspartneren på samtlige 10 punkter blev udvist betydelig interesse for denne videregående politik, og blandt de ting, jeg beklager ved den afgørelse, som træffes nu, er, at disse muligheder for en videregående økonomisk politik — der var ikke noget aftalt, må jeg lige indskyde, men jeg tror, det kunne være sket, hvis forhandlingerne var ført videre — at disse muligheder for en videregående økonomisk politik med et virkeligt fremskridtssigte i hvert fald for en tid nu forspildes, måske til gavn for en økonomisk politik af en helt, helt anden type, en økonomisk politik, som jeg ved hr. Sigsgaard ikke har nogen som helst sympati for.

Det er mit indtryk, at det, man har gjort, er, at man virkelig har valgt det største onde for at undgå et mindre onde. Det er før sket i arbejderbevægelsens historie, og det er der også sagt hårde bemærkninger om tidligere, men det er først, når man oplever det umiddelbart, at man forstår, hvad det egentlig betyder.

Vi står i socialistisk folkeparti i en situation, hvor der ikke er nogen af os, der føler særlig sympati for et forslag om indgreb i dyrtidsreguleringen, et indgreb i det, man kalder „velerhvervede rettigheder", men hvor vi må veje op, som regeringen har forsøgt det, indgrebet med et tilsvarende indgreb mod andre befolkningsgrupper, og det vil jeg dog sige, at det er ikke nogen borgerlig politik. Jeg har også forstået den borgerlige opposition sådan, at det er denne ekstraskat, man er utilfreds med, og jeg vil meget gerne se en borgerlig regering gennemføre et indgreb, som man forsøger at afbalancere på denne måde.

Men vi står altså i den situation, at vi må tage stilling til, om dette indgreb, som vi ikke har synderlig sympati for, er tilstrækkelig stort til, at man skal standse den udvikling, som er kommet i gang gennem det sidste år, og som i virkeligheden — det må jeg også indskyde — kun er godt og vel et halvt år gammelt; det er jo lovlig tidligt at begynde at gøre status og afgøre, at der slet ikke er udrettet noget eller ikke kan udrettes noget, allerede efter at der er gået et halvt års tid. Vi skal nu afveje minus- med plussiden, det, der for os er plussiden, det, der blev opnået den 22. november 1966 for første gang i dansk arbejderbevægelses historie, nemlig skabelsen af et parlamentarisk flertal for arbejder- og lønmodtagerpartierne.

[Gert Petersen.]

Der er for mig ingen tvivl, uanset at jeg ikke har synderlig sympati for indgrebet i pristalsreguleringen, ihvorvel jeg kan se, man har søgt at opveje det ved også at gribe ind over for ikke-lønmodtagerne, at af de to vægtskåle vejer arbejderflertallet tungest, arbejderflertallet, som man fra en side i mit parti, og jeg har bemærket også i et arbejderparti uden for dette ting, forholder sig umådelig overlegent over for i den forstand, at man siger: det er jo blot et spørgsmål om, hvordan vi bedst kan udnytte det osv. Dette arbejderflertal har, uanset hvad man vil sætte af spørgsmålstegn ved det, været en forhåbning for den danske arbejderklasse gennem årtier. Vi har hævdet fra SFs side i den tid, dette parti har eksisteret, at med SFs oprettelse blev der skabt muligheder for skabelsen af et sådant arbejderflertal; og det viste sig at være rigtigt; vi ser nu, at andre åbenbart ikke vurderer det så højt. Jeg giver ikke meget for de alibier, som leveres, for det er nu engang kendsgerningerne, der tæller, og det er på frugterne, handlingerne skal bedømmes.

Vi har som sagt et halvt års erfaringer. Der er gennemført en skattereform, der er gennemført en boligfond. Jeg minder mine gruppefæller om, at det netop var denne boligfond, vi kæmpede hårdest for under skatteforhandlingerne i foråret, det var denne boligfond, vi satte mest ind på, det var den, vi søgte at bringe op så højt som muligt, og jeg bemærkede med tilfredshed i det finanslovforslag, som blev fremsat forleden, at regeringen og socialdemokratiet har overholdt aftalen og afsat 500 mill. kr. til boligfonden. Det er også nødvendigt. Det er vigtigt af hensyn til en ny politik inden for hele jord- og boligområdet. Denne boligfond ved vi hvordan de borgerlige partier stiller sig til. I virkeligheden ligger der også i vægtskålen ikke bare et arbejderflertal i forhold til dyrtidsportionen, men der ligger også: her har vi dyrtidsportionen, og på den anden side har vi skattereformen, vi har den nye politik med hensyn til afskrivningsreglerne, vi har boligfonden.

Men alt dette synes for visse af mine partifæller at være for let, dyrtidsportionsspørgsmålet vejer denne vægtskål op. Jeg begriber det ikke. Det vigtigste led i kæden, det er det, man skal gribe efter og tage fat i, og det vigtigste led i kæden i dag, det er et flertal af arbejder- og lønmodtagerpartierne og det, de kan udrette. De har haft 13 måneder til at forsøge, samarbejdsaftalen er kun godt et halvt år gammel, og allerede nu bevirker man, enten det skyldes ens egne handlinger, eller fordi man falder for en provokation, at dette sættes over styr. Jeg ønsker mine 6 partifæller til lykke med deres nye forbundsfæller.

Svend Lund: Flere talere fra mit partis venstrefløj har i dag her fra denne talerstol givet udtryk for, at de holdt fanen højt, når de stemte imod lovforslaget. Jeg tror, at disse venstrefløjsfolk, når de, som de har erklæret, stemmer imod lovforslaget og sammen med de borgerlige partier er med til at styrte regeringen, begår deres livs største politiske dumhed. Det er ikke arbejdspladsernes politik, de fører, som de så smukt taler om fra denne talerstol, ved at sige nej til dette lovforslag. Hvis I kendte lidt mere til stemningen på arbejdspladserne, ville I vide, at derude ønsker man arbejderflertallet bevaret, der ønsker man ikke, at den socialdemokratiske regering skal styrtes, dér ønsker man, at det reformarbejde, der er indledt, skal videreudbygges, det skal fremmes, og det er der i den kommende tid rig anledning til.

Hr. Sigsgaard sagde i sit sidste indlæg her fra talerstolen, at han var bevidst socialist. Jeg tror ikke, hr. Sigsgaard er bevidst socialist. Hvis hr. Sigsgaard var bevidst socialist, ville han ikke være med til det, som han er i færd med, nemlig at styrte denne regering og være med til muligvis at skaffe et andet flertal i dette folketing.

Den forrige taler ønskede Sigsgaard til lykke med det, han her var i færd med, ønskede de 6 venstrefløjsfolk til lykke med det. Ja, hvis det er nogen lykke; men jeg tror, at dansk arbejderbevægelse i de kommende dage vil værdsætte de 6 i vort parti, som her bryder ud; jeg tror også, at den kommende kongres vil vide at vurdere dem efter fortjeneste.

Statsministeren *(J. O. Krag):* Hr. Poul Møller gentog i sit indlæg en betragtning, som jeg ikke synes skal stå uimodsagt. Hr. Poul Møller siger, at opgivelsen af en dyr-

[Statsministeren.]

tidsportion må være noget, der virker efterspørgselsdæmpende, og hr. Poul Møller siger, at opkrævning af en engangsskat må være noget, der virker efterspørgselsdæmpende, og når det forholder sig sådan, da kan man ikke gå ud og sælge sin politik som en beskæftigelsespolitik, som en erhvervspolitik. Det er jo ganske forkert fremstillet, og det kan ikke få lov til at stå sådan.

Den situation, den britiske devaluering påtvinger Danmark, må efterfølges af, at vi også devaluerer. Ved at vi devaluerer de 8 pct., får vi en konkurrencefordel i forhold til alle andre lande end Storbritannien på alle vore eksportmarkeder og på hjemmemarkedet. Det vil sige, at på alle disse steder vil denne økonomiske politik medføre en vækst i efterspørgslen efter danske varer, en vækst i efterspørgslen efter danske varer på hjemmemarkedet, der konkurrerer med udlandet, en vækst i efterspørgslen efter danske eksportvarer på alle andre markeder end det britiske; det betyder ikke, at jeg ikke håber, at vores eksport også vil vokse til Storbritannien, det vil vi naturligvis bestræbe os for. Og det er, fordi de borgerlige partier hindrer de ledsagende foranstaltninger til denne politik, at vi må betegne deres politik som beskæftigelsesfjendtlig, erhvervsfjendtlig.

Hr. Sigsgaard stillede en lang række interessante forslag om den ene og den anden form for politik, som han og hans fem gruppemedlemmer ønskede gennemført. Jeg tror, at hr. Sigsgaard er klar over, at vil han have noget i den retning gennemført, kan det kun ske under den nuværende regering, og samtidig præsterer hr. Sigsgaard, efter hvad jeg har kunnet lytte mig til, en afstemning, der fører til valgsudskrivning. Det må være en ganske særlig form for logik, der gør sig gældende hos hr. Sigsgaard, og jeg må naturligvis sige, at det barnagtige forslag til dagsorden, han har stillet, ikke vil gøre nogen som helst ændring i den situation. Hans dagsordensforslag bør stemmes ned, og jeg vil anbefale, at man stemmer imod det. Det, dagsordensforslaget siger, er jo i virkeligheden, at regeringen, selv om den kommer i mindretal, skulle forsøge at regere videre. Det har ingen fornuftig betydning.

Jeg synes også, det må gøres helt klart, at hvis eller når 6 SF-medlemmer ved den afstemning, vi forhåbentlig skal have meget snart, bringer regeringen i mindretal på et væsentligt beskæftigelsesmæssigt og lovgivningsmæssigt område, så vil det naturligvis betyde, at samarbejdsaftalen mellem S og SF er bortfaldet, den har ikke længere nogen mening. Det vil også betyde, at kontaktudvalget er bortfaldet, det har ikke længere nogen mening, og det betyder, at socialdemokratiet står frit og uafhængigt over for fremtidig dansk politik.

Jeg må også i denne forbindelse gøre en bemærkning yderligere til hr. Hilmar Baunsgaard og det radikale venstre. Det kan jo ikke nægtes, at vi igennem mange år har haft et godt og positivt samarbejde med det radikale venstre. Der er gennemført megen god og også god social politik i samarbejdet mellem socialdemokratiet og det radikale venstre. Hvis det radikale venstre i den nuværende situation stemmer imod forslaget om indefrysning af dyrtidsportionen — og jeg vil antage, at i hvert fald nogle af de radikale folketingsmedlemmer dermed stemmer imod deres egen indre overbevisning — så vil det sætte sig spor i forholdet mellem vore to partier; vi vil også i forhold til det radikale venstre stå frit og uafhængigt i fremtiden.

Så til slut en indkomstpolitisk bemærkning.

Det var, som om man i hvert fald fra hr. Niels Westerbys side gjorde sig den forestilling, at hvis man nu stemte lovforslaget om indefrysning af dyrtidsportionen ned, så kunne man senere efter valget vende tilbage til denne form for indkomstpolitik. Jeg tror det ikke, jeg tror det ikke. Jeg tror, at de vanskeligheder, man påfører danske erhverv og dansk beskæftigelse ved at hindre, at lovforslaget om dyrtidsportionens nedfrysning bliver vedtaget, er endelige. Jeg har grund til at tro, at man i hvert fald fra Landsorganisationens side vil mene, at når folketingets flertal ikke har taget imod et tilbud fra lønmodtagerne, fra arbejdere, tjenestemænd og funktionærer, om nedfrysning af en dyrtidsportion, så er tilbuddet dermed bortfaldet. Det ændrer ikke vores overbevisning om, at denne politik er rigtig. Men jeg tror, man skal gøre sig klart, at

[Statsministeren.]
ved den afstemning, man har forestillet os at man vil foretage, slår man noget i stykker, der ikke kan genskabes.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslag om motiveret dagsorden af Sigsgaard (se sp. 2548)
forkastedes med 156 stemmer mod 7; 16 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Efter begæring af følgende medlemmer: Anders Andersen, Hilmar Baunsgaard, Henry Christensen, Damsgaard, Diderichsen, P. E. Eriksen, Poul Hansen, Poul Hartling, Per Hækkerup, Morten Lange, Poul Møller, Niels Mørk, Axel Ivan Pedersen, Skytte, Poul Sørensen, Thestrup og Kristen Østergaard, vil der være at foretage afstemning over de 2 lovforslag ved navneopråb.

Der foretoges først afstemning over forslag til lov om engangsskat for personer for skatteåret 1968-69.

Lovforslaget blev ved det derefter foretagne navneopråb, som nedenstående liste viser,
vedtaget med 91 stemmer mod 86; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ja:
Albertsen, K. B. Andersen, Normann Andersen, Kaj Andresen, Bladt, Bomholt, Bundvad, Thomas Christensen, Poul Dalsager, Pia Dam, Poul Dam, Erling Dinesen, Dose, Gunhild Due, Gorrsen, Victor Gram, Lis Groes, Grünbaum, Andreas Hansen, Jørgen Peder Hansen, Krog Hansen, Lysholt Hansen, Ove Hansen, Poul Hansen, Thomas Have, Knud Hertling, Holst, Horn, Hans Hækkerup, Per Hækkerup, Erhard Jakobsen, Frode Jakobsen, Carl P. Jensen, Egon Jensen, Anker Jørgensen, Peter Jørgensen, Kampmann, Kampp, Risgaard Knudsen, Bodil Koch, Kolbjørn, J. O. Krag, Evald Kristensen, Morten Lange, Aksel Larsen, Arne Larsen, A. W. Larsen, Bjørn Larsen, Herløv Larsen, Camma Larsen-Ledet, Waldemar Laursen, Lindberg, Hans Lund, Svend Lund, Chr. Madsen, Th. Mikkelsen, Kai Moltke, Orla Møller, Otto Mørch, Niels Mørk, Carl Nielsen, Ejner Nielsen, Helge Nielsen, Johan Nielsen, K. Axel Nielsen, Kristian Nielsen, Peter Nielsen, Poul Nilsson, Ivar Nørgaard, Viola Nørløv, Kjeld Olesen, Axel Ivan Pedersen, Bertel Pedersen, Gert Petersen, Chr. Rasmussen, Kaj Rasmussen, Karl Max Rasmussen, Kjær Rasmussen, Hanne Reintoft, Børge Schmidt. Eigil Schytt, Sigsgaard, Astrid Skjoldbo, Skræppenborg-Nielsen, Søgaard, Tastesen, Teichert, Chr. Thomsen, Holm Tved, Vivike og Ømann.

Nej:
A. Chr. Andersen, Anders Andersen, Søren Andersen, Poul Antonsen, Bernhard Baunsgaard, Hilmar Baunsgaard, Bendix, Bilgrav-Nielsen, Knud Bro, Hanne Budtz, Burgdorf, Alfred Bøgh, Chr. R. Christensen, Henry Christensen, Rigmor Christensen, Robert Christensen, Haunstrup Clemmensen, Mads Eg Damgaard, Damsgaard, Diderichsen, Enggaard, Erik Eriksen, Niels Eriksen, P. E. Eriksen, Fanger, Per Federspiel, Jens Frandsen, From, Fuglsang-Damgaard, Gottschalck-Hansen, Guldberg, Erik Hansen, Holger Hansen, Inger-Lise Bech Hansen, Poul Hartling, Hastrup, Hauch, Svend Haugaard, Holmberg, Arthur Jacobsen, Asger Jensen, Evan Jensen, Jens Peter Jensen, Jørgen Jensen, Søren Jensen, Stæhr Johansen, Conrad Kofoed, Erik Kragh, Ejner Kristensen, Peter Larsen, Lembourn, Marie Antoinette von Lowzow, Clara Munck, Adam Møller, Gerda Møller, Lis Møller, Per Møller, Poul Møller, Niels Jørgen Nielsen, Ninn-Hansen, A. C. Normann, Hindkjær Pedersen, Ellen Strange Petersen, K. Helveg Petersen, Niels Helveg Petersen, Grethe Philip, Johan Philipsen, Finn Poulsen, Vestergaard Poulsen, Raunkjær, Niels Ravn, Eva Rée, Else-Merete Ross, Poul Schlüter, Skytte, Stetter, Henry Sørensen, Poul Sørensen, Thestrup, Knud Thomsen, Skov Thulesen, Ib Thyregod, H. C. Toft, Weikop, Niels Westerby og Kristen Østergaard.

Stemmer ikke:
Poul Andreasen og Rosing.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Dernæst foretoges afstemning over forslag til lov om ændret dyrtidsregulering af lønninger m. v.

Lovforslaget blev ved det derefter foretagne navneopråb, som nedenstående liste viser,

forkastet med 92 stemmer mod 85; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ja:

Albertsen, K. B. Andersen, Normann Andersen, Kaj Andresen, Bladt, Bomholt, Bundvad, Thomas Christensen, Poul Dalsager, Poul Dam, Erling Dinesen, Dose, Gunhild Due, Gorrsen, Victor Gram, Lis Groes, Grünbaum, Andreas Hansen, Jørgen Peder Hansen, Krog Hansen, Lysholt Hansen, Ove Hansen, Poul Hansen, Thomas Have, Knud Hertling, Holst, Horn, Hans Hækkerup, Per Hækkerup, Erhard Jakobsen, Frode Jakobsen, Carl P. Jensen, Egon Jensen, Anker Jørgensen, Peter Jørgensen, Kampmann, Kampp, Risgaard Knudsen, Bodil Koch, Kolbjørn, J. O. Krag, Evald Kristensen, Morten Lange, Aksel Larsen, Arne Larsen, A. W. Larsen, Herløv Larsen, Camma Larsen-Ledet, Waldemar Laursen, Lindberg, Hans Lund, Svend Lund, Chr. Madsen, Th. Mikkelsen, Orla Møller, Otto Mørch, Niels Mørk, Carl Nielsen, Ejner Nielsen, Helge Nielsen, Johan Nielsen, K. Axel Nielsen, Kristian Nielsen, Peter Nielsen, Poul Nilsson, Ivar Nørgaard, Viola Nørløv, Kjeld Olesen, Axel Ivan Pedersen, Bertel Pedersen, Gert Petersen, Chr. Rasmussen, Kaj Rasmussen, Karl Max Rasmussen, Børge Schmidt, Eigil Schytt, Astrid Skjoldbo, Skræppenborg-Nielsen, Søgaard, Tastesen, Teichert, Chr. Thomsen, Holm Tved, Vivike og Ømann.

Nej:

A. Chr. Andersen, Anders Andersen, Søren Andersen, Poul Antonsen, Bernhard Baunsgaard, Hilmar Baunsgaard, Bendix, Bilgrav-Nielsen, Knud Bro, Hanne Budtz, Burgdorf, Alfred Bøgh, Chr. R. Christensen, Henry Christensen, Rigmor Christensen, Robert Christensen, Haunstrup Clemmensen, Pia Dam, Mads Eg Damgaard, Damsgaard, Diderichsen, Enggaard, Erik Eriksen, Niels Eriksen, P. E. Eriksen, Fanger, Per Federspiel, Jens Frandsen, From, Fuglsang-Damgaard, Gottschalck-Hansen, Guldberg, Erik Hansen, Holger Hansen, Inger-Lise Bech Hansen, Poul Hartling, Hastrup, Hauch, Svend Haugaard, Holmberg, Arthur Jacobsen, Asger Jensen, Evan Jensen, Jens Peter Jensen, Jørgen Jensen, Søren Jensen, Stæhr Johansen, Conrad Kofoed, Erik Kragh, Ejner Kristensen, Bjørn Larsen, Peter Larsen, Lembourn, Marie Antoinette von Lowzow, Kai Moltke, Clara Munck, Adam Møller, Gerda Møller, Lis Møller, Per Møller, Poul Møller, Niels Jørgen Nielsen, Ninn-Hansen, A. C. Normann, Hindkjær Pedersen, Ellen Strange Petersen, K. Helveg Petersen, Niels Helveg Petersen, Grethe Philip, Johan Philipsen, Finn Poulsen, Vestergaard Poulsen, Kjær Rasmussen, Raunkjær, Niels Ravn, Eva Rée, Hanne Reintoft, Else-Merete Ross, Poul Schlüter, Sigsgaard, Skytte, Stetter, Henry Sørensen, Poul Sørensen, Thestrup, Knud Thomsen, Skov Thulesen, Ib Thyregod, H. C. Toft, Weikop, Niels Westerby og Kristen Østergaard.

Stemmer ikke:

Poul Andreasen og Rosing.

Formanden: Lovforslaget er dermed bortfaldet.

Statsministeren *(J. O. Krag):* Jeg vil gerne anmode formanden om at udsætte mødet.

Formanden: Jeg skal da udsætte mødet indtil kl. 20[20].

Mødet udsat kl. 19[52].

Mødet genoptaget kl. 20[20].

Formanden: Statsministeren har meddelt mig, at han ønsker uden for dagsordenen at fremsætte en udtalelse af særlig karakter i henhold til forretningsordenens § 19, stk. 2.

Jeg giver ordet til statsministeren, for at han kan fremsætte denne udtalelse.

Statsministeren *(J. O. Krag)*: De to lovforslag, tinget for kort tid siden stemte om, udgør en helhed, som tilsammen skulle bremse stigninger i priser og omkostninger og derigennem styrke erhvervslivet og opretholde fuld beskæftigelse.

Folketinget har nu forkastet lovforslaget om ændret dyrtidsregulering. Sammenhængen i de foreslåede lovforslag er dermed slået i stykker, og den bremsning af omkostningsstigningerne, der af erhvervspolitiske og beskæftigelsesmæssige grunde var så afgørende for regeringen, har ikke kunnet gennemføres.

Under disse omstændigheder finder regeringen ikke grundlag for at indstille lovforslaget om engangsskat til stadfæstelse. Regeringen må drage den konklusion af afstemningerne, at det ikke under de nuværende parlamentariske forhold er muligt at gennemføre en effektiv politik til sikring af erhvervslivets konkurrenceevne og beskæftigelsen.

Jeg skal herefter indstille til kongen, at der udskrives valg til folketinget.

Formanden: Jeg skal lade den sidste sag udgå af dagsordenen.

Hvis det skulle blive nødvendigt at indkalde folketinget til møde inden valget, vil skriftlig indkaldelse med angivelse af dagsorden blive tilstillet tingets medlemmer.

Personligt siger jeg tak for de næsten 39 år, jeg har været i tingets tjeneste. Det har været en rig og spændende periode i vort lands historie. Jeg forlader arbejdet med taknemlighed.

Statsministeren *(J. O. Krag)*: Jeg tror, jeg taler på hele tingets vegne, på alle partiers vegne, når jeg takker formanden, Julius Bomholt, for veludført arbejde og god ledelse af tingets virksomhed.

Formanden: Hjertelig tak.

Glædelig Jul.

Mødet hævet kl. 20³⁰.

Der blev ikke afholdt flere møder i folketingsårets 1. samling.

Efter afslutningen af folketingets møde den 15. december modtog formanden nedennævnte meddelelser:

„Statsministeriet.

København, den 15. december 1967.

Herved har jeg den ære at meddele hr. formanden, at Hans Majestæt Kongen ved Åbent Brev af 15. december 1967 allerhøjest har bestemt, at valg til folketinget udskrives til afholdelse tirsdag den 23. januar 1968.

Jeg vedlægger det originale Åbne Brev.

J. O. Krag.

/ Ruth Bruun-Pedersen.

Til folketingets formand".

Det Åbne Brev har følgende ordlyd:

Vi Frederik den Niende, af Guds Nåde Konge til Danmark, de Venders og Goters, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenborg,

Gør vitterligt:

Da det må anses for ønskeligt, at der gives folketingsvælgerne lejlighed til at tage stilling til forskellige vigtige foranstaltninger i forbindelse med den økonomiske situation, i særdeleshed foranstaltninger til opretholdelse af beskæftigelsen, bestemmer Vi herved, at nyvalg til folketinget vil være at afholde tirsdag den 23. januar 1968.

Hvad valget på Færøerne og i Grønland angår, ville Vi have det overladt til rigsombudsmanden og landshøvdingen at bestemme dagen for valgets afholdelse.

Givet på Amalienborg den 15. december 1967.

Under vor kongelige Hånd og Segl.

Frederik R.

/ J. O. Krag.

Fra medlem af folketinget *Niels Matthiasen*, der havde haft orlov på grund af midlertidig varetagelse af offentligt hverv, modtog formanden meddelelse om, at han fra og med den 17. december 1967 atter kunne give møde i tinget.